

Kostnadskartlegging av fylkeskommunale fagskoler

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har Deloitte og NIFU kartlagt kostnadene i de fylkeskommunale fagskolene.

Hensikten har vært å skaffe oversikt over fylkeskommunenes samlede kostnader til fagskoler, hvordan kostnadene fordeler seg på ulike utdanninger og hva som forklarer kostnadsvariasjon. Kartleggingen er gjort med sikte på å skaffe til veie et faktagrunnlag for et nytt incentivbasert finansieringssystem.

Rapporten er utarbeidet av et team fra Deloitte og NIFU bestående av Per Olaf Aamodt, Stein Bjørnstad, Astrid Sandsør, Edvin Finnanger og Thea Jensen.

God lesing!

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	4
2	Bakgrunn	6
3	Kostnadskartlegging: Hvordan få et korrekt bilde av kostnadene i sektoren	13
4	Aktiviteten i fagskolesektoren: et variert utdanningstilbud	18
5	Samlet ressursinnsats i fagskole-sektoren	24
6	Hvordan kostnadene varierer mellom utdanningstilbudene i sektoren	35
7	På sporet av et finansieringssystem	50
8	Oppsummering	53
9	Vedlegg	54

1 Innledning

1.1 Fagskolenes misjon og bakgrunn

Fagskolene tilbyr spesialisert, yrkesrettet utdanning. Skolene har lange tradisjoner, men målt i antall studenter utgjør de ingen stor andel av norsk høyere utdanning. Det finnes fagskoler i offentlig og privat regi – til sammen har de under 20 000 studenter, med en relativt sterk vekst de siste årene. Fra å tilby relativt få, teknisk rettede utdanninger har fagskolesektoren utviklet seg til å bli en dynamisk og allsidig utdanningssektor.

Et kjennetegn ved fagskolesektoren er at den drives i nært samarbeid med arbeidslivet. Fagskolene spiller en viktig rolle i kvalifiseringer for deler av næringslivet og offentlig sektor ved å sikre korte, yrkesrettede tilbud tilpasset nye kompetansebehov og krav. Hovedformålet til fagskolesektoren er å forsyne samfunnet med kandidater med yrkesrettet kompetanse som kan gå rett inn og bidra i virksomheter. Visse fagskoleutdanninger er nærmest skreddersydd for helt konkrete bransjer, sektorer og i noen tilfeller helt konkrete stillinger. Grund-utvalget mente at en styrking av fagskolen ville være svært egnet for å møte fremtidens behov for kompetanse i både privat og offentlig sektor.¹

Formålet med dette kartleggingsprosjektet er å identifisere årsakene til kostnadsvariasjoner mellom ulike fagskoler og -utdanninger, slik at et nytt finansieringssystem kan bygges på reelle kostnadsdriverne og riktige incentiver. Prosjektet fokuserer utelukkende på de fylkeskommunale fagskolene. Fylkeskommunene er i dag eier av fagskoler innenfor fagfeltene administrasjon, økonomi og ledelse, helse, teknikk/teknologi og primærnærings. Til sammen utgjør dette 35 fagskoler med 322 utdanningstilbud. Skolene som inngår i utvalget uteksaminerte 8879 kandidater de siste fire år, i perioden våren 2012 til og med høsten 2015. Se vedlegg 9.2 for fullstendig oversikt over fagskolene inkludert i kartleggingen, og vedlegg 9.3 for fagskoler som er holdt utenfor.

1.2 Fagskolens utfordring

Grund-utvalget konkluderte med at fagskolene med fordel kunne styrke kvaliteten i utdanningene, og at fagmiljøene ikke var tilstrekkelig robuste. Utvalget la vekt på fagskolenes utydelige plass og svake status i det norske utdanningssystemet, at arbeidslivet har manglende eierskap til fagskolen, og at fagskolesektoren har en uhensiktsmessig struktur preget av svak styring. Ved siden av dette mente utvalget også at fagskolesektoren hadde et lite hensiktsmessig finansieringssystem som gjorde det vanskelig å skaffe tilstrekkelig finansiering til nyttige utdanningstilbud.²

Drift og finansiering av offentlige fagskoler ble fra 2010 lagt til fylkeskommunalt nivå som følge av forvaltningsreformen.³ Den offentlige finansieringen skjer hovedsakelig fra fylkeskommunene gjennom de rammetilskuddene de mottar fra staten, og øremerkede midler som Helse- og omsorgsdepartementet bevilger til fylkeskommunene. Egenbetaling fra studentene er kun en marginal finansiering.

Hovedfunn:

Årlige kostnader for en fulltidsstudent (gjennomsnitt) 2012-2014

- Primærnærings: 203 739 Kr
- Helse: 141 300 Kr
- Teknikk: 118 867 Kr
- Administrasjon, økonomi og ledelse: 98 361 Kr

*Inkludert artskontoer merket «fullkost». Se vedlegg 9.6

¹ J. Grund m.fl., *Fagskolen – et attraktivt utdanningsvalg*, NOU 2014:14

² NOU 2014: 14

³ St.meld. nr. 12 (2006–2007) *Regionale fortrinn – regional framtid* og Innst. S. nr. 166 (2006–2007)

En av hovedhensiktene med å legge finansiering og drift av fagskoler til fylkeskommunen, var å legge til rette for prioriteringer og tilpasninger i tråd med lokalt, regionalt og nasjonalt arbeidsliv og kompetansebehov.⁴ En analyse foretatt av NIFU⁵ viser at slik finansieringssystemet fungerer i dag, synes fylkeskommunene i liten grad å spille noen aktiv rolle som forvalter av fagskoletilbudet. NIFU konkluderer med at fylkeskommunene i svært liten grad har foretatt noen systematisk kartlegging av kompetansebehov i regionene, og de har dermed ikke foretatt nødvendige omprioriteringer for å forbedre fagskoletilbudene. Videre påpekes det at finansieringssystemet for fagskolene virker konserverende. Tildelingen av midler er basert på to år gamle data over studenter, og tilskuddet holder dermed ikke tritt med utviklingen i kompetansebehov. Siden tilskuddsrammene er presset prioriterer fylkeskommunen å videreføre eksisterende tilbud. I det store og hele tar ikke fylkeskommunene noen aktiv rolle som forvaltere av fagskoletilbudet, de fortsetter som de har gjort med å støtte de fagskolene de selv eier. Det er videre slik at fylkeskommunene totalt sett bruker mer penger på fagskolene enn det de får overført som rammetilskudd fra staten.

I snitt i perioden vår 2012 til høsten 2014 er kostnadene knyttet til et studieår på en fagskole 106 171 kroner per student (eller 1770 kroner per fagskolepoeng). Det er ikke overaskende at det er betydelige kostnadsvariasjoner mellom ulike fag, men analysene viser også at svært like studier kan ha et relativt ulikt kostnadsbilde. Fagskolene er minst like varierte og sammensatte i sin kostnadsstruktur som det tidligere undersøkelser i grunnskole og høyere utdanning har vist. Videre er det slik at kostnadsvariasjonen ikke enkelt lar seg spore tilbake til én eller få kostnadsdrivere: både lønnsnivå, administrasjonskostnader (stab og støtte), utstyrs-kostnader, varierende undervisningsbelastning og varierende klassestørrelser er med på å forklare den til dels betydelige variasjonen mellom tilsynelatende like utdanningstilbud på ulike skoler.

1.3 En finansieringsløsning for fremtiden

Det har ikke vært Deloitte og NIFUs oppgave å designe et finansieringssystem for fremtidens fagskoler, men det er rimelig å peke på noen implikasjoner av det denne kostnadsanalysen har avdekket:

- Kapitalkostnader (areal og utstyr) er svært ulike avhengig av hvilken utdanning som blir tilbudt, og hva slags eiendeler fagskolene har skaffet seg tilgang til. Skolene er dessuten små, og det vil være krevende å legge inn et kapitalelement i en finansieringsordning. Den med ansvar for finansiering og drift av fagskoler må håndtere det faktum at det er stor variasjon i hva slags bygningsmasse og utstyr som er tilgjengelig for utdanningene i dag. Derfor bør utstyrsinvesteringer og byggrelaterte investeringer sannsynligvis håndteres i en prosess ved siden av det ordinære finansieringssystemet.
- De minste skolene har en viss smådriftsulempe, og de vil være sårbare for svingninger i studenttall med videre. En form for basisbevilgning til fagskoler eller studiesteder kan kompensere for denne utfordringen.
- Sektoren bør få et incentiv som belønner ekstra innsats – den enkleste måten å gjøre dette på er å etablere en sats per produsert fagskolepoeng eller kandidat. Det er imidlertid svært krevende å sette en slik sats på en presis og rettferdig måte. Som vi kommer tilbake til, er det betydelig kostnadsvariasjon i sektoren, også mellom likeartede utdanninger.
- Hvis det likevel er nødvendig å etablere mekanismer som skiller mellom kostnadskrevende og mindre kostnadskrevende studier, kan det være hensiktsmessig å lete etter et skille mellom de mest spesialiserte utdanningene og de minst spesialiserte utdanningene – dette grepet vil kreve at man opprettholder en kategorisering for ulike fordypninger.

⁴ NOU 2014:14

⁵ K. Lekve m.fl., *Finansieringssystem for fagskoler: stabilitet og endring*, NIFU-Arbeidsnotat 13/2014

2 Bakgrunn

Formålet med dette prosjektet har vært å gjennomføre en kostnadsanalyse av fylkeskommunale fagskoler som kartlegger de viktigste kostnadsdriverne, og som identifiserer årsakene til forskjeller i kostnadsnivå mellom ulike utdanningstilbud. I oppstarten av prosjektet ble det etablert en plan for fremdriften til prosjektet, basert på erfaringer og metodikk som Deloitte og NIFU har opparbeidet gjennom lignende kostnadskartlegginger i utdanningssektoren. Ved gjennomgang av utredninger og andre dokumenter skaffet prosjektgruppen en grunnleggende forståelse for fagskolesektorens egenart, – dets historie og tradisjoner, status og oppbygging, og plass i samfunnet. Denne informasjonen kan være noe overflødig for dem som er godt kjent med fagskolene fra før av, men danner et viktig bakteppe for å forstå og fortolke kostnadsmønstrene i sektoren.

2.1 Arbeidsprosess

For å gjøre arbeidet så effektivt som mulig, har vi delt oppgaven inn i seks delvis overlappende faser som vist i figuren under. Etter å ha skaffet en oversikt over utvalget av fagskoler og tilgjengelig informasjon, bygget vi et rammeverk for å skaffe og gruppere informasjon ut over det som er direkte tilgjengelig i DBH (Database for statistikk om høgre utdanning).

Regnskapsinformasjon har blitt tilsendt fra hver fylkeskommune basert på de standardene som ligger til grunn for KOSTRA. I denne rapporteringen ligger informasjon om fagskolenes undervisningsrelaterte kostnader (funksjon 554). Vi har i tillegg arbeidet ut fra en antagelse om at regnskapsinformasjonen kan være utilstrekkelig på fire områder:

- Kostnader knyttet til fylkeskommunenes undervisningsbygg inngår ikke uten videre i KOSTRA-funksjon 554 – vi har derfor bedt om informasjon hvor store lokaler fagskolene disponerer slik at det skal være mulig å gjøre anslag over realistiske arealkostnader, for eksempel basert på normaliserte leiekostnader (skjema ligger som vedlegg 9.1)
- Erfaringsmessig er det krevende å finne gode uttrykk for utstyrskostnadene i et fylkeskommunalt regnskap, særlig i en situasjon der fagskolene arbeider tett med næringsliv og arbeidsgivere. Utstyr kan være lånt, leid, leaset – det kan komme som gaver eller til priser som ikke gjenspeiler full verdi. Vi har bedt fagskolene forklare hva slags kostnader som ville ha påløpt dersom nødvendig utstyr måtte anskaffes på nytt, hva slags levetid utstyret har og hva slags kostnader som er knyttet til vedlikehold og oppgradering (skjema ligger som vedlegg 9.1). Med bakgrunn i denne informasjonen har vi et grunnlag for å estimere den fulle kostnaden knyttet til fagskolenes utstyrspark.
- En del undervisningstilbud har elementer av praksis og opplæring under praksis. Vi har bedt fagskolene gjøre rede for i hvilken grad kostnadene knyttet til slik praksis er dekket av fagskolen og i hvilken grad studentene mottar tjenester ut over det som er dekket i fagskolenes budsjetter.
- Fagskoler kan motta tjenester fra andre enheter i fylkeskommunen som ikke blir henført til fagskolens regnskap, for eksempel kan kostnadene ved en lønnsfunksjon, IT-avdeling eller regnskapsavdeling ligge utenfor fagskolen. Vi har forsøkt å fange opp slike kostnader ved å se på hvilke tjenester som ligger sentralt i fylkeskommune, men i den grad tjenester ytes vederlagsfritt er det vanskelig å fange opp det fulle kostnadsbildet ved å tilby en utdanning.

1) Oppstart og avklaringer	2) Etablere datastruktur	3) Data-innsamling	4) Normalisere og klargjøre data	5) Analysere datagrunnlag	6) Utarbeide dokumentasjon
Aktiviteter					
<ul style="list-style-type: none"> • Avklare hvilke fagskoler som skal inngå i kartleggingen • Etablere felles forståelse av fagskolesektoren og forhold som kan påvirke analysene • Kartlegge tilgjengelige datakilder og eksisterende rapporter • Forankre plan for gjennomføring • Lage maler og innsamlingsverktøy 	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide hypoteser om kostnadsdrivere • Identifisere hvilke inntekts- og kostnads-komponenter, samt aktivitetsmål, vi trenger spesifisert • Undersøke datatilgjengelighet • Pilotere datasettet med et lite antall fagskoler • Importere tilgjengelige registerdata (DBH, NOKUT og i noen grad fra KOSTRA) 	<p>Innhente data fra fylker og fagskoler og legge inn i etter etablert datastruktur</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inntekter (bevilgninger, skolepenger, donasjoner, «in natura», etc.) • Kostnader (Lønn, pensjon, drift, bygg, praksis, etc.) • Eiendeler/Balanse (bygg/utstyr, gjeld, egenkapital) • Aktivitetsmål (antall studenter, studenter m/spesielle behov, praksis) 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifisere «hull» i datasettet • Normalisere ekstremobservasjoner • Ekstrapolere kostnads-estimat hvor data ikke er tilgjengelig • Om nødvendig, diskutere representativitet og gjøre grep for å hente inn ytterligere, vanskelig tilgjengelig informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Kartlegge basiskostnader. Hvor mye koster det å etablere en skole? • Kartlegge samlede kostnader i fagskoler og gjennomsnittlige kostnader per student • Kartlegge kostnadsforskjeller mellom ulike fagskoleutdanninger • Kartlegge kostnadsdrivere • Kartlegge skalafordeler 	<ul style="list-style-type: none"> • Utarbeide modell(er) for kostnads-sammenhenger i ulike fagskolekategorier • Forfatte, kvalitetssikre og revidere rapport • Anslå hvilke komponenter som til sammen kan gi en god finansiering (satser per kandidat, grunnbeløp for ulike fagretninger, tilnærming til å finansiere praksis og utstyr, etc.)
Leveranser					
<ul style="list-style-type: none"> • Oversikt over fylkeskommunale fagskoler og sentrale egenskaper • Plan for gjennomføring 	<ul style="list-style-type: none"> • Hypoteser om kostnadsdrivere • Etablert datastruktur 	<ul style="list-style-type: none"> • Komplet datasett iht. avtalt struktur 	<ul style="list-style-type: none"> • Normalisert og analyseklart datasett 	<ul style="list-style-type: none"> • Hovedfunn fra analyse av kostnadsnivå og sammenhenger 	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig rapport og modell

Det har tatt tid å hente informasjon fra samtlige fagskoler, men det har samtidig vært givende. Svært mange har lagt ned en betydelig innsats og flid i å formidle sin aktivitet på en korrekt måte, og har i prosessen bidratt med mye bakgrunn om fagskolenes tilbud. Mange fagskoler driver et desentralt undervisningstilbud, og det er ikke en enkel oppgave å gi et svar på hvor mange årsværk, hvor mye utstyr og hvor mye areal som skal til for å etablere de ulike tilbudene.

Fylkeskommunenes sentrale økonomiavdelinger har på en avgjørende måte bistått med å framskaffe informasjon. I tillegg har det vært mulig å trekke vekslers på KOSTRA-rapporteringen med de styrker og svakheter som dette formatet gir. Vi har selv tatt ansvar for å etablere ulike kostnadskategorier slik at det er mulig å skille ut kostnadene som tilhører fagskolenes kjernevirksomhet, det undervisningsrelaterte, fra kostnadene knyttet til administrasjon og areal. I tillegg har de ulike utdanningstilbudene blitt kategorisert basert på tilhørende fagfelt. På denne måten har det vært mulig å analysere kostnadsvariasjoner på tvers av både fagskoler og fagretninger.

2.2 En oversikt over fagskolene

Fagskolenes utdanninger tilhører verken videregående nivå eller høyere utdanning, og ble tidligere omtalt som mellomnivået. Som et ledd i å utvikle utdanningsstatistikk utviklet UNESCO på 1970 en standard for klassifisering av utdanninger; The International Standard Classification of Education (ISCED), Den norske utdanningsstandard følger langt på vei ISCED. I den siste versjonen av ISCED er utdanningene plassert i 8 nivåer:

- Nivå 0: Early childhood education
- Nivå 1: Primary education
- Nivå 2: Lower secondary education
- Nivå 3: Upper secondary education
- Nivå 4: Post-secondary non-tertiary education
- Nivå 5: Short-cycle tertiary education
- Nivå 6: Bachelor or equivalent
- Nivå 7: Master or equivalent
- Nivå 8: Doctoral or equivalent

De norske fagskoleutdanningene som er inntil 1,5 år er plassert på nivå 4, mens toårige fagskoleutdanninger er plassert på nivå 5. Dette illustrerer fagskolenes spesielle plassering i grenselandet mellom videregående og høyere

utdanning. Betegnelsen «mellomnivået» har ofte vært brukt om fagskolene, men dette er ikke helt korrekt siden de ikke ligger mellom, men snarere krysser grensene mellom videregående og høyere utdanning. Denne plasseringen illustrerer videre hvilket opptaksgrunnlag studentene har, og hvilke muligheter de har for opptak til høyere utdanning.

2.3 Fagskolekandidatene

Dette avsnittet er hentet fra NIFU rapporten «Fagskoleutdannedes studiesituasjon og arbeidsmarkedssituasjon» med resultater fra en kandidatundersøkelse blant dem som ble uteksaminert fra fagskolene våren 2012 (Waagene & Støren 2012). Hovedinntrykket av undersøkelsen er at fagskoleutdanningene gir et godt grunnlag for jobb, men også stimulerer til videre utdanning.

En tredel av fagskolekandidatene har studiekompetanse fra videregående, og i tillegg har 19 prosent yrkeskompetanse i tillegg til studiekompetanse («dobbeltkompetanse»). En noe høyere andel, 40 prosent, har yrkeskompetanse som opptaksgrunnlag. Fagskolekandidatene rekrutteres i all hovedsak fra fem studieprogram, studiespesialisering, elektrofag, helse- og sosialfag, teknikk og industriell produksjon og bygg- og anleggsteknikk. Med hensyn til valg av fagfelt i fagskoleutdanningen, er det en klar tendens til at de bygger videre på sin fagretning fra videregående opplæring. De som har studiespesialisering, velger som regel enten humanistiske og estetiske fag eller økonomisk-administrative fag.

Det er et flertall menn blant de fagskoleutdannede, ca. 60 prosent, og det er stor kjønnsforskjell i valget av fagfelt. Kvinneandelen særlig stor i helse- og sosialfag, økonomisk-administrative fag og humanistiske og estetiske fag (henholdsvis 91, 78 og 74 prosent), mens andelen menn er hele 96 prosent i naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag.

Vel halvparten av kandidatene er under 30 år. Tyngdepunktet er i aldersgruppen 22–30 år. Innenfor fagfeltet helse- og sosialfag er det en høy andel kandidater som er 40 år eller mer. De aller fleste fagskolekandidater var i arbeid rett før de begynte fagskoleutdanningen (85 prosent), og her er det liten forskjell mellom menn og kvinner.

Den viktigste grunnen for valg av fagskoleutdanning var at det faglige innholdet i utdanningen interesserte dem (72 prosent). Andre viktige grunner som ble oppgitt, var «jeg ønsket å gå inn i et spesielt yrke» og «jeg ville ha en jobb som gir en rimelig sikker og forutsigbar framtid».

Nær 70 prosent av fagskolekandidatene hadde yrkesaktivitet som sin hovedaktivitet tre kvart år etter eksamen. I overkant av en av fem hadde videre studier som sin hovedaktivitet. Arbeidsledigheten blant fagskolekandidatene er målt til 8 prosent av nyutdannede fagskolekandidater som var i arbeidsstyrken (sysselsatt eller arbeidsledig). Dette er betydelig høyere enn hva som er vanlig generelt i befolkningen, men det er vanlig at nyutdannede har høyere arbeidsledighet enn andre. Andelen arbeidsledige av nyutdannede med høyere utdanning som deltok i NIFUs kandidatundersøkelse 2011, var for eksempel nær 6 prosent. Et interessant funn er at ledigheten spesielt høy innenfor fagfeltet økonomisk-administrative fag, hele 23 prosent.

Kandidatenes vurdering av utdanningens relevans for arbeidslivet varierer mye mellom utdanningsgruppene. Høyest skår gis av kandidater i helse- og sosialfag fag (4,4 på en skala fra 1 til 5), lavest skår av kandidater i mediefag (3,6). Kvinner vurderer generelt relevansen som noe lavere enn men, når det er tatt hensyn til kandidatenes fordeling på fagfelt. Kvinner får også litt sjeldnere jobber der kompetansen blir utnyttet.

Nær 30 prosent av kvinnelige kandidater og nær 20 prosent av mannlige kandidater gikk videre utdanning tre kvart år etter fullført fagskoleutdanning. Ca. 60 prosent av dem tok en utdanning på universitet- eller høyskolenivå. Det er særlig fagskolekandidater i humanistiske-, -estetiske og mediefag som fortsetter på videre utdanning. Det er også vanligst å ta en utdanning innenfor samme fagfelt som fagskoleutdanningen var.

Det var få av dem som studerte videre som svarte at de gjorde det fordi de hadde hatt vansker med å finne relevant arbeid. Den vanligste grunnen til å fortsette med studier var at økt interesse for faget fikk dem til å fortsette med videre utdanning.

2.4 Formell status og finansiering

Fra 2003 til 2010 var ansvaret for finansieringen av fagskolene tillagt Kunnskapsdepartementet, mens fylkeskommunene hadde det øvrige ansvaret for de offentlige fagskolene. I St.meld. nr. 12 (2006 – 2007) foreslo regjeringen Stoltenberg at ansvaret for drift og finansiering skulle overføres til fylkeskommunene, noe Stortinget sluttet seg til. Organisasjonene som representerer fagskolene var i sine høringsuttalelser kritiske til dette, og ønsket at forvaltningsansvaret skulle samles i Kunnskapsdepartementet. De mente blant annet at en fragmentering av finansieringssystemet til 19 fylkeskommuner ville gjøre det vanskelig å finne nasjonale løsninger. Kunnskapsdepartementet mente derimot at prinsippene i fagskoleloven ville ligge fast selv om ansvaret ble overført til fylkeskommunene. I 2010 overtok fylkeskommunene etter Forvaltningsreformen ansvaret for drift og finansiering (NOU 2014:14).

Fagskolene finansieres gjennom et relativt komplekst system (Lekve m.fl. 2014):

- Finansiering gjennom fylkeskommunene. Dette dekker tilskuddet til nær 88 prosent av alle fagskoleplassene med offentlig tilskudd.
- Direkte finansiering fra ulike departementer. Dette gjelder tilbud som har fått kutt i støtten fra fylkeskommunene.
- Finansiering gjennom Helsedirektoratet til de helse- og sosialfaglige tilbudene som forvaltes gjennom Helsedirektoratet.
- Private tilbud som til dels er finansiert gjennom egenbetaling fra studentene.

Som et ledd i Fagskoleutvalgets arbeid utarbeidet NIFU to rapporter som belyste fylkeskommunenes tilrettelegging, kostnadene ved fagsoledrift samt en vurdering av forslagene til nytt finansieringssystem. Lekve, Moen og Reiling (2014) påpeker at fylkeskommunene i liten grad har inntatt en rolle som forvaltere av fagskoletilbudet som er sett i sammenheng med regionale kompetansebehov. En av hovedhensiktene med forvaltningsreformen var at fylkeskommunene skulle se fagskoletilbudet i sammenheng med andre kompetansefelt som de har ansvar for. Fylkeskommunene har i svært liten grad foretatt noen systematisk kartlegging av kompetansebehov i regionene. Samtidig viser kandidatundersøkelsene at fagskoletilbudene i stor grad svarer til viktige behov i dagens arbeidsmarked.

Videre påpekes det at finansieringssystemet for fagskolene virker konserverende. Tildelingen av midler gjennom rammetilskuddene er basert på to år gamle data over studenter, og tilskuddene holder dermed ikke tritt med utviklingen. Når kompetansebehovene er i endring burde man forvente en viss nyorientering, men dette kan ikke observeres. Siden tilskuddsrammene er presset, vil fylkeskommunene prioritere å videreføre eksisterende tilbud. I det store og hele tar ikke fylkeskommunene noen aktiv rolle som forvaltere av fagskoletilbudet, de fortsetter som de har gjort med å støtte de fagskolene de selv eier.

Det overordnede kostnadsbildet er at fylkeskommunene totalt sett bruker mer penger på fagskolene enn det de får overført som rammetilskudd fra staten. Det er svært store forskjeller mellom fylkene i hvor mye de bruker på drift av fagskoler, fra om lag 4. mill. kr. i Finnmark til over 75 mill. kr. i Hordaland.

Fagskoleutvalget har foreslått å overføre all finansiering av fagskolene tilbake til Kunnskapsdepartementet, og presenterer i den sammenheng tre alternative modeller. Den første modellen beregnes ut fra antallet ferdige fagskolekandidater, den andre på en modellen baserer seg på en blanding av antall studenter og antall ferdige kandidater, mens den tredje modellen er som modell 2, men inneholder i tillegg en strategisk bevilgning utenom modellberegningene.

I en vurdering av de ulike finansieringsmodellene anbefaler Lekve, Næss, Reiling og Røsdal (2014) at den nye finansieringsmodell bør inneholde elementer som demper svingningene fra år til år. Fagskoleutvalgets forslag innebærer en parameter som gjør bevilgningen avhengig av fjorårets bevilgning. Å ta med antall studenter i modellen gir et svakt insentiv, men kan ha en dempende effekt. Videre anbefales det å inkludere modellelementer som minsker effekten av svingninger i studenttallene, ved å holde en gitt prosent utenfor den aktivitetsbaserte finansieringsmodellen.

2.5 Lange tradisjoner men uklar posisjon

Fagskolene er et skoleslag i stor endring, men samtidig har de tekniske fagskolene lange tradisjoner. Den første tekniske fagskolen, «Skiensfjordens Skole for Uddannelse av mekaniske Arbeidere», ble opprettet allerede i 1887. Senere kom en fagskole for tre- og metallindustri i Bergen i 1889, og i Stavanger og på Sørlandet i 1930-årene. En rekke andre skoler på tilsvarende nivå utdannet arbeidskraft for blant annet bergverkssektoren, verkstedindustrien, i kunst og håndverk, og trelast. Formålet med disse skolene var å utdanne driftsassistenten, tekniske assistenter, tegnere, formenn og autoriserte installatører (NOU 2000:5).

Kirke- og undervisningsdepartementet la fram en stortingsmelding i 1965-66 med forslag om at de daværende tekniske fagskolene, elementærteknisk skole og kurs for tekniske assistenter skulle avløses av nye tekniske fagskoler. I juni 1966 ble dette vedtatt i Stortinget, og de første elevene ble tatt opp i 1968. Etter dette skjedde det en vekst i skoletilbudet og en utvidelse i antall tilbud. De tekniske fagskolene ble etter dette en spesiell kategori innenfor et bredere fagskolebegrep.

Det foregikk likevel fortsatt en debatt og flere utredninger om de tekniske fagskolene og deres rolle i utdanningssystemet. I en innstilling til det daværende Rådet for videregående opplæring i 1988 het det: «teknisk fagskole har visse problemer med å finne sin naturlige plass ved siden av øvrige tilbud i videregående skoleverk». Før Reform 94 var de tekniske fagskolene en del av videregående opplæring og ved innføringen av Reform 94 ble det besluttet å beholde teknisk fagskole. Reform 94 slo videre fast at teknisk fagskole skulle være toårig, bygge på den treårige yrkesutdanningen i videregående opplæring, og at den skulle være fylkeskommunens ansvar. En egen lov om tekniske fagskoler trådte i kraft i januar 2000, og forpliktet fylkeskommunene å planlegge og gi tilbud om teknisk fagskole. I St.meld. nr. 20 (2000-2001) ble det ikke foreslått å regulere hele dette utdanningsnivået i en egen lov. Den daværende regjeringen mente at markedet kunne håndtere disse tilbudene og at utviklingen av korte yrkesrettede utdanninger i større grad burde finne sted innenfor de statlige høgskolene (NOU 2014:14). Stortinget ønsket imidlertid en oppfølging i tråd med Bergutvalgets innstilling (NOU 2000:5), og ba Regjeringen legge fram et nytt forslag om fagskoler som også inkluderte de tekniske fagskolene. En ny lov om fagskoleutdanning som også opphever loven om de tekniske fagskolene trådte i kraft i 2003. Her blir dette skoleslaget definert inn i en egen sektor tertiærutdanning. Private og offentlige fagskoler ble likestilt, og et system for offentlig godkjenning ble etablert. NOKUT fikk dette ansvaret i 2004.

Grund-utvalget (NOU 2014:14) peker i sin innstilling på at utviklingen i fagskolefeltet primært har vært drevet fram av arbeidslivets behov, men har vært en lite synlig sektor. I Ot.prp. nr. 32 (2002-2003) påpeker departementet blant annet:

«Departementet mener at det er viktig å synliggjøre dette mangfoldet av utdanningstilbud som en viktig og selvstendig del av det norske utdanningssystemet, både for å gi en offentlig anerkjennelse og et kvalitetsstempel til utdanninger av god kvalitet på dette nivået, og for i større grad å synliggjøre disse utdanningene som et reelt alternativ til lengre akademiske utdanninger».

Utvalget (NOU 2014:14) peker på at de vanskelig kan se at denne intensjonen er fulgt opp i tilstrekkelig grad.

2.6 Det internasjonale bildet

Både Berg-utvalget (NOU 2000:5) og Grund-utvalget (NOU 2014:14) foretar en gjennomgang av noen internasjonale utviklingstrekk innenfor mellomnivået eller tertiærutdanningene. I 1998 kom en viktig rapport fra OECD: «Redefining Tertiary Education» (OECD 1998) som understreket behovet for et paradigmeskifte innenfor høyere utdanning. De anvender begrepet «tertiærutdanning» på all utdanning etter videregående opplæring der de inkluderer en rekke tilbud utover det som gis av universiteter og høgskoler. I følge OECD-rapporten var denne bredere forståelsen av utdanningstilbud etter videregående opplæring et svar på sosiale og økonomiske endringer. Denne rapporten bidro til å øke oppmerksomheten rundt utdanninger på dette nivået, og har hatt betydning for politikktutformingene også i Norge.

Grund-utvalget (NOU 2014:14) påpeker at den norske fagskolen ikke uten videre kan sammenliknes direkte med utdanninger i andre land, men det finnes likeartede skoleslag i Sverige, Danmark og Tyskland. Utdanningssystemet og utdanningspolitikken er i økende grad berørt av internasjonalisering. Globalisering og et stadig mer internasjonalt

arbeidsmarked påvirker også en yrkesrettet utdanning som fagskolene, men samtidig er det vanskelig å få oversikt over utviklingen siden det ikke finnes sammenliknbare skoleslag i de fleste land.

Internasjonaliseringen av utdanning er ikke minst synlig gjennom de avtalene som Norge er forpliktet av. Ikke minst er det europeiske kvalifikasjonsrammeverket viktig, det ble vedtatt i 2008 og innlemmet i EØS-avtalen i 2009. Rammeverket er ment som et redskap for å kunne sammenlikne utdanningssystemer, ikke primært å harmonisere dem. Det sentrale i kvalifikasjonsrammeverket er en dreining bort fra innsatsfaktorene i utdanning i mer i retning av resultatene i form av læringsutbytte. Innenfor rammene av kvalifikasjonsrammeverket skal læringsutbytte beskrives innenfor en fast mal. Dette arbeidet pågår i en rekke land, også i Norge, og det vil få virkinger også for fagskolene, men det er ennå for tidlig å si noe om konsekvensene, verken for fagskolene eller resten av utdanningssystemet. For å sette de norske fagskolene inn i en bredere sammenheng gir vi en kort beskrivelse av tilsvarende tilbud i Sverige, Danmark og Tyskland basert på NOU 2014:14.

Sverige

I Sverige startet Yrkeshögskolan opp i 2009, og den er på mange måter en parallell til den norske fagskolen. Bakgrunnen var et behov for yrkesrettede utdanninger som bygger på den videregående opplæringen. Yrkeshögskolen er ment å ta et samlendende grep om blant annet påbyggingsutdanninger, lærlingutdanning for voksne og kvalifiserende yrkesutdanninger. Opptaksgrunnlaget er relativt bredt, men i hovedsak en utdanning på gymnasnivå. Omtrent 40 prosent av utdanningene tilbys i privat regi, men ingen av dem har egenbetaling. Den svenske staten bevilger et beløp som tilsvarer om lag 50 – 60 000 kr. per studieplass. Mens høgskoleutdanning er forskningsbasert, er yrkeshögskoleutdanningene basert på kunnskaper om produksjon av varer og tjenester og innrettet etter arbeidslivets krav til praktisk kompetanse. Derfor vil tilbudene kunne endres, nye opprettes og andre legges ned alt etter endringer i arbeidsmarkedet, og praksis utgjør en viktig del i de fleste utdanningene.

Tilbudene finnes over hele landet, og dekker områder fra økonomi og administrasjon til teknikk og industri, IKT, reiseliv, helse, landbruk, media og design. I 2012 var det over 40 000 studenter, og tallet forventes å øke. De fleste studentene har arbeidserfaring eller har studert tidligere, og gjennomsnittsalderen er 29 år. Ansvaret for yrkeshögskolene er tillagt Myndigheten för yrkeshögskolan som ble opprettet i 2009, samtidig som en egen lov begynte å gjelde. Myndigheten arbeider på oppdrag fra regjeringen, og skal tilse at utdanningene svarer på arbeidslivets behov og øve tilsyn med kvalitet og resultater.

Danmark

I Danmark er det ervervsakademiutdanningene som til en viss grad tilsvarer de norske fagskolene, og utdanningene har en varighet fra halvannet til tre og et halvt år. Alle utdanningene skal være praksisnære og skiller seg fra høyere utdanning ved ikke å være forskningsbaserte. Etter en fusjonsprosess i 2009 er det i dag ni ervervsakademier i Danmark, og de tilbyr nesten utelukkende tekniske og merkantile utdanninger. Alle institusjonene er offentlige og finansieres fullt ut av staten med et gjennomsnittlig beløp på nærmere 70 000 kr per student. Det tas ikke studieavgifter fra studentene.

En evaluering i 2013 konkluderte med at ervervsakademiene etter fusjonene i 2009 er styrket med hensyn til administrasjon, økonomi og ledelse. Fagmiljøene vurderes også å ha blitt sterkere, men at det fortsatt er for mange institusjoner til at alle har tilstrekkelig sterke fagmiljøer.

Ervervsakademiene er tett knyttet til profesjonshøgskolene, men med en klar arbeidsdeling mellom de to. Begge typer institusjoner skal være praksis- og utviklingsbasert, men profesjonshøgskolene tilbyr et bredere sett av utdanninger, f.eks. helse- og sosialfag og lærerutdanning. Et fullfør tre og et halvt års studieløp kan i teorien gi adgang til relevante masterutdanninger, men det er opp til universitetene å godkjenne dette.

Tyskland

I Tyskland står fagutdanning meget sterkt, og det har utviklet seg et komplekst system uten helt klare paralleller til de norske fagskolene. Om lag halvparten av studentene i tysk fagutdanning går inn i et utdanningsløp med en vekslingsmodell mellom opplæring i skole og virksomhet (*berufsschule*). Det kan velges mellom utdanninger med en varighet fra to til tre og et halvt år. Det finnes også utdanningstilbud som er fulltidsutdanninger med en normal

varighet på to år (*berufsfachshule*). Etter visse forutsetninger kan disse utdanningene gi adgang til høyere utdanning i *fachhochshulen*.

Den delen av tysk fagutdanning som likner mest på de norske fagskolene er *fachshulen*, som i hovedsak tilbyr påbygning på for fagutdannede. Som hovedregel er tysk utdanning offentlig og ikke basert på egenbetaling. I vekslingsmodellen betaler arbeidsgiver lønn og dekker kostnader ved opplæringen i bedrift på omtrent samme måte som en den norske fagopplæringen.

3 Kostnadskartlegging: Hvordan få et korrekt bilde av kostnadene i sektoren

Formålet med dette kapittelet er å redegjøre for fremgangsmåten som er brukt for å få et riktig bilde av kostnadene i fagskolesektoren. Det er beskrevet hva slags data som har vært nødvendig å innhente og hvorfor - samt fremgangsmåten bak kostnadsfordelingen, og metoden brukt for å analysere vesentlige kostnadsdrivere og kostnadsvariasjon mellom ulike utdanninger. En stor andel av informasjonen er hentet direkte fra fagskolene. Fagskolene har foretatt estimater etter beste evne, og det er knyttet usikkerhet og feilkilder til denne typen rapportering.

3.1 Ordinær regnskapsinformasjon: lønns- og driftskostnader på fagskolene

Kommuner og fylkeskommuner rapporterer regnskapsinformasjon til staten ved KOSTRA. På funksjon 554 fører fylkeskommunene «alle utgifter og inntekter knyttet til fagskoler, også merkantile og administrative oppgaver, og fagskolestyre, slik at det holdes utenfor videregående opplæring».⁶ Fylkeskommunene rapporterer i henhold til en veiledning om innholdet i arter, funksjoner, balansekapitler og sektorer. Ved å ta utgangspunkt i KOSTRA-veiledningen for artskontoer, gjør vi det mulig å sammenlikne kostnader både på tvers av fagskoler og fylkeskommuner.

KOSTRA-databasen inneholder informasjon om de samlede utgiftene og utgiftsart (artskonto) på tosiffer-nivå ført på funksjon 554 for hver enkelt fylkeskommune. Det er imidlertid slik at denne regnskapsdataen ikke skiller mellom de samlede utgiftene og utgiftsart (artskonto) på ulike kostnadssteder. Kostnadsstedet er den avdelingen eller underenhet som «eier» kostnaden. I dette tilfelle ønsker vi å skille på hvilke kostnader som hører til hvilke fagskoler, og hvilke kostnader som ligger sentralt på fylkeskommunen. Det vil si at dersom en fylkeskommune drifter mer enn én fagskole, vil ikke disse regnskapsdataene skille mellom hvilke kostnader som hører til hvilke fagskoler. Det er heller ikke mulig å identifisere hvilke kostnader som ligger sentralt hos fylkeskommunen. Dette gir et ufullstendig grunnlag for analyse. I analysedelen vil det være nødvendig å fordele kostnadene ut på de ulike fagskolene og utdanningstilbudene. Slik regnskapstallene blir rapportert på KOSTRA gir ikke det tilstrekkelig informasjon for å kunne gjøre det. For å kvalitetssikre og detaljere regnskapsdataene i henhold til den etablerte datastrukturen har det vært nødvendig å gå i direkte dialog med fylkeskommunene. Fylkeskommunene har her blitt bedt om å spesifisere kostnadene til de ulike artskontoene på koststed. De fleste økonomisystemer har muligheten til å benytte flere «dimensjoner» i en kontoplan, slik at dette har vært relativt enkelt for fylkeskommunen å trekke ut.

I tillegg til at fagskolen rapporterer utgifter på funksjon 554, blir også visse kostnader ført på funksjon 510 «skolelokaler og internatbygninger» og 515 «fellesutgifter og støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring» i KOSTRA. Førstnevnte inkluderer utgifter og inntekter til drift, vedlikehold og investeringer i skolelokaler og internatbygninger med tilhørende anlegg, mens sistnevnte inkluderer fellesutgifter og utgifter til støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring som ikke er direkte relatert til pedagogisk virksomhet eller eiendomsforvaltning.⁷ I veiledningen til regnskapsrapportering i KOSTRA er det spesifisert at fylkeskommuner skal fordele fellesutgifter mellom de funksjonene som faktisk benytter de aktuelle varene/tjenestene for å sikre et mest mulig fullstendig og sammenlignbart bilde av ressursbruken. Det fremgår imidlertid at rutine knyttet til en slik fordeling er varierende. Noen skoler gjør en skjønnsmessig fordeling ut fra bruk ved å sette en fast prosent tilsvarende fagskolens bruk av ressurser, mens andre fagskoler ser ikke ut til å ha et system på det, og alle kostnader blir derfor ført på den

⁷ SSB 2015, *KOSTRA-rapportering 2015*

videregående skolen. Det knyttes derfor noe usikkerhet til hvorvidt rapporteringen på funksjon 554 gir et fullstendig bilde av kostnadene til fagskolene. Det har derfor vært nødvendig å innhente tilleggsinformasjon direkte fra fagskolen, se delkapittel 3.2 (arealkostnader), 3.3 (utstyrs kostnader) og 3.4 (praksis).

3.2 Arealkostnader

Fagskolene anskaffer areal på ulike måter. Noen fagskoler leier eller får låne lokaler gratis av fylkeskommunen. Andre fagskoler leier av private aktører, mens noen eier lokalene selv. Det er svært vanlig at fagskoler er samlokaliserte med videregående skoler. Disse ulikhetene innad i sektoren resulterer i at fagskolens faktiske bruk av areal ikke nødvendigvis reflekteres i de regnskapsførte kostnadene – og regnskapene vil i mange tilfeller ikke være kostnadsdekkende. Det vil derfor ikke være hensiktsmessig å sammenlikne areal slik det fremstår regnskapsmessig på tvers av fagskoler.

For å håndtere denne utfordringen har vi innhentet informasjon direkte fra fagskolen utover regnskapsdata. Se skjema i vedlegg 9.1. Fagskolene blir her bedt om å oppgi antall totale kvadratmeter de disponerer, både ordinære og spesialiserte rom. Dersom fagskolen disponerer areal som er samlokalisert med andre, for eksempel videregående skoler, har vi bedt om hvor mange kvadratmeter som deles, og i tillegg hvilken kostnadsbrøk fagskolen står for. Videre ber vi også om kostnader knyttet til husleie, og forvaltning, drift og vedlikehold som ikke fremgår i regnskapet. Hensikten med å innhente denne informasjonen er at det da er mulig å estimere en «reell» arealkostnad ved å anvende Statsbygg sine satser.⁸ Dette gir oss et bilde av hva kostnaden ville vært uavhengig av hvordan fagskolen anskaffer arealer til veie i dag, og gjør det derfor mulig å sammenlikne kostnader på tvers av fagskoler. Fagskolene etter beste evne anslått informasjon knyttet til areal, og det er usikkerhet knyttet til dataen som er innhentet.

3.3 Utstyrs kostnader

På samme måte som at regnskapsdata knyttet til areal ikke er kostnadsdekkende, gjelder dette også utstyr. Fagskolene skaffer utstyr til veie på ulike måter- gjennom leie, leasing, naturalytelser eller kjøp. Noen fagskoler får tilgang på anleggsmidler grunnet nær relasjonen til arbeidslivet, mens andre har fått øremerkede midler fra fylkeskommunen til å anskaffe seg utstyr. I prosessen med innhenting av informasjon fra fagskolene har det vært tydelig at regnskapet ikke er kostnadsdekkende. For eksempel bruker en av fagskolene kostbart maskinteknisk utstyr som er skaffet til veie i løpet av mer enn førti år, hvor fagskolen estimerer nyanskaffelsesverdien av dette utstyret til nærmere femti millioner kroner i dag.

For å håndtere denne utfordringen har fagskolene blitt bedt om å fylle ut et skjema (se vedlegg 9.1). For hvert av utdanningstilbudene blir det oppgitt anskaffelseskostnad for PC eller annet personlig utstyr per student, og hvor mye av dette studentene betaler for selv. Videre blir det oppgitt hva det ville kostet fagskolen å skaffe til veie nødvendig utstyr til undervisningsformål dersom utdanningstilbudet skulle etableres i dag. Dersom flere utdanningstilbud deler samme type utstyr har vi bedt om at fagskolen gjør en skjønnsmessig fordeling ut fra bruk. Videre har fagskolen blitt bedt om å spesifisere gaver av og/eller utstyr med en anskaffelsesverdi på mer enn én million kroner, slik at det har vært mulig å innhente mer informasjon utover det som blir oppgitt i skjema, dersom det er sett på som nødvendig. For hvert av utdanningstilbudene blir det i tillegg oppgitt hvor stor andel av dette utstyret som skaffes til veie gjennom lån, leasing, leie eller om det eies av fagskolene. Tilslutt har fagskolen anslått kostnaden som er nødvendig i årlig oppgradering og vedlikehold for at utstyret skal ha en normal levetid, og historisk sett hva den omtrentlige levetiden til utstyret er.

Hensikten bak å hente inn denne informasjonen er å kunne estimere en årlig kostnad i utstyr, uavhengig av når og hvordan utstyret har blitt anskaffet. På denne måten vil det være mulig å identifisere utstyrstunge og utstyrslette fag, hvor regnskapsdata ikke ville vist tilstrekkelige kostnader. Som tidligere nevnt har fagskolene etter beste evne anslått informasjon knyttet til utstyr, og det er usikkerhet knyttet til dataen som er innhentet.

3.4 Praksis og annen støtte fra næringslivet

Et kjennetegn ved fagskoler, som skiller dem en del fra de fleste universitet og høyskoler, er at de mer praksisorienterte. Dette kan både skje gjennom praktisk undervisning på lærestedet og praksisperioder hos

⁸ Den gjennomsnittlige arealkostnader for institusjoner i høyskolesektoren som leier hos Statsbygg var i 2013 var 1879 kr per kvadratmeter (Deloitte og NIFU; 42:2014).

bedrifter. Siden fagskolene spenner over svært ulike fagområder er det også store forskjeller i praksiskostnadene for ulike utdanninger. Det kan skyldes at enkelte fagområder er mer kapitalintensive enn andre, men hvem som betaler varierer også fra utdanning til utdanning. I enkelte sektorer kan studenter bidra nok under praksisperioder til at bedrifter dekker alle kostnadene, mens man i andre sektorer må bedrifter kompenseres for å få utplassere studenter. Det vil også være studier hvor praksis ute i bedrifter ikke er aktuelt, og all læring skjer på lærestedet.

Grunnet de store variasjonene her, har det blitt innhentet informasjon knyttet til praksiskostnader fra hver enkelt fagskole. For hvert enkelt utdanningstilbud har fagskolen oppgitt antall dager praksis i løpet av studieforløpet. Videre har det blitt fylt ut antall timer veiledning fra andre enn fagskolens ansatte, kostander til materialer, utstyr eller annet som dekker av studiestedet, samt kostnad fagskolen eventuelt betaler praksisstedet for utgifter i forbindelse med studenters praksisopphold. Fagskolen har selv kunnet velge å oppgi denne informasjonen per student eller per utdanningstilbud.

Hensikten med å kartlegge denne informasjonen knyttet til praksis er å kunne estimere kostnadene til praksis, slik at utdanningstilbud kan sammenliknes på tvers, uavhengig av om fagskolen betaler for å utplassere studenter eller får alt dekket av praksisplassen. Som tidligere nevnt har fagskolene etter beste evne anslått informasjon knyttet til praksis, og det er knyttet usikkerhet til innhentet data.

3.5 Informasjon knyttet til fagskolenes produksjon

En rekke data knyttet til produksjonen ved de ulike fagskolene er hentet fra Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). Fra DBH har vi hentet ut data for 2012, 2013 og 2014 på antall aktive studenter, antall kandidater, fagskolepoengproduksjon, antall stryk, antall bestått, per utdanningsnivå. Denne informasjonen er i utgangspunktet allerede «vasket» og strukturert av DBH, og utfordringen har bestått i å klare og knytte informasjon om utdanningstilbud til de samme kostnadsstedene som inngår i regnskapet.

3.6 Fordeling av kostnader til utdanningstilbud

Prosjektet har samlet inn produksjon- og regnskapsdata og deretter «vasket» og strukturert informasjonen for å bygge et datasett der det er mulig å knytte all informasjon til utdanningstilbud.

Regnskapsmessig ligger noen kostnader sentralt på fylkeskommunen, for eksempel felleskostnader til markedsføring eller administrasjon av flere fagskoletilbud. De øvrige kostnadene ligger på hver enkelt fagskole. I utgangspunktet er det ikke egne regnskap for hvert utdanningstilbud. Det ligger derfor et betydelig arbeid i å ta en andel av alle kostnader i den sentrale fylkeskommunale administrasjonen og det sentrale skoleregnskapet for så å fordele disse til hvert utdanningstilbud.

Fordelingen av kostnader skjer i tre steg.

- Steg 1: Kostnadene som ligger på de enkelte fagskolene ble delt i to. En del av kostnadene kan sies å være direkte undervisningsrelatert. Disse har blitt fordelt til hvert utdanningstilbud, enten ut fra hvor mange studenter/fagskolepoeng som tilhørte utdanningstilbudene eller ut fra hvor mange undervisningsårsverk som tilhørte utdanningstilbudene. Lønnskostnader ville typisk bli fordelt ut fra årsverk, undervisningsmateriell ut fra produserte fagskolepoeng. Det avgjørende er hva som i størst grad vurderes til å være dimensjonerende for kostnadsnivået.
- Steg 2: De kostnadene på fagskolen som ikke er knyttet til undervisning, har vi kalt «administrasjon» - i dette begrepet ligger det også noe felleskostnader og støttetjenester. Eksempler kan være kontormateriell, men også lønnskostnader til ansatte som ikke underviser. I tillegg til administrasjonskostnader på hver skole, har vi føyet til en andel av fylkeskommunens sentrale kostnader til fagskoleformål. I hovedsak har vi benyttet antall årsverk som fordelingsnøkkel for å legge fylkeskommunens sentrale kostnader ut til hver fagskole.
- Steg 3: Siste steg er å fordele de administrative kostnadene på fagskolen ut til utdanningstilbudene. På samme måte som i steg 1, har vi benyttet enten årsverk eller produserte fagskolepoeng som fordelingsnøkkel.

Det er verdt å merke at denne metoden fordeler store deler av kostnadene basert på antall årsverk, som i seg selv virker rimelig ettersom de største kostnadspostene er knyttet til lønn og personalytelser. Det fører også til at utdanningstilbud som får en stor andel av produksjonskostnader også får en stor del av kostnadene knyttet til administrasjon. Det er ikke alltid tilfellet at kostnadskrevene utdanninger trekker mer på administrative ressurser enn mindre kostnadskrevene utdanninger. Det virker imidlertid rimelig at utdanninger med mange årsverk i gjennomsnitt vil kreve mer administrativ støtte, og med kostnadsdata på aggregert nivå er dette vurdert som den mest riktige fordelingen av administrasjonskostnader. Når kostnadene fra regnskapene er fordelt ut til utdanningstilbudene kan vi beregne hvor mye utdanningstilbudene koster.

3.7 Metode for analyse av forskjeller og kostnadsdrivere

Analysen baseres på relative vurderinger av fagskoler og utdanningstilbud. Altså en vurdering av hvorfor noen fagskoler og utdanningstilbud har høye kostnader sammenlignet med andre fagskoler og utdanningstilbud. Ettersom alle fylkeskommunene baserer kostnadsføringen på de samme retningslinjene er datagrunnlaget velegnet til en slik relativ vurdering.

Basert på kostnadskategorisering av artskontoer og den tidligere klassifiseringen av administrative enheter på fagskolene, er det mulig å dele opp totalkostnadene i ulike kostnadskategorier. På det grunnlaget skilles det mellom kostnader til drift, administrasjon, utstyr og lønns- og personalkostnader til undervisningsansatte. Lønns- og personalkostnader til undervisningsansatte skilles ut og brytes ytterligere ned for en grundigere analyse. Årsaken til denne grundigere nedbrytingen er at sektoren er arbeidsintensiv, med ansatte som viktigste ressurs. Vårt utgangspunkt er derfor at det virker rimelig å lete etter eventuelle produktivetsforskjeller her.

Sammenligningen av to analyseobjekter bygger på et standard metoderammeverk for nedbryting av avviket i totalkostnader i mer detaljerte avvik som bedre forklarer årsaken til totalavviket. Det er flere måter å strukturere en slik nedbryting av kostnader (Horngren, Datar & Rajan, 2012). Tradisjonelt bygger metoden opp under en intern analyse av faktiske mot budsjetterte kostnader, men rammeverket kan med enkelhet justeres til for eksempel en analyse av kostnader ved en fagskole mot en annen.⁹

Den underliggende tanken er å bryte avviket i kostnader ned i to komponenter. Den ene komponenten tar for seg avviket som skyldes at prisen på innsatsfaktorene er ulik, mens den andre tar for seg at avviket i volum av innsatsfaktorer er ulik. Dette siste avviket omtales ofte som et produktivetsavvik.

For at lønnskostnadene skal være sammenlignbare på tvers av enheter med ulik størrelse, normaliseres kostnaden til lønn per produserte fagpoeng, se likning (1).

$$Totalavvik = \frac{Direkte lønn_1}{Produserte fagpoeng_1} - \frac{Direkte lønn_2}{Produserte fagpoeng_2} \quad (1)$$

Dette totalavviket brytes deretter ned i en pris og en volumkomponent, som altså illustrerer henholdsvis prisdifferansen og differansen i mengden av innsatsfaktorer til produksjonen.

Prisavviket vurderer bare avviket i kostnaden per årsverk, mens det holder mengden årsverk som inngår i utdanningsproduksjon fast (2). Denne nedbrytingen vil altså avdekke om ulik avlønning av ansatte er en avgjørende årsak til forskjeller i lønnskostnad. Volumavviket vurderer bare avviket i mengden fagpoeng hvert årsverk produserer, og holder lønnskostnaden per årsverk fast (3). Denne delen av nedbrytingen vil altså avdekke eventuelle produktivetsforskjeller.

$$Prisavvik = \left(\frac{Direkte lønn_1}{Årsverk_1} - \frac{Direkte lønn_2}{Årsverk_2} \right) \times \frac{Årsverk_2}{Produserte fagpoeng_2} \quad (2)$$

⁹ I likningene (1) – (8) benyttes tallene 1 og 2 i variabelnavnene for å indikere at det er snakk om to ulike enheter. Hvilke enheter det er snakk om varierer mellom analysene, men det kan eksempelvis være store fagskoler i den ene gruppen og små i den andre.

$$Volumavvik = \left(\frac{\text{\AA}rsverk_1}{\text{Produserte fagpoeng}_1} - \frac{\text{\AA}rsverk_2}{\text{Produserte fagpoeng}_2} \right) \times \frac{\text{Direkte l\o}nn_1}{\text{\AA}rsverk_1} \quad (3)$$

Volumavviket omtales ogs\aa som produktivitetsavviket, og vil brytes videre ned i et fors\ok p\aa \aa finne den underliggende \aa rsaken til disse avvikene. Volumavviket kan videre brytes ned i to faktorer. Avviket kan f\o rst komme av at hvert \aa rsverk leverer mer undervisning, i form av flere emner (5). For det andre kan det skyldes ulik klassest\o rrelse, ved at st\o rre klasser isolert sett f\o rer til \o kt studieproduksjon.

For \aa undersøke om avviket skyldes at de ansatte leverer mer undervisning, vurderes forskjellen mellom antall \aa rsverk relativt til antall emner. Dette sier alts\aa noe om hvor mange \aa rsverk som trengs for \aa levere emnene p\aa utdanningstilbudet. Ettersom emner ogs\aa varierer i st\o rrelse, defineres imidlertid en ny variabel kalt *emnevekt*. Emnevekten er emnet multiplisert med emnets st\o rrelse, summert over n antall emner ved enheten som analyseres (4). Dette gj\o res for \aa f\aa med at et \aa rsverk produserer mer i et emne som gir studenten et h\o yere antall fagpoeng.

For \aa undersøke om avviket skyldes at det er flere studenter i hver enkelt klasse, vurderes antall emner relativt til samlet fagskolepoengproduksjon (6). Et lavt forholdstall vil bety relativt stor klassest\o rrelse. Igjen brukes variabelen *emnevekt* i stedet for emne, for \aa kompensere for at ulike emner leverer ulik mengde studiepoeng.

$$Emnevekt = \sum_{i=1}^n (Emne_i \times Fagpoeng_{Emne_i}) \quad (4)$$

$$Levert undervisning = \left(\frac{\text{\AA}rsverk_1}{Emnevekt_1} - \frac{\text{\AA}rsverk_2}{Emnevekt_2} \right) \times \frac{Emnevekt_2}{\text{Produserte fagpoeng}_2} \quad (5)$$

$$Klassest\o rrelse = \left(\frac{Emnevekt_1}{\text{Produserte fagpoeng}_1} - \frac{Emnevekt_2}{\text{Produserte fagpoeng}_2} \right) \times \frac{\text{\AA}rsverk_1}{Emnevekt_1} \quad (6)$$

Levert undervisning er en interessant st\o rrelse, som ganske grovt sier noe om de ansattes produktivitet knyttet til undervisning. Dette avviket kan enkelt brytes ned til \aa se om avviket skyldes fagtyngde eller antall \aa rsverk per fag. Denne nedbrytingen gir imidlertid lite ny informasjon. \AA rsaken er at det er vanskelig \aa bryte antall \aa rsverk per fag videre ned for \aa undersøke om avviket skyldes om de ansatte bruker lite av sin totale tid p\aa undervisning eller om de bruker mye tid p\aa hvert fag. Det er imidlertid ikke noen data som gir godt grunnlag for en slik kvantitativ nedbryting. P\aa en annen side b\o r det v\aa re mulig \aa avdekke dette skillet gjennom sammenligning av utdanningstilbud det er rimelig at mengden tid til undervisning per \aa rsverk er tiln\aa rmet lik.

4 Aktiviteten i fagskolesektoren: et variert utdanningstilbud

4.1 Utdanningstilbud

De fylkeskommunale fagskolene tilbyr utdanninger innenfor fagfeltene administrasjon, økonomi og ledelse, helse, teknikk/teknologi og primærnæring.¹⁰ Innenfor fagfeltene er studiene fordelt på ulike fagretninger som igjen er fordelt på ulike fordypninger.

Utdanningstilbud og kandidater fordelt på fagretning

Fagfelt og fagretning	Fagkode	Utdanningstilbud	Kandidater
Administrasjon, økonomi og ledelse	FA	7	119
Ledelse	FAL	7	119
Helse	FH	132	1268
Helse- og sosialfag	FHH	130	1262
Omsorgsfag	FHO	2	6
Primærnæring	FP	9	44
Skog-, jord- og hagebruk	FPS	6	32
Havbruk	FPH	3	12
Teknikk/Teknologi	FT	174	7448
Bygg og anlegg	FTB	43	2053
Datateknikk	FTD	6	60
Elektro	FTE	39	1979
Kjemi	FTK	13	186
Maritime fag	FTM	35	1732
Petroleumsteknologi	FTP	9	586
Teknikk og industriell produksjon	FTT	29	852
Sum		322	8879

Tabellen over viser utdanningstilbud og kandidater fordelt på fagretning. Utdanningstilbud er definert som en fordypning med aktive studenter i løpet av de fire årene i perioden våren 2012 til og med høsten 2015. Kandidater er summen av de som er rapportert inn med «bestått utdanningstilbud» til DBH.

Det er flest studietilbud og kandidater innenfor fagfeltene teknikk/teknologi (174 tilbud, 7448 kandidater) og helse (132 tilbud, 1268 kandidater) og færrest innenfor primærnæring (9 tilbud, 44 kandidater) og administrasjon, økonomi og ledelse (7 tilbud, 119 kandidater).

Utdanningstilbud og kandidater fordelt på fagskole

¹⁰ Det er kun en student på estetiske fag og dette fagfeltet er derfor utelatt fra analysen.

Fagskole	Utdanningstilbud	Kandidater
Bergeland videregående skole	6	69
Bergen maritime fagskole	10	563
Bergen tekniske fagskole	18	714
Bodin videregående skole og maritime fagskole	2	108
Chr. Thams fagskole	19	165
Fagskolen Innlandet	43	1133
Fagskolen Oslo Akershus	23	800
Fagskolen Telemark	12	294
Fagskolen Tinius Olsen	12	270
Fagskolen Troms	14	345
Fagskolen i Kirkenes	1	0
Fagskolen i Kristiansand	14	351
Fagskolen i Kristiansund	7	214
Fagskolen i Vestfold	9	246
Fagskolen i Ålesund	7	534
Fagskolen i Østfold	14	447
Fagskolen i Sogn og Fjordane	15	251
Fitjar vidaregåande skule	3	20
Gauldal fagskole	1	40
Hadsel videregående skole og fagskole	1	60
Hjeltnes fagskule	1	6
Hordaland helsefagskole	17	86
Karmsund videregående skole	7	175
Levanger Fagskole	8	46
Lofoten maritime fagskole	1	50
Nordkapp maritime fagskole og vgs. skole	1	42
Nordland fagskole i helse- og sosialfag	18	89
Stavanger offshore tekniske skole	11	597
Steinkjer fagskole	1	64
Stjørdal fagskole	6	174
Sørlandets fagskole	7	207
Trondheim fagskole	10	459
Voss tekniske fagskule	1	27
Ytre Namdal fagskole	2	233
Sum	322	8879

Tabellen over viser utdanningstilbud og kandidater fordelt på fagskole. Fagskolen Innlandet, Fagskolen Oslo Akershus og Bergen tekniske fagskole hadde flest kandidater i perioden vår 2012 til høst 2015 med henholdsvis 1133, 800 og 714 kandidater. Fagskolen Innlandet og Fagskolen Oslo Akershus er også de fagskolene med flest fordypninger, henholdsvis 43 og 23. Fitjar vidaregåande skule, Hjeltnes fagskule, Voss tekniske fagskule og Fagskolen i Kirkenes er fagskolene med færrest kandidater. Fagskolen i Kirkenes ble opprettet i 2014 og har ingen uteksaminerte kandidater så langt.

Noen fagskoler fremstår som små fordi fagskolene har ulik praksis for innrapportering av nivå. Noen fylker samler sine tilbud og rapporteres som en samlet organisatorisk enhet, mens andre rapporterer hvert studiested som en egen fagskole.

Tabellen under viser utdanningstilbud og kandidater på fylke. Fagskoletilbudet i Hordaland består av Bergen maritime fagskole, Bergen tekniske fagskole, Fitjar vidaregåande skule, Hjeltnes fagskule, Hordaland helsefagskole

og Voss tekniske fagskule.¹¹ Fagskoletilbudet i Rogaland består av Bergeland videregående skole, Karmsund videregående skole og Stavanger offshore teknisk. Fagskoletilbudet i Møre og Romsdal består av Fagskolen i Kristiansund og Fagskolen i Ålesund. Fagskoletilbudet i Nord-Trøndelag består av Levanger fagskole, Steinkjer fagskole, Stjørdal fagskole og Ytre Namdal fagskole. Fagskoletilbudet i Nordland består av Bodin videregående skole og maritime fagskole, Nordland fagskole i helse- og sosialfag, Hadsel videregående skole og fagskole og Lofoten maritime fagskole. Fagskoletilbudet i Finnmark består av Fagskolen i Kirkenes og Nordkapp maritime fagskole. Fagskoletilbudet i Vest-Agder består av Fagskolen i Kristiansand. Fagskoletilbudet i Aust-Agder består av Sørlandets fagskole. Fagskoletilbudet i Oppland/Hedmark består av Fagskolen Innlandet. Fagskoletilbudet i Buskerud består av Fagskolen Tinius Olsen. Fagskoletilbudet i Sør-Trøndelag består av Trondheim fagskole, Chr. Thams fagskole og Gauldal fagskole. De resterende fagskolene er navngitt på fylkesnivå. Hordaland har flest kandidater (1416) mens Finnmark har færrest kandidater (42). Hordaland og Oppland/Hedmark har flest utdanningstilbud, mens Finnmark og Aust-Agder har færrest.

Utdanningstilbud og kandidater fordelt på fylke

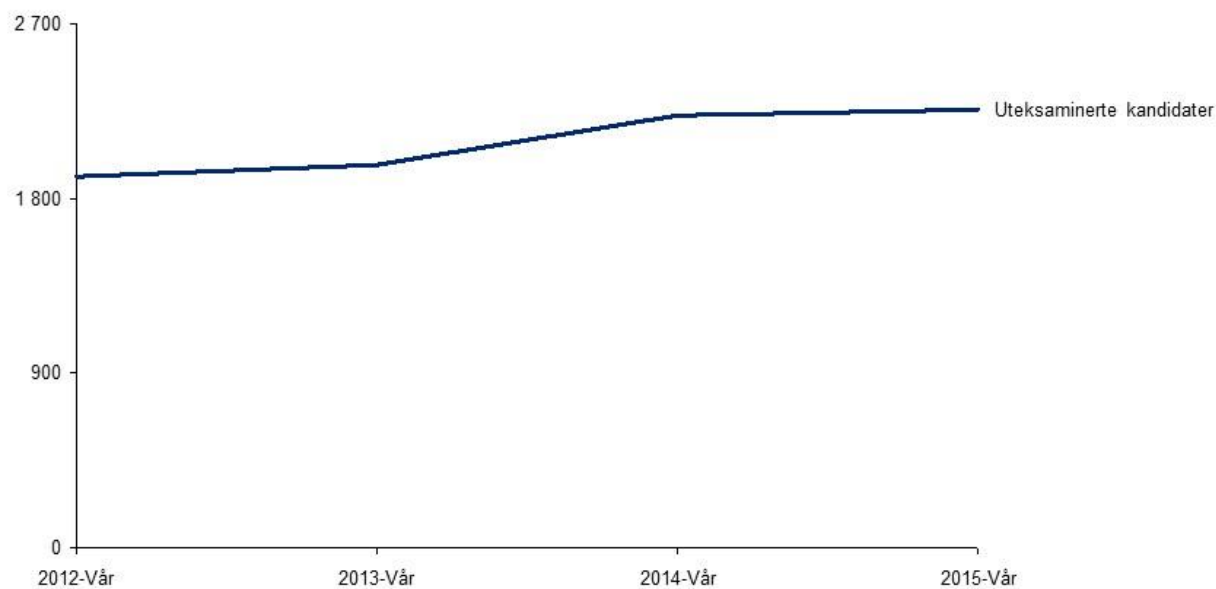
Fylke	Utdanningstilbud	Kandidater
Aust-Agder	7	207
Buskerud	12	270
Finnmark	2	42
Hordaland	50	1416
Møre og Romsdal	14	748
Nord-Trøndelag	17	517
Nordland	22	307
Oppland/Hedmark	45	1133
Oslo/Akershus	21	800
Rogaland	24	841
Sogn og Fjordane	15	251
Sør-Trøndelag	30	664
Telemark	12	294
Troms	14	345
Vest-Agder	14	351
Vestfold	9	246
Østfold	14	447

4.2 Hovedtall

Figuren under viser antall kandidater for hvert vårsemester, det tidspunktet der de fleste kandidatene fullfører. Antall kandidater har steget fra 1910 våren 2012 til 2255 våren 2015, en økning på 18%. Noe av svingningene mellom høst og vår kan skyldes frafall underveis i utdanningen.

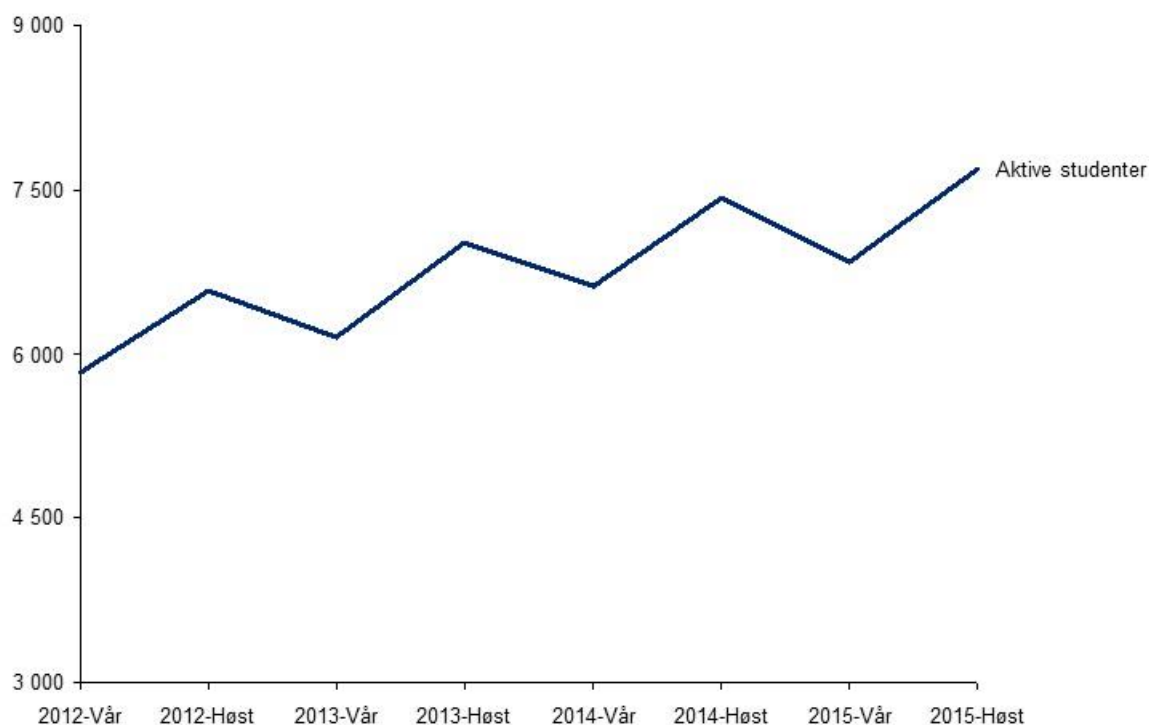
¹¹ Fitjar fagskule er lagt ned, og tilbudene overført til Hordaland helsefagskole. Voss tekniske fagskole og Hjeltnes fagskule er lagt under Bergen tekniske fagskole.

Uteksaminerte kandidater fra fagskolene hvert vårsemester

Figuren under viser aktive studenter på fagskolene hvert semester. Alle studenter teller med uansett hvor i løpet de befinner seg. Aktive studenter rapporteres inn 15. mars for høstsemesteret og 15. august for vårsemesteret. Det er flere aktive studenter registrert på høstsemesteret enn på vårsemesteret. Det er en stigende trend, med 5837 aktive studenter våren 2012 og 6838 aktive studenter våren 2015, en økning på 17%.

Aktive studenter på fagskolene hvert semester.

Tabellen under viser den samme oversikten fordelt med utdanningstilbud og kandidater fordelt på fordypning. Det er 65 ulike fordypninger fordelt på de ulike fagretningene. Bygg, elkraft og dekksoffiser ledelsesnivå har flest uteksaminerte kandidater fra 2012-2015 med henholdsvis 1231, 1496 og 1103 kandidater.

Utdanningstilbud og kandidater fordelt på fordypning

Fordypning	Fagkode	Utdanningstilbud	Kandidater
Ledelse			
Økonomi og ledelse	FAL01	1	47
Verkstedledelse	FAL02	5	72
Veiledning av lærlinger	FAL03	1	0
Helse- og sosialfag			
Psykisk helsearbeid	FHH01	19	403
Eldreomsorg	FHH02	12	64
Helseadministrasjon og pasientrettede IKT-systemer	FHH03	2	89
Rehabilitering	FHH04	9	54
Kreftomsorg og lindrende pleie	FHH05	16	141
Veiledning	FHH06	3	12
Barsel og barnepleie	FHH07	3	70
Miljøarbeid innen rus	FHH08	9	41
Tverrfaglig miljøarbeid	FHH09	11	158
Spesialrenhold i helsetjenesten	FHH10	2	14
Miljøarbeid overfor personer med funksjonsnedsettelse	FHH11	1	13
Helse, aldring og aktiv omsorg	FHH12	20	125
Livsstils- og kroniske sykdommer	FHH13	2	4
Psykisk helsearbeid og rusarbeid	FHH14	13	48
Demens og alderspsykiatri	FHH50	8	26
Omsorgsfag			
Oppvekstfag	FHO50	2	6
Havbruk			
Akvakultur	FPH01	3	12
Skog-, jord- og hagebruk			
Arborist	FPS01	2	17
Planteproduksjon og driftsledelse	FPS02	1	15
Natur- og kulturbasert entreprenørskap	FPS04	1	0
Sauehold og lokal foredling av naturbaserte råvarer for produksjon av mat	FPS05	1	0
Grovfôrbasert husdyrproduksjon for fjellandbruket	FPS06	1	0
Bygg og anlegg			
Bygg	FTB01	14	1231
Anlegg	FTB02	12	285
Klima, energi og miljø i bygg (KEM)	FTB03	7	264
Bergteknikk	FTB04	1	17
Bygningsvern	FTB05	1	0
BIM-tekniker, konstruksjon	FTB06	3	94
Kart- og oppmålingsfag	FTB07	1	40
FDV-utdanning	FTB08	1	122
KEM m/fordypning tak og fasade	FTB09	1	0

Bygg og treteknikk	FTB10	1	0
Anlegg og bergverk	FTB11	1	47
Datateknikk			
Programmering	FTD01	1	0
Drift og sikkerhet	FTD02	5	60
Elektro			
Automatisering	FTE01	13	368
Elektronikk	FTE02	4	33
Elkraft	FTE03	19	1496
BIM-tekniker, installasjon	FTE04	1	63
Bygningsautomasjon	FTE50	1	13
Energiledelse	FTE51	1	6
Kjemi			
Prosessteknikk	FTK01	7	77
Matteknikk	FTK02	4	97
Prosessteknikk, Vann og Avløp	FTK03	1	12
Prosessteknikk, Silisiumsteknologi	FTK04	1	0
Maritime fag			
Dekksoffiser ledelsesnivå	FTM01	15	1103
Maskinoffiser ledelsesnivå	FTM02	10	622
Dekksoffiser operativt nivå	FTM03	6	7
Maskinoffiser operativt nivå	FTM04	4	0
Petroleumsteknologi			
Boring	FTP01	4	432
Brønnservice	FTP02	1	36
Petroleumsproduksjon	FTP03	1	18
Havbunnsinstallasjoner	FTP04	3	100
Teknikk og industriell produksjon			
Bilteknikk	FTT01	3	17
Kulde- og varmepumpeteknikk	FTT02	1	56
Logistikk og transport	FTT03	2	13
Maskinteknikk	FTT04	12	573
Maskinteknisk drift	FTT05	3	51
Mekatronikk	FTT06	4	105
Møbel og trevare	FTT07	1	0
Sveiseteknikk	FTT08	2	37
Maskinteknikk m/ISO-fag	FTT11	1	0

5 Samlet ressursinnsats i fagskolesektoren

I den påfølgende gjennomgangen har vi variert mellom to ulike perspektiver på sektorens kostnadsbilde: vi har for det første sett på kostnader slik de fremkommer i regnskapene for hver fagskole og sentralt i fylkeskommunen, for det andre har vi sett på «normaliserte» kostnader, videre i rapporten kalt «fullkost». Dette andre begrepet tar høyde for at KOSTRA-regnskapet ikke fullt ut fanger opp kapitalkostnader.

Det er ingen overraskelse at lønnskostnader utgjør den altoverveiende delen av sektorens kostnader. Lønnskostnader kan identifiseres ganske direkte i regnskapet. Når vi noen ganger også refererer til årsverk, så er det basert på tall som fagskolene selv har rapportert.

En hovedkonklusjon er at fagskolene har klart å mobilisere relativt store ressurser til det som i norsk sammenheng er en lav kostnad – de årsverkene som står til rådighet for fagskolene er ikke alltid fullt ut betalt over fagskolenes budsjett. Det utstyret som fagskolene får bruke er ikke alltid fullt ut betalt over fagskolenes budsjett, etc. Vi kommer tilbake til dette fenomenet også i neste kapittel der vi drøfter sektorens kostnadsvariasjon.

5.1 Regnskapsførte kostnader og variasjon over tid

For regnskapsåret 2012-2014, hadde de 35 skolene som inngår i utvalget regnskapsførte kostnader som angitt i tabellen under. I tallgrunnlaget inngår fagskolenes kostnader og felleskostnader, stab og støtte som ligger sentralt hos fylkeskommunen og er knyttet til fagskolene. Nedenfor har vi laget et skille mellom lønn og driftskostnader, samt kostnader som vi direkte kan si at relaterer seg til areal, undervisning og administrasjon ut fra regnskapet alene. I tabellene er ikke alle artskontoer inkludert, men kun de som er merket «regnskap». Den totale oversikten over disse finnes i vedlegg 9.6.

Regnskapsførte kostnader per kostnadskategori 2012-2014

Kostnadskategori	2012	2013	2014
Administrasjon	14 225 953	15 044 782	15 615 146
Annet	-	-	500
Areal	22 698 948	21 015 722	22 713 760
Drift	57 439 671	63 819 547	73 349 565
Lønn	365 669 632	390 242 167	412 450 631
Totalt	460 034 204	490 122 219	524 129 602

**inkludert artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

De siste tre årene har sektorens kostnader økt fra 460 til 524 millioner uten store endringer mellom fagskolene som inngår i utvalget. Noen av fylkeskommunene viser relativt store endringer i kostnader fra et år til et annet. Dette skyldes hovedsakelig at fagskolene har gjennomgått omstruktureringer.¹²

¹² Både Akershus fylkeskommune og Hordaland fylkeskommune har foretatt store omstruktureringer i forbindelse med fagskoledrift

Regnskapsførte kostnader hos de ulike fylkeskommunene

Fylkeskommune	2012	2013	2014
Akershus	4 228 539	4 221 580	8 934 983
Aust-Agder	8 493 109	9 996 764	10 476 312
Buskerud	19 973 000	25 241 000	23 440 000
Finnmark	3 215 682	3 241 805	3 265 052
Hordaland	67 435 000	78 003 000	98 495 000
Møre og Romsdal	42 293 918	43 099 967	44 240 043
Nordland	19 064 133	18 999 751	20 366 775
Nord-Trøndelag	31 976 085	31 850 024	32 073 788
Oppland	48 244 572	46 991 186	45 668 206
Oslo	26 697 065	27 733 721	31 679 255
Rogaland	45 343 113	47 480 681	45 956 002
Sogn og Fjordane	20 571 024	22 045 765	21 878 393
Sør-Trøndelag	21 248 095	24 674 405	26 364 709
Telemark	14 214 528	15 698 017	16 769 393
Troms	24 863 980	27 021 259	27 380 619
Vest-Agder	19 837 774	19 459 227	20 284 000
Vestfold	14 539 294	16 147 912	15 862 481
Østfold	27 795 294	28 216 155	30 994 592
Totalt	460 034 204	490 122 219	524 129 602

*inkluderer kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)

Tabellen under viser de regnskapsførte kostnadene på de ulike fagskolene. Merk at totalbeløpet er lavere enn i tabellen ovenfor, da deler av kostnadene er ført sentralt hos fylkeskommunene, og ikke på hver enkelt fagskole.

Regnskapsførte kostnader på de ulike fagskolene 2012-2014

Fagskole	2012	2013	2014
Bergen Maritime Fagskole	22 547 000	22 228 000	27 387 000
Bergen Tekniske Fagskole	42 911 000	52 148 000	65 220 000
Bodin maritime fagskole	7 678 049	8 848 568	9 852 358
Chr. Thams fagskole	4 607 022	6 384 744	6 321 205
Fagskolen i Kristiansand	19 837 774	19 459 227	20 284 000
Fagskolen i Kristiansund	16 074 410	15 563 217	15 075 479
Fagskolen i Vestfold	14 539 294	16 147 912	15 862 481
Fagskolen i Østfold	27 750 557	28 030 849	30 864 436
Fagskolen i Ålesund	25 412 447	26 821 347	28 275 469
Fagskolen Innlandet	52 466 687	51 176 648	48 083 794
Fagskolen Oslo Akershus	26 697 065	27 733 721	34 094 843
Fagskolen Telemark	13 618 790	15 450 695	16 179 868
Fagskolen Tinius Olsen	19 973 000	25 241 000	23 440 000
Fagskolen Troms, avd. Breivang videregående skole	835 342	891 199	878 164
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	7 484 137	9 074 722	9 600 117
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	3 466 160	3 384 220	3 578 859
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	1 473 755	1 547 689	1 435 595
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	11 298 184	11 904 568	11 452 926

Fagskulen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	12 149 951	12 518 164	13 816 782
Fagskulen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	6 789 892	8 181 580	6 551 487
Gauldal fagskole	2 069 585	1 895 474	1 931 552
Hadsel fagskole	5 286 093	4 492 212	4 619 128
Hordaland Helsefagskole	1 389 000	3 012 000	5 236 000
Karmsund maritime fagskole	10 801 616	11 662 766	11 392 710
Kirkenes fagskole for anlegg og bergverk	-	-	190 861
Levanger Fagskole	4 193 590	4 636 671	3 881 434
Lofoten maritime fagskole	4 051 050	4 127 033	4 779 343
Nordkapp maritime fagskole	3 181 382	3 189 305	3 074 191
Nordland fagskole i helse og sosialfag	1 888 838	1 461 957	1 039 653
Stavanger offshore tekniske fagskole	30 900 933	33 362 211	32 110 401
Steinkjer fagskole	4 203 186	4 277 485	4 340 931
Stjørdal fagskole	10 305 306	11 533 242	12 072 597
Sørlandets Fagskole	8 493 109	9 996 764	10 476 312
Trondheim fagskole	14 447 912	15 680 941	17 143 479
Ytre Namdal fagskole	12 222 909	10 551 272	9 760 520
Totalt	451 045 025	482 615 402	510 303 976

**inkluderer kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

Tabellen under viser de regnskapsførte kostnadene som er ført sentralt hos fylkeskommunen. Som tidligere nevnt er det fylkeskommunen som selv har fordelt KOSTRA-regnskapet til de ulike koststedene, altså hvilke kostnader som tilhører fylkeskommunen sentralt og hvilke som tilhører de ulike fagskolene.

Regnskapsførte kostnader sentralt hos fylkeskommunene 2012-2014

Fylkeskommune	2012	2013	2014
Akershus	6 423	36 117	4 103 806
Aust-Agder	-	-	-
Buskerud	-	-	-
Finnmark	34 300	52 500	-
Hordaland	588 000	615 000	652 000
Møre og Romsdal	807 060	715 403	889 094
Nordland	160 103	69 981	76 293
Nord-Trøndelag	1 051 095	851 355	2 018 306
Oppland	-	-	-
Oslo	-	-	-
Rogaland	3 640 564	2 455 704	2 452 891
Sogn og Fjordane	1 631 181	1 346 021	1 510 124
Sør-Trøndelag	123 575	713 246	968 474
Telemark	595 738	247 322	589 525
Troms	306 402	218 862	434 958
Vest-Agder	-	-	-
Vestfold	-	-	-
Østfold	44 737	185 306	130 156
Totalt	8 989 179	7 506 816	13 825 626

**inkluderer kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

I det store bildet har ikke bruken av innsatsfaktorer endret seg i de tre årene fra 2012 til utgangen av 2014. Lønnskostnader forblir den dominerende kostnadsarten med nær fire femdeler av alle kostnader i sektoren (se tabell nedenfor).

Prosentandel på de ulike kostnadskategoriene

Kostnadskategori	2012	2013	2014
Lønn	79,5 %	79,6 %	78,7 %
Drift	12,5 %	13,0 %	14,0 %
Areal	4,9 %	4,3 %	4,3 %
Administrasjon	3,1 %	3,1 %	3,0 %
Annet	0,0 %	0,0 %	0,0 %

**inkluderer kun artskontoret kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

Innenfor den brede kategorien lønn, utgjør fastlønn om lag tre firedeler av de samlede kostnadene. Tilsynelatende er pensjonskostnadene ganske beskjedne sammenlignet med hva vi er vant til å se i andre sektorer. Ingen av de fylkene vi har undersøkt har spesielt høye eller lave pensjonskostnader – slik sett har vi grunn til å tro at rapporteringen er riktig.

Prosentandel av ulike artskontoer knyttet til lønnsutgifter

Artskonto	2012	2013	2014	Gjennomsnitt
010 Fastlønn	74,9 %	75,0 %	73,8 %	74,6 %
020 Lønn til vikarer	1,1 %	1,0 %	1,1 %	1,1 %
030 Lønn til ekstrahjelp	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,7 %
040 Overtidslønn	1,1 %	0,9 %	1,3 %	1,1 %
050 Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelse	2,8 %	2,9 %	3,1 %	2,9 %
080 Godtgjørelse folkevalgte	0,0 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
090 Pensjon	9,4 %	9,4 %	10,6 %	9,8 %
099 Arbeidsgiveravgift	12,0 %	11,9 %	11,5 %	11,8 %
710 Sykelønnsrefusjon	-2,1 %	-1,9 %	-2,1 %	-2,1 %

Lønnskostnaden per årsverk er etter vårt skjønn lav – lavere enn hva tilfellet ofte vil være i grunnskolesektoren. Noe av forklaringen kan være at vår telling av årsverk (hvor mange årsverk som fagskolene oppgir at står tilgjengelig for hvert utdanningstilbud) ikke nødvendigvis samsvarer med regnskapets kostnader. Merk at mange fagskoler er samlokalisert med en videregående skole eller annen institusjon, med en betydelig grad av ressursdeling.

Gjennomsnittlig lønnskostnad per årsverk 2012-2014

Årsverk	2012	2013	2014
Antall årsverk	570	597	628
Gjennomsnittlig lønnskostnad per årsverk (NOK)	641 762	653 197	657 272

5.2 Årsverk

Informasjonen nedenfor er bygget på fagskolenes egenrapportering av årsverk knyttet til både administrasjons - og undervisningspersonell. Fagskolen Kirkenes var ny i 2014 – for de øvrige er inntrykket at det er en betydelig grad av stabilitet. En del fagskoler har svært små fagmiljøer. En av tre skoler i utvalget hadde under ti årsverk til disposisjon – noe som i utgangspunktet virker lavt for en institusjon som tilbyr utdanning på dette nivået. Når det likevel er mulig å gi utdanninger som er relevante og med solid kvalitet likevel er mulig, skyldes det i betydelig grad at fagskolene evner å trekke veksler på ressurser i miljøet rundt seg, for eksempel videregående skoler og næringsliv. De

rapporterte årsverkene er dermed ikke nødvendigvis faste ansatte hos fagskolene, men det er de årsverkene som er benyttet for å kunne sette opp, og tilby utdanningen.

Antall årsverk på de ulike fagskolene 2012-2014

Fagskole	2012	2013	2014
Bergen maritime fagskole	23	23	28
Bergen tekniske fagskole	51	55	68
Bodin videregående skole og maritime fagskole	16	17	16
Chr. Thams fagskole	10	13	13
Fagskolen i Kristiansand	22	25	24
Fagskolen i Kristiansund	17	16	16
Fagskolen i Vestfold	10	12	11
Fagskolen i Østfold	25	27	36
Fagskolen i Ålesund	33	33	33
Fagskolen Innlandet	75	75	85
Fagskolen Kirkenes	-	-	1
Fagskolen Oslo Akershus	30	35	36
Fagskolen Telemark	22	23	22
Fagskolen Tinius Olsen	32	33	35
Fagskolen Troms, avd. Breivang videregående skole	1	1	2
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	11	13	13
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	5	5	5
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	2	3	2
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	14	14	13
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	17	16	18
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	12	12	12
Gauldal fagskole	2	2	2
Hadsel fagskole	6	6	6
Hordaland helsefagskole	6	8	7
Karmsund videregående skole	15	16	15
Levanger Fagskole	3	2	2
Lofoten maritime fagskole	7	7	7
Nordkapp maritime fagskole og vgs. skole	5	5	6
Nordland fagskole i helse og sosialfag	4	5	5
Stavanger offshore tekniske skole	37	37	38
Steinkjer fagskole	4	4	4
Stjørdal fagskole	11	12	12
Sørlandets fagskole	13	17	14
Trondheim fagskole	20	20	21
Ytre Namdal fagskole	5	5	5
Totalt	570	597	628

5.3 Normaliserte kostnader (Fullkostmodell)

Til nå har alle anslag over kostnader basert seg på regnskapsførte kostnader etter den standarden som er satt gjennom KOSTRA. Vi har i metodekapitlet gjort rede for hvordan KOSTRA ikke fanger opp (og ikke er ment å fange opp) sektorens reelle kapitalkostnader. Særlig hva angår utstyr, kan det være en del svakheter i KOSTRA-regnskapet. Når man i stedet legger til grunn utstyrets gjenanskaffelsesverdi, normale avskrivningstider og innrapporterte kostnader til vedlikehold, så gjør det en del forskjell for enkelte fagretninger. Som tidligere nevnt er innhentet data knyttet til areal og utstyr i stor grad estimert etter beste evne fra fagskolene, og det er knyttet usikkerhet til slik rapportering.

Tabellen nedenfor viser kostnad per fagskolepoeng med utstyr inkludert, samt prosentandelen utstyrskostnadene utgjør, innenfor tekniske fagretninger for tre år fra våren 2012 til og med høsten 2014.

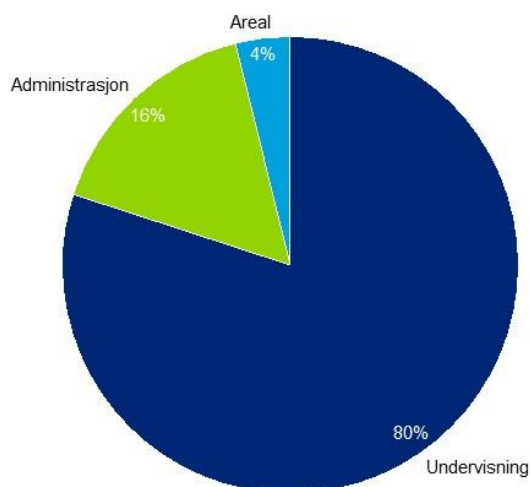
Variasjon innenfor «Teknikk» med normaliserte kostnader 2012-2014

Variasjon innenfor fagretning "Teknikk" for årene 2012-2014			
Fagretning	Kostnad per fagskolepoeng (fullkost)	Utstyrskostnad per fagskolepoeng	Utstyrskostnad som andel av kostnad per fagskolepoeng
Datateknikk	3 251	353	11 %
Kjemi	2 911	216	7 %
Maritime fag	2 823	811	29 %
Teknikk og industriell produksjon	2 130	196	9 %
Elektro	1 759	140	8 %
Bygg og anlegg	1 638	103	6 %
Petroleumsteknologi	1 338	185	14 %

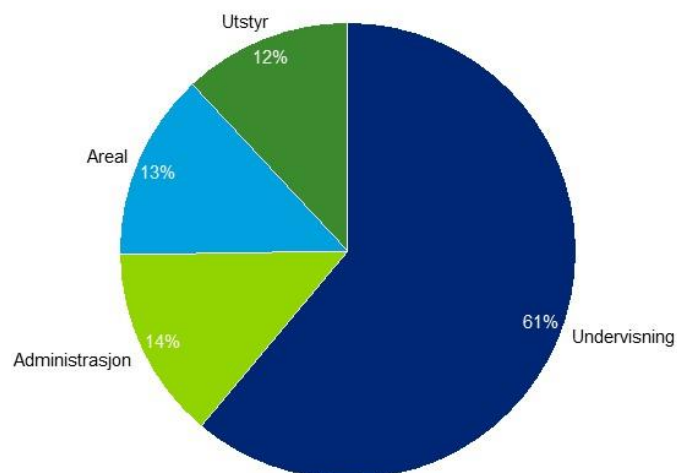
**Se artskontor inkludert i «fullkost» i vedlegg 9.6*

Effekten av å ta inn kapitalkostnader med full effekt er vist i figuren under. Arealkostnadene øker for eksempel fra 21 millioner til 86 millioner for år 2014, og går dermed fra å utgjøre 4 prosent av totale kostnader til 13 prosent av totale kostnader. Som tidligere nevnt er arealkostnader beregnet ut i fra fagskolenes estimat for samlet bruk av areal, og gjennomsnittlig kostnad per kvadratmeter for institusjoner i høyskolesektoren som leier hos Statsbygg. I fullkostmodellen er arealkostnadene fra regnskapsmodellen trukket fra. I tillegg kommer utstyr inn som en betydelig kostnadspost tilsvarende 73 millioner i 2014. Beregnet på denne måten var kostnadene ved de fylkeskommunale fagskolene i 2014 opp mot 632 millioner. Det bør nevnes at det antakeligvis ligger visse kostnader knyttet til utstyr under «undervisning» i regnskapsmodellen. Dessverre så er det ikke mulig å skille ut disse kostnadene, ut i fra tilgjengelig regnskapsinformasjon. Dog har det vært tydelig underveis i datainnsamlingsprosessen, og da særlig i direkte samtaler med fagskolene, at utstyrskostnadene sjeldent er tilstrekkelig dekket i regnskapet.

Regnskapsmodell versus Fullkostmodell for år 2014

Regnskap: totalt til fordeling 524 millioner

Fullkost: totalt til fordeling 632 millioner

5.4 Inntekter

I sektorens regnskaper er det også inntektsposter. Studentene har noen grad av egenbetaling, skolene kan ha salgsinntekter på varer eller inntekter fra utleie eller tjenesteyting. I noen grad har fylkeskommunene tatt i bruk interprising av tjenester slik at en fagskole kan ha inntekter for arbeid utført på vegne av en annen fagskole.

Til tross for at kartlegging av fagskolens inntekter ikke har vært en del av prosjektets formål, har det underveis i prosessen blitt innhentet relevant og nyttig informasjon knyttet til visse inntektsposter. Vi har ikke hatt tilstrekkelig informasjon til å konsolidere regnskapene bortsett fra en del åpenbare interne transaksjoner.

For regnskapsårene 2012, 2013 og 2014 hadde de 35 fagskolene som inngår i utvalget inntekter på tilsammen 397 millioner, som angitt i tabellen under. I dette tallgrunnlaget inngår inntekter både til fagskolene og sentralt hos fylkeskommunen. De siste tre årene har fagskolesektorens inntekter økt med 26% fra 119 millioner til 151 millioner, uten store endringer mellom de fagskolene som inngår i utvalget.

Totale inntekter for fylkeskommunene i 2012, 2013 og 2014

Fylkeskommune	2012	2013	2014
Akershus	4 694 548	6 992 420	11 946 307
Aust-Agder	2 645 978	1 581 004	1 561 059
Buskerud	3 186 000	4 252 000	3 120 000
Finnmark	1 715 908	2 299 259	2 456 571
Hordaland	9 315 000	10 332 000	12 504 000
Møre og Romsdal	5 225 721	6 268 035	6 732 523
Nordland	10 042 031	8 072 812	12 923 677
Nord-Trøndelag	13 646 893	10 576 199	7 260 131

Oppland	12 198 721	13 980 661	20 190 214
Oslo	2 764 785	1 357 588	9 970 567
Rogaland	13 639 867	17 260 663	18 178 167
Sogn og Fjordane	6 394 032	4 089 419	3 386 880
Sør-Trøndelag	7 102 858	8 812 975	10 129 406
Telemark	4 852 096	7 052 678	1 810 769
Troms	5 302 945	3 633 002	4 357 155
Vest-Agder	3 367 130	2 550 665	2 185 000
Vestfold	6 284 342	7 916 742	8 595 939
Østfold	7 121 536	9 095 569	13 613 051
Totalt	119 500 390	126 123 690	150 921 417

*Kun inkludert artskontoer hvor fylkeskommunen har regnskapsførte inntekter i løpet av de siste tre årene

Tabellen under viser spesifikke artskontoer hvor det er ført inntekter for årene 2012, 2013 og 2014. En betydelig inntektskilde er de øremerkede driftstilskuddene som fagskolesektoren mottar gjennom Helsedirektoratet knyttet til studenter på fagskoler som tilbyr helseutdanning.¹³ Fylkeskommunene forvalter dette tilskuddet til både offentlige og private fagskoler på vegne av Helsedirektoratet. Det innebærer en halvårlig tildeling til utdanningstilbydere basert på bestemte satser. For 2015 var satsen per heltidsekvivalent 75 900 kr for stedsbaserte studier og 52 500 kr for nettbaserte studier¹⁴.

Særlig artskonto «730 Refusjon fra fylkeskommuner» har økt fra 2013 til 2014. Cirka 11 av disse 13 millionene tilhører Oslo og Oppland fylkeskommuner. Økonomiavdelingene ved de respektive fylkeskommunene opplyser om at dette hovedsakelig består av refusjoner i forbindelse med fylkeskommunalt samarbeid om fagskoledrift.

I tillegg har artskonto «950 Bruk av bundne driftsfond» doblet seg fra 2013 til 2014. Av disse 13 millionene tilhører 6 av dem Østfold fylkeskommune i 2014. Økonomiavdelingen i fylkeskommunen opplyser at dette beløpet er knyttet til restmidler fra Helsedirektoratet som er avsatt i 2013 for bruk i 2014. Vi har dog ikke tilsvarende informasjon fra hver enkelt fylkeskommune, og tar derfor forbehold om at inntekter knyttet til bundne driftsfond kan variere fra fylkeskommune til fylkeskommune.

Vi sitter igjen med et inntrykk av at relativt få fagskoler tar egenbetaling fra studentene/studentavgift. Når det er sagt, så er det nokså vanlig at studentene selv må dekke personlig utstyr, som for eksempel PC. Dette beløpet varierer som regel fra 5 000 til om lag 15 000 kr per student for et utdanningsforløp.

Noen fagskoler har inntekter knyttet til gjennomføring av kurs for andre enn fagskolens egne studenter, for eksempel for bedrifter. Videre kan andre inntekter stamme fra at private eller andre offentlige aktører betaler for tjenester fra fagskolens egne ansatte. I tillegg er salg av bøker, publikasjoner, eksamensgebyr og andre bonusinntekter en inntektspost som går igjen hos flere fylkeskommuner.

Inntekter for 2012, 2013 og 2014 fordelt på artskontoer

Artskonto	2012	2013	2014
600 Brukerbetaling for kommunale tjenester	8 053 241	7 357 620	13 453 184
620 Annet salg av varer og tjenester, gebyrer o.l. utenfor avgiftsområdet	15 730 087	14 660 963	13 890 837
630 Husleieinntekter, festeavgifter, utleie av lokaler	124 000	1 201 458	139 600
650 Annet avgiftspliktig salg av varer og tjenester	206 865	270 975	146 002
660 Salg av driftsmidler	0	0	10 000
690 Fordelte utgifter / Internsalg	3 332 416	4 805 163	5 829 590
700 Refusjon fra staten	45 729 521	48 901 738	51 893 835

¹³ For budsjettåret 2015 har Helsedirektoratet satt av 87,4 millioner til utdanningstilbydere (offentlige og private). Satsen for en fulltidsstudent i et stedsbasert studie er for 2015 satt til 75 900 kroner. Hvis fagskolene klarer å benytte seg av dette driftstilskuddet fullt ut, vil det dekke mesteparten av kostnadene knyttet til helsefaglige utdanninger.

¹⁴ Helsedirektoratet, 2016: *Fagskoleutdanning i helse- og sosialfag*: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd/fagskoleutdanning-i-helse-og-sosialfag>

710 Sykelønnsrefusjon	7 586 436	7 512 573	8 809 901
729 Kompensasjon for merverdiavgift	6 524 301	6 856 953	6 541 481
730 Refusjon fra fylkeskommuner	1 935 128	1 981 838	13 895 030
750 Refusjon fra kommuner	1 107 000	79 000	3 002 000
770 Refusjon fra andre (private)	3 850 085	8 115 070	2 395 120
775 Salg til IKS der fylkeskommunen selv er deltaker	0	0	2 691
780 Salg til (fylkes)kommunalt foretak i egen fylkeskommune	824 250	1 160 000	1 004 000
790 Internsalg	7 276 393	5 632 734	9 540 669
810 Andre statlige overføringer	5 883 151	8 156 989	4 550 000
830 Overføring fra fylkeskommuner	0	571 538	1 084 125
890 Overføring fra andre (private)	1 125	0	223 166
940 Bruk av disposisjonsfond	4 300 010	2 638 001	1 228 064
950 Bruk av bundne driftsfond	6 260 658	6 379 076	13 282 122
970 Overføringer fra driftsregnskapet	775 957	0	0
990 Motpost avskrivninger	2 016	0	0
Totalt	119 500 390	126 123 690	150 921 417

Kun inkludert artskontoer hvor fylkeskommunen har regnskapsførte inntekter i løpet av de siste tre årene

KOSTRA skiller ikke mellom regnskapsinformasjon på ulike koststeder ført på funksjon 554. Etter direkte kontakt med økonomi- og regnskapsavdelingene hos de ulike fylkeskommunene har de selv fordelt inntektspostene ut på fagskolene, og sentralt på fylkeskommunen.

I underkant av halvparten av fagskolesektorens inntekter er ført sentralt på fylkeskommunene. Ca. 70% av disse inntektene er ført på artskonto «700 Refusjon fra staten», og vi har en sterk antakelse om at dette hovedsakelig består av tilskudd fra Helsedirektoratet.

Inntekter ført sentralt hos fylkeskommunene 2012-2014

Fylkeskommune	2012	2013	2014
Akershus	4 588 677	6 397 931	8 235 635
Aust-Agder	2 234 754	1 401 000	1 345 600
Buskerud	0	0	0
Finnmark	1 694 209	2 175 176	2 228 051
Hordaland	0	0	1 000
Møre og Romsdal	2 082 242	2 625 770	2 908 077
Nordland	6 297 925	6 380 229	6 900 244
Nord-Trøndelag	4 247 998	3 436 417	2 177 270
Oppland	0	0	0
Oslo	0	0	0
Rogaland	11 704 939	14 015 878	15 017 278
Sogn og Fjordane	4 837 288	2 617 752	1 285 621
Sør-Trøndelag	5 129 962	5 319 196	6 222 704
Telemark	3 508 218	4 839 962	451 348
Troms	1 865 394	1 804 325	2 372 381
Vest-Agder	0	0	0
Vestfold	4 400 557	5 102 407	5 616 157
Østfold	2 284 850	6 879 500	11 363 850
Totalt	54 877 012	62 995 543	66 125 215

Kun inkludert artskontoer hvor fylkeskommunen har regnskapsførte inntekter i løpet av de siste tre årene

5.5 Produktivitetsendring over tid (2012-2014)

Frem til nå har vi sett et bilde av en sektor med svakt økende produksjon (kapittel 4) og svakt økende kostnader (kapittel 5.1 – 5.3). Totalbildet er summert opp i figuren under som holder kostnader og produksjon i 2012 opp mot kostnader og produksjon i 2014. Figuren nedenfor (broen) vil også bli benyttet i neste kapittel, så vi tillater oss en ekstra forklaring av hva som inngår i broen.

Det store bildet som figuren viser er at fagskoleutdanninger er blitt 7 prosent dyrere fra 2012 til 2014, men at det ikke er noe enkelt element som forklarer denne endringen i kostnader og produktivitet.

Søylen helt til venstre i figuren angir at den gjennomsnittlige kostnaden som lå bak hvert produsert fagskolepoeng i 2012 var 1729 kroner, og da har vi holdt arealkostnader og utstyrskostnader utenfor. Fremgangsmåten som er valgt er bygget opp nedenfra og opp. Når vi ikke har klart å koble kostnader og undervisningsaktivitet for et utdanningstilbud, for eksempel fordi det mangler informasjon om studenttall og ressursinnsats, så er både kostnadene og fagskolepoengene knyttet til slike tilbud tatt ut av beregningen. Vi ser med andre ord på summen av alle utdanninger som vi vet hva koster, og som vi vet hvor mange studenter som har gjennomført. Dette er grunnlaget for at den gjennomsnittlige kostnaden per fagpoeng i 2012 var 1729 kroner mens den i 2014 var økt til 1851 kroner per produsert fagpoeng.

Det neste trinnet i broen er forskjell i lønn (og kompetansesammensetning). Den gjennomsnittlige kostnaden knyttet til årsverkene i sektoren var 20 kroner høyere i 2014 enn i 2012, kanskje på grunn av lønnsøkning, kanskje fordi sammensetningen av arbeidsstyrken var enn annen i 2012 enn i 2014. Vi følger altså ikke de samme menneskene over tid, vi ser på kostnadene knyttet til hele arbeidsstyrken i 2012 og 2014. Broen skal ikke leses slik at lønn er noen ubetydelig andel av kostnadene – svært mye av de samlede kostnadene ved undervisningen kan føres tilbake til lønn. Det eneste man kan lese av figuren under er at endringer i lønnsnivå bare utgjorde 20 kroner når vi bestreber oss på å forklare hvorfor de samlede kostnadene per fagskolepoeng økte med 7 prosent eller 122 kroner.

Høyere administrasjonskostnader inngår også i beregningen. Administrasjonskostnader betyr i denne sammenhengen de kostnadene som ligger på fylkeskommunalt nivå, for eksempel felles markedsføring, regnskap eller IT, i tillegg til de administrative kostnadene og felleskostnadene som ligger ute på fagskolene. Endringer i slike kostnader bidro med 16 kroner til kostnadsveksten mellom 2012 og 2014.

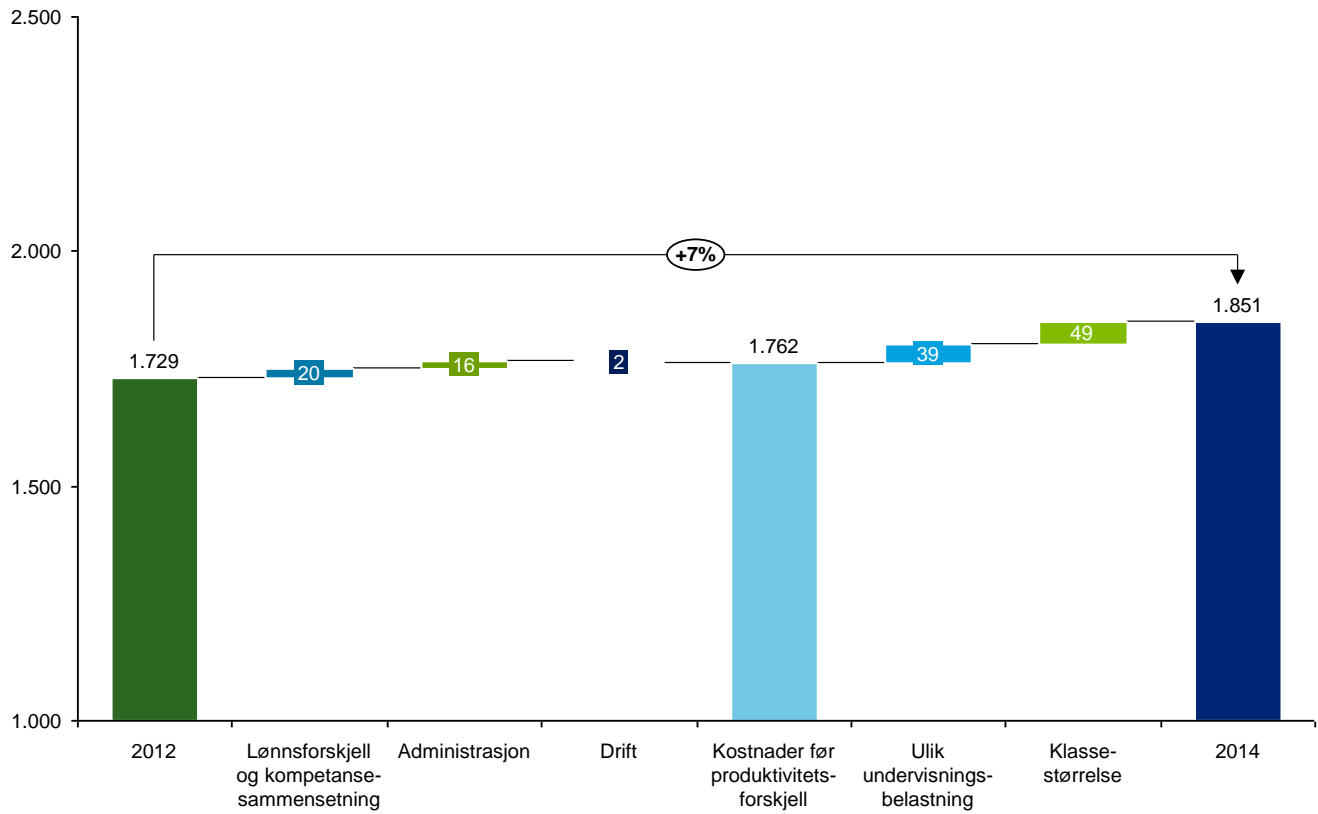
Hva angår driftskostnader, så sank driftskostnadene per fagskolepoeng med 2 kroner mellom 2012 og 2014 (det er ikke så lett å lese av broen under). I utgangspunktet er det altså prisen på de tjenestene som fagskolene kjøpte (eller volumet av tjenester som står bak hver undervisningstime) marginalt lavere i 2014 enn i 2012.

Summen av de elementene vi har sett på ovenfor gjorde at kostnadene i den sektoren som skal levere undervisningen økte noe fra 2012 til 2014 uten sideblikk til produktivitet. Hvis antall timer undervisning og antall studenter i hver klasse hadde vært uendret, ville kostnadene ha steget fra 1729 kroner i 2012 til 1762 kroner per fagskolepoeng i 2014. Størstedelen av endringen mellom 2012 og 2014 skyldes imidlertid endringer i hva man kan kalle «produktivitet».

Det første elementet i produktivitet er arbeidsproduktivitet, altså undervisningsbelastningen. Vi måler undervisningsinnsatsen i form av å telle opp hvor mange «vektede» kurs som hvert årsverk i sektoren leverer. Vektingen skjer slik: hvis en student får 30 fagskolepoeng for å bestå kurs A og 15 fagskolepoeng for å bestå kurs B, så antar vi også at det er dobbelt så arbeidskrevende å undervise på kurs A som på kurs B. Hvert av de årsverkene som står til disposisjon leverte litt mindre undervisning i 2014 enn i 2012 og effekten ble at hvert fagskolepoeng ble 39 kroner dyrere i gjennomsnitt.

Fra 2012 til 2014 sank den gjennomsnittlige klassestørrelsen i sektoren. Mengden (vektede) kurs som var tilgjengelig for studentene vokste raskere enn mengden studenter. Effekten av dette var at kostnaden ved et fagskolepoeng økte med ytterligere 49 kroner. Summen av alle disse elementene var med på å endre sektorens gjennomsnittskostnad per produsert fagskolepoeng med 7 prosent – når utstyrskostnader og arealkostnader er holdt utenfor.

Produktivitetsendring fra 2012 til 2014

6 Hvordan kostnadene varierer mellom utdanningstilbudene i sektoren

Formålet med dette kapitlet er å se på variasjon i sektorens kostnader, særlig den type kostnader som det er interessant å ta med videre inn i en diskusjon om finansiering av fagskoler og utdanninger. Vi ser først etter forskjeller mellom utdanningstilbud, deretter ser vi etter stordriftsfordeler og til slutt variasjon knyttet til undervisningsform og innsatsfaktorer.

6.1 Fagfelt som årsak til kostnadsvariasjon

Vi har tatt utgangspunkt i en gruppering av utdanningstilbud til fagfelt og fagretning etter samme prinsipp som strukturen i Database for høgre utdanning (DBH). Her skilles det grovt mellom administrative fag, tekniske fag, fag knyttet til primærnæring og helse- og omsorgsfag. Når vi fordeler sektorens kostnader til utdanningstilbud etter dette prinsippet, finner vi en del kostnadsvariasjon. Kostnaden ved å tilby ledelsesfag utgjør for eksempel bare 54 prosent (litt over halvparten) av kostnadene per fagskolepoeng for til utdanning innen havbruk og landbruk. Utgangspunktet for beregningen er informasjon fra de tre årene mellom 2012 og 2014. Tabellen oppgir kostnaden ved et fagskolepoeng – et fagskolepoeng er et begrep som er analogt med «studiepoeng» og er et uttrykk for hvilken innsats som ligger bak studiene. Ved første øyekast virker det som at fagfelt er en interessant forklaringsfaktor for å forstå kostnadsvariasjon i sektoren.

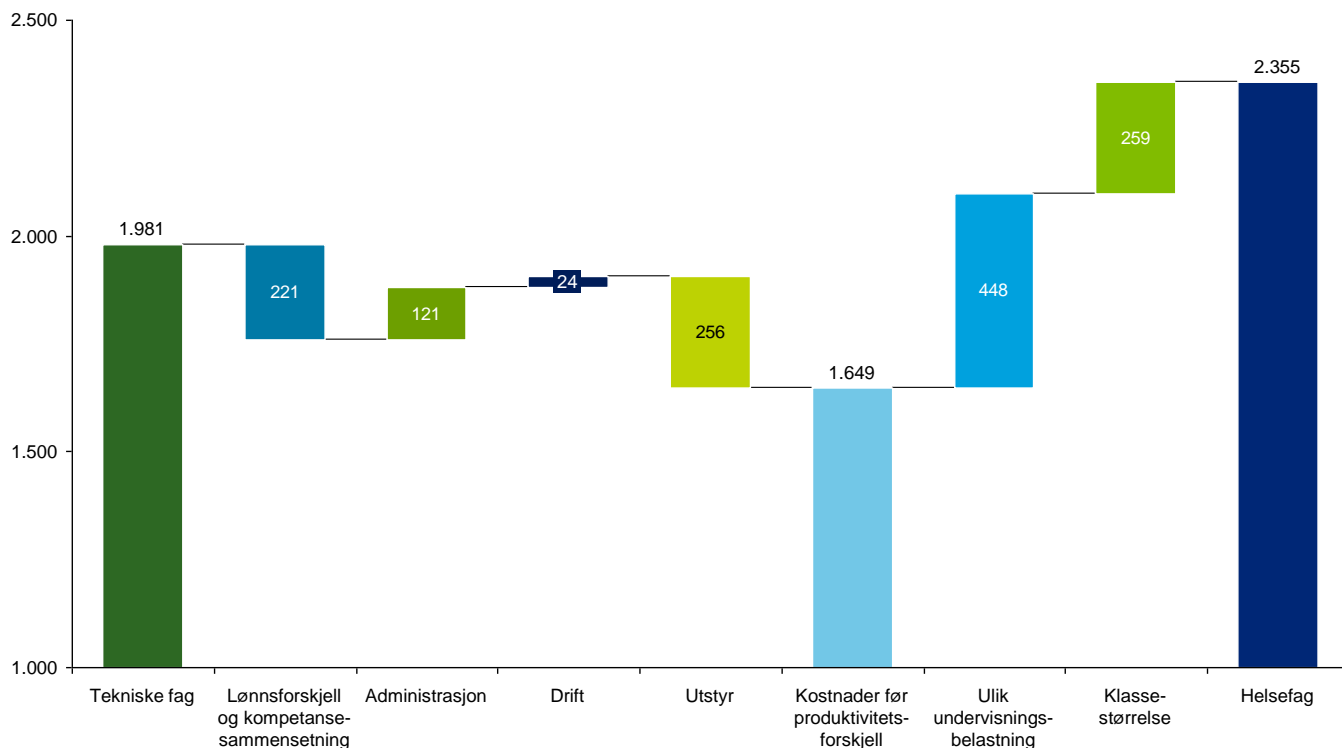
Gjennomsnittlig kostnader per fagskolepoeng for de ulike fagfeltene i perioden 2012-2014

Kostnader per fagskolepoeng: 2012-2014	
Fagfelt	Kostnad per fagskolepoeng
Totalt	1 770
Primærnæring	3 327
Helse	2 366
Teknikk	1 751
Administrasjon, økonomi og ledelse	1 705

**Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 8.6)*

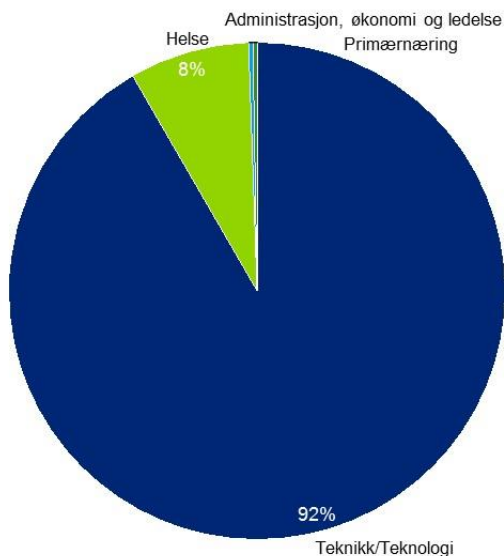
På samme måte som kostnadsendringer over tid kan fremstilles i en broanalyse (se kapittel 5.5), så kan vi fremstille variasjonen mellom fagområder gjennom en broanalyse. I figuren nedenfor er beregningsgrunnlaget litt annerledes enn i tabellen over fordi vi ikke bare ser på regnskapets kostnader, men også beregnede kostnader knyttet til utstyr (fullkostperspektivet). Kostnaden ved et fagskolepoeng innen helsefag (høyre søyle) er høyere enn kostnaden ved et fagskolepoeng innen tekniske fag (venstre søyle), men helsefagene er ikke mest kostnadskrevenende i alle sammenhenger. Vi ser for eksempel at årsverkskostnaden i tekniske fag er høyere (broen går ned) og at utstyrskostnaden er høyere (broen går ned). Derimot er det ganske store forskjeller i det vi har kalt «produktivitet». Innenfor tekniske fag leverer de ansatte flere emner og i større klasser. Det påvirker kostnaden per fagskolepoeng kraftig i favør av tekniske fag.

Broanalyse – forskjell mellom fagområder 2012-2014

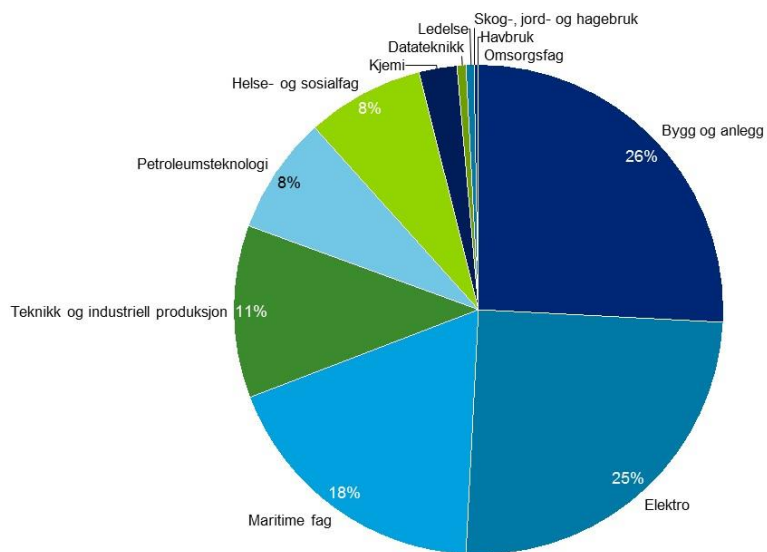

Innledningsvis har vi forholdt oss til brede fagfelt. Hvert fagfelt består imidlertid av et antall fagretninger. Variasjonen er særlig stor inne tekniske fag som står for mer enn 90 prosent av fagskolepoengproduksjonen på de fylkeskommunale fagskolene (se under)

Andel fagskoleproduksjon fordelt til fagfelt og fagretning 2012-2014

Fagfelt

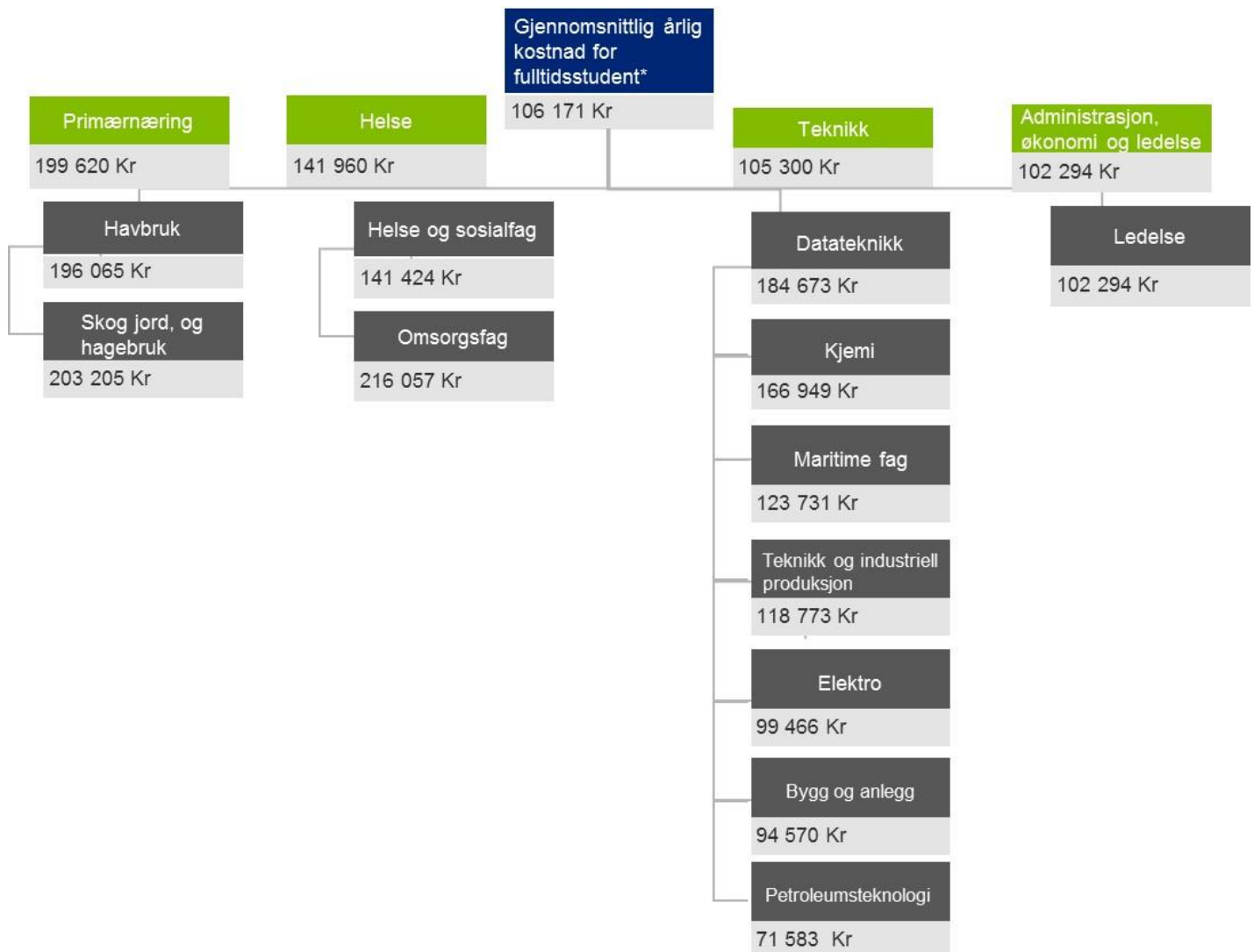

Fagretning

Konsekvensen av dette er at vi i alle for tekniske fag vil benytte *fagretning* som analysenivå i stedet for *fagfelt*. I fortsettelsen vil mange analyser skje på nivået «fagretning» eventuelt som «fordypning» som ytterligere spesifiserer fagretningene: «dekksoffiser» og «maskinoffiser» er eksempler på fordypninger innenfor maritime fag. For en oversikt over fagområder, fagretninger og fordypninger, se kapittel 4.1.

Når vi går ett hakk dypere og ser på de ulike fagretningene innenfor hvert fagfelt, så blir også kostnadsbildet mer spredt. Vi ser altså større forskjeller knyttet til de ulike fagretningene enn mellom fagfelt. Innenfor de tekniske fagene, for eksempel, ser vi at stor variasjon mellom petroleumsfag og datateknikk – begge er tekniske fag, men kostnadene er over det dobbelte for datateknikk enn for petroleumsfag. Merk også at figuren under viser kostnaden, ikke ved et enkelt fagskolepoeng, men ved en student som tar den mengden fag som er det normerte for et fulltidsstudium (det vil si 60 fagskolepoeng). Vedlegg 9.7 viser variasjonen for de ulike fagfeltene og fagretningene inkludert utstyrs kostnader. Her er det tydelig at for eksempel maritime fag får en gjennomsnittlig kostnad for et fulltidsstudium er betydelig høyere når slike kostnader er tatt med.

Årlig kostnad per heltidsekvivalent* for fagfelt og fagretning for 2012-2014 (regnskapsmodell)

*Helårsekvivalent: En student som tar 60 fagskolepoeng, kun med artskontoer "regnskap" (se vedlegg 9.6), eksklusiv areal og utstyr

6.2 Kostnadsvariasjon mellom fagretninger innenfor samme fagfelt

Fagfeltet Helse utgjør ca. 8 prosent av undervisning målt i fagskolepoeng. Fagretningen er delt i to brede fagretninger: helse- og sosialfag, og omsorgsfag. Omsorgsfag er i snitt noe mer kostnadskrevende som vist i tabellen under. Uten at det fremgår av tabellen skal man være oppmerksom på at fagretningen omsorgsfag består av få utdanningstilbud.

Kostnadsvariasjon for fagretninger innenfor «Helse» 2012-2014

Fagretning	Kostnader	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Helse og sosialfag	118 994 076	50 484	2 357
Omsorgsfag	1 361 161	378	3 601

**Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

Utfordringen med denne måten å analysere på – fagfelt og fagretninger har forklaringskraft – er at variasjonen innenfor hvert fagfelt og hver fagretning er ganske betydelig når man går dypere. Nedenfor har vi laget en oversikt over kostnaden ved å tilby fagretningen helse- og sosialfag på de ulike skolene. Den gjennomsnittlige kostnaden ved et fagskolepoeng i dette utvalget var 2 366 kroner siste tre år. Gjennomsnittet skjuler imidlertid at de mest kostnadseffektive studietilbudene er fem-seks ganger rimeligere enn de mest kostnadskrevende. Noe av kostnadene kan være knyttet til stordriftsfordeler, men intuitivt må det også være andre forklaringsvariabler. Nederste rad i tabellen summerer totale kostnader og totale fagskolepoeng, og viser gjennomsnittlig kostnad per fagskolepoeng for alle fagskolene.

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Helse for 2012-2014

Variasjon innenfor Helse i fagskoler 2012-2014			
Fagskole	Kostnader	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Fagskolen i Vestfold	6 596 768	1 308	5 043
Fagskolen Innlandet	46 354 483	9 196	5 041
Fagskolen i Kristiansand	1 120 488	240	4 669
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	2 179 422	494	4 412
Karmsund videregående skole	3 081 260	1 097	2 809
Hordaland helsefagskole	8 493 923	3 889	2 184
Fagskolen i Østfold	22 227 430	10 870	2 045
Fagskolen Troms, avd. Breivang videregående skole	2 607 971	1 546	1 687
Fagskolen Telemark	4 473 309	2 752	1 625
Fagskolen i Kristiansund	4 361 582	2 773	1 573
Sørlandets fagskole	3 436 157	2 489	1 381
Levanger Fagskole	3 056 866	2 382	1 283
Fagskolen Oslo Akershus	7 097 171	5 558	1 277
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	557 682	541	1 031
Nordland fagskole i helse- og sosialfag	4 014 315	4 471	898
Chr. Thams fagskole	696 409	1 256	554
Totalt	120 355 237	50 862	2 366

**Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

Vi ser at de mest kostnadseffektive utdanningstilbudene kan være fem-seks ganger rimeligere enn de mest kostnadskrevende utdanningstilbudene innenfor samme fagfelt. I vedlegg 0 og 9.9 sammenlikner broanalysene de tre rimeligste fagskolene og de tre dyreste fagskolene innenfor fagfeltene Teknikk og Helse. Innenfor det tekniske fagfeltet forklarer basiskostnadene, og særlig utstyr, en betydelig del av kostnadsvariasjonen. I tillegg kan en stor del av variasjonen tilskrives produktivitetsforskjeller - ved at klassestørrelsene hos de rimeligste fagskolene er større, og at de ansatte har høyere undervisningsbelastning, enn hos de dyreste fagskolene.

For helseutdanningene er det enda større kostnadsvariasjon mellom de tre dyreste og de tre rimeligste fagskolene. Til forskjell fra det tekniske fagfeltet er ikke utstyr lenger en avgjørende forklaring til variasjonen. Ulik undervisningsbelastning, altså hvor mye undervisning hver ansatte gjennomfører, forklarer en vesentlig del av kostnadsvariasjonen. I tillegg skyldes noe av variasjonen at de rimeligste fagskolene har større klassestørrelser. Videre er det slik at basiskostnadene lønn, drift og særlig administrasjon er høyere hos de dyreste fagskolene, og er derfor med på å forklare hvorfor disse skolene er mere kostnadskrevende.

I avsnittene nedenfor ser vi at den variasjonen som gjelder for helse- og omsorgsfag også gjelder for de store fagretningene innenfor fagfeltet tekniske studier.

Figuren under viser de regnskapsførte kostandene for alle fagretninger innenfor tekniske studier på de ulike skolene. Tallene er et gjennomsnitt for kostnader og produksjon av fagskolepoeng i årene 2012-2014. Også innenfor tekniske studier som fagfelt, ser vi altså betydelig variasjon. Tabellen under antyder at små klasser (få studenter) i alle fall er med på å forklare kostnadsbildet for de studiene som har høyest kostnad per fagskolepoeng.

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Teknikk for 2012-2014

Variasjon innenfor Teknikk/Tekniske studier i fagskoler 2012-2014			
Fagskole	Kostnader	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Nordkapp maritime fagskole og vgs. skole	9 531 178	2 691	3 542
Lofoten maritime fagskole	12 470 757	3 743	3 332
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	10 504 707	3 225	3 257
Levanger Fagskole	2 036 880	670	3 040
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	34 246 728	11 465	2 987
Fagskulen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	29 655 236	10 588	2 801
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	3 908 230	1 519	2 573
Fagskulen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	21 465 158	8 581	2 501
Fagskolen i Kristiansund	41 352 134	18 089	2 286
Bodin videregående skole og maritime fagskole	25 966 630	11 703	2 219
Karmsund videregående skole	32 356 928	14 775	2 190
Hadsel videregående skole og fagskole	14 434 996	6 916	2 087
Bergen tekniske fagskole	154 595 706	82 362	1 877
Stjørdal fagskole	32 642 434	17 704	1 844
Fagskolen i Ålesund	79 998 030	44 655	1 791
Fagskolen i Vestfold	25 115 653	14 565	1 724
Trondheim fagskole	48 590 681	28 787	1 688
Gauldal fagskole	5 552 843	3 374	1 646
Fagskolen Telemark	35 138 679	21 391	1 643
Bergen maritime fagskole	70 356 948	42 972	1 637
Fagskolen i Østfold	45 833 756	28 210	1 625
Fagskolen Tinius Olsen	30 428 429	18 920	1 608
Ytre Namdal fagskole	12 536 677	7 836	1 600

Stavanger offshore tekniske skole	101 561 978	65 019	1 562
Fagskolen Innlandet	91 082 239	58 379	1 560
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	26 319 890	16 892	1 558
Fagskolen i Kristiansand	53 866 313	34 771	1 549
Fagskolen Oslo Akershus	81 453 693	55 744	1 461
Sørlandets fagskole	21 087 277	15 609	1 351
Chr. Thams fagskole	15 685 561	13 372	1 173
Steinkjer fagskole	11 239 794	9 724	1 156
Totalt	1 181 016 144	674 251	1751

**Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

I sum er bildet ovenfor ikke veldig overraskende. I tillegg til ulike klassestørrelser, kan det være betydelig forskjell mellom ulike fagretninger innenfor fagfeltet. Noe av kostnadsvariasjonen kan for eksempel skyldes innslaget av kostnadskrevende datastudier eller rimeligere elektrostudier. For å komme videre har vi i oversikten sett på variasjonen mellom skolene innenfor samme fagretning, nedenfor illustrert ved fagretningen maritime fag.

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Maritime fag for 2012-2014

Variasjon innenfor Maritime fag 2012-2014			
Fagskole	Kostnad	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Nordkapp maritime fagskole og vgs. skole	9 531 178	2 691	3 542
Lofoten maritime fagskole	12 470 757	3 743	3 332
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	34 246 728	11 465	2 987
Fagskolen i Kristiansund	23 576 246	8 401	2 806
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	21 465 158	8 581	2 501
Bodin videregående skole og maritime fagskole	25 966 630	11 703	2 219
Karmsund videregående skole	32 356 928	14 775	2 190
Bergen maritime fagskole	35 486 560	16 849	2 106
Ytre Namdal fagskole	12 536 677	7 836	1 600
Trondheim fagskole	19 867 630	12 107	1 641
Fagskolen i Kristiansand	13 454 319	8 629	1 559
Fagskolen i Ålesund	23 108 176	21 272	1 086
Totalt	264 066 988	128 052	2 062

**Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)*

Vi ser av oversikten over at samtlige studier innen maritime fag er kostnadskrevende å sette opp, men samtidig at undervisningsaktiviteten målt i fagskolepoeng er betydelig. Det er de relativt små studiene som her kommer ut med høyest kostnad per fagskolepoeng, mens det store studiet i Ålesund er mest kostnadseffektivt. For maritime fag, ser det ut til å være en stordriftsfordel.

Nedenfor har vi vist en tilsvarende oversikt over fagfeltet «Bygg og anlegg» - igjen er det en kostnadsvariasjon mellom rimeligste og mest kostnadskrevende studium på mer enn 100 prosent, men med et langt mindre tydelig innslag av stordriftsfordeler. Det samme kan sies om fagfeltet «Elektro» eller «Teknikk og industriell produksjon» i de påfølgende tabellene.

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Bygg og anlegg for 2012-2014

Variasjon Bygg og anlegg 2012-2014			
Fagskole	Kostnader	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Fagskolen i Ålesund	22 710 614	7 802	2 911
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	7 892 989	3 726	2 118
Stavanger offshore tekniske skole	29 434 077	14 803	1 988
Bergen tekniske fagskole	50 037 002	25 231	1 983
Chr. Thams fagskole	2 258 244	1 194	1 891
Stjørdal fagskole	23 901 280	13 364	1 788
Gauldal fagskole	5 552 843	3 374	1 646
Fagskolen Telemark	12 526 235	8 856	1 414
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	11 063 475	7 880	1 404
Sørlandets fagskole	17 137 082	12 626	1 357
Fagskolen Innlandet	43 947 110	32 603	1 348
Fagskolen Oslo Akershus	40 204 278	30 357	1 324
Fagskolen i Østfold	14 582 733	11 696	1 247
Fagskolen Tinius Olsen	8 427 393	7 262	1 160
Fagskolen i Kristiansand	11 478 781	10 294	1 115
Totalt	301 154 137	191 068	1 576

*Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Elektro for 2012-2014

Variasjon Elektro 2012-2014			
Fagskole	Kostnad	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	11 791 096	3 508	3 361
Fagskolen i Ålesund	22 731 646	8 628	2 635
Hadsel videregående skole og fagskole	14 434 996	6 916	2 087
Bergen tekniske fagskole	68 356 690	34 637	1 974
Stavanger offshore tekniske skole	24 113 526	13 237	1 822
Fagskolen i Vestfold	25 115 653	14 565	1 724
Fagskolen Oslo Akershus	41 249 415	25 387	1 625
Fagskolen i Kristiansand	10 913 974	7 161	1 524
Fagskolen Telemark	11 391 257	8 015	1 421
Fagskolen Innlandet	20 377 766	14 601	1 396
Fagskolen i Østfold	14 002 518	10 355	1 352
Sørlandets fagskole	3 950 195	2 983	1 324
Trondheim fagskole	12 456 526	9 448	1 318
Fagskolen Tinius Olsen	4 998 549	4 104	1 218
Steinkjer fagskole	11 239 794	9 724	1 156
Chr. Thams fagskole	6 029 604	6 151	980
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	7 379 535	7 899	934
Totalt	310 532 739	187 319	1 658

*Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)

Variasjon i kostnader per fagskolepoeng innenfor Teknikk og industriell produksjon for 2012-2014

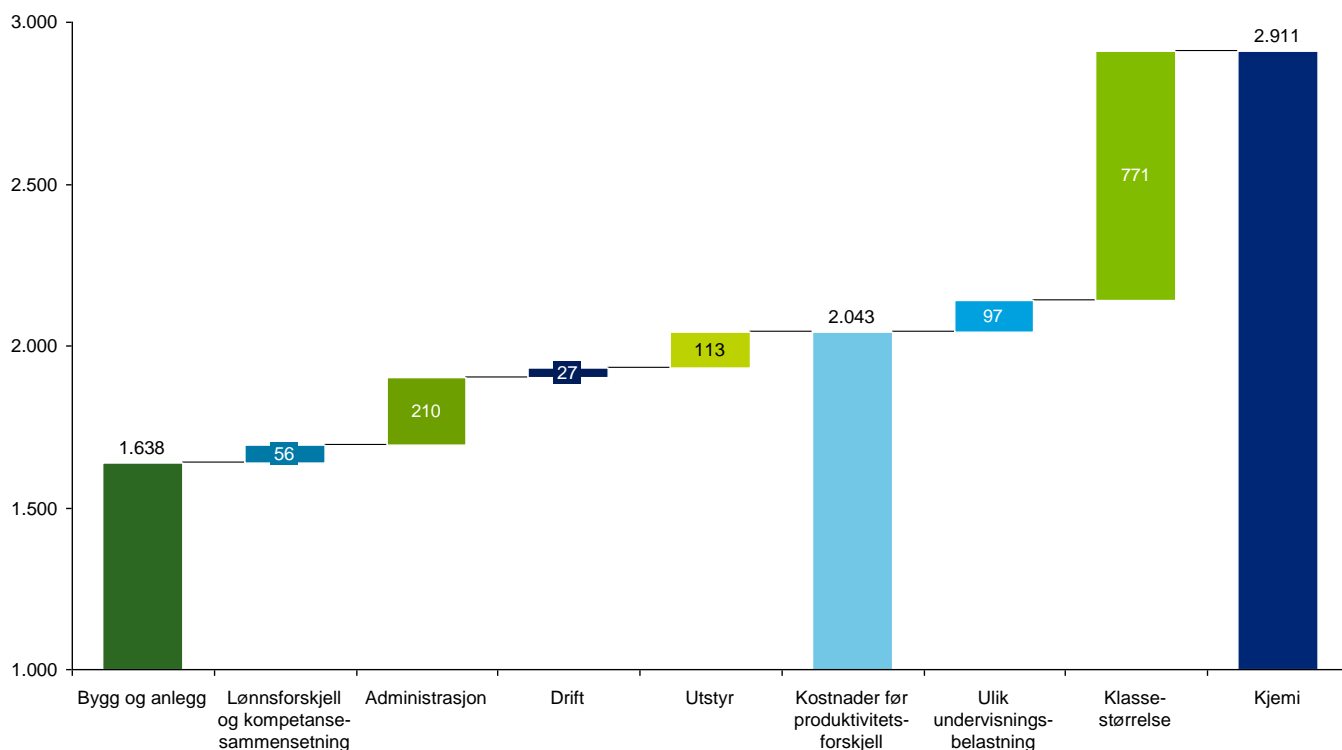
Variasjon innenfor Teknikk og industriell produksjon 2012-2014			
Fagskole	Kostnader	Fagskolepoeng	Kostnad per fagskolepoeng
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	10 504 707	3 225	3 257
Fagskulen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	9 971 152	3 354	2 973
Fagskolen Innlandet	18 998 615	6 976	2 723
Trondheim fagskole	8 469 773	3 283	2 580
Fagskolen Telemark	11 221 188	4 520	2 483
Stavanger offshore tekniske skole	19 466 718	8 875	2 193
Fagskolen Tinius Olsen	16 149 904	7 509	2 151
Fagskolen i Kristiansand	18 019 239	8 687	2 074
Stjørdal fagskole	8 741 154	4 340	2 014
Fagskolen i Østfold	7 419 121	4 125	1 799
Fagskolen i Ålesund	11 447 594	6 953	1 646
Bergen tekniske fagskole	23 374 650	19 592	1 193
Chr. Thams fagskole	3 335 859	2 984	1 118
Totalt	167 119 673	84 423	1 979

*Kun artskontoer kategorisert som «regnskap» (se vedlegg 9.6)

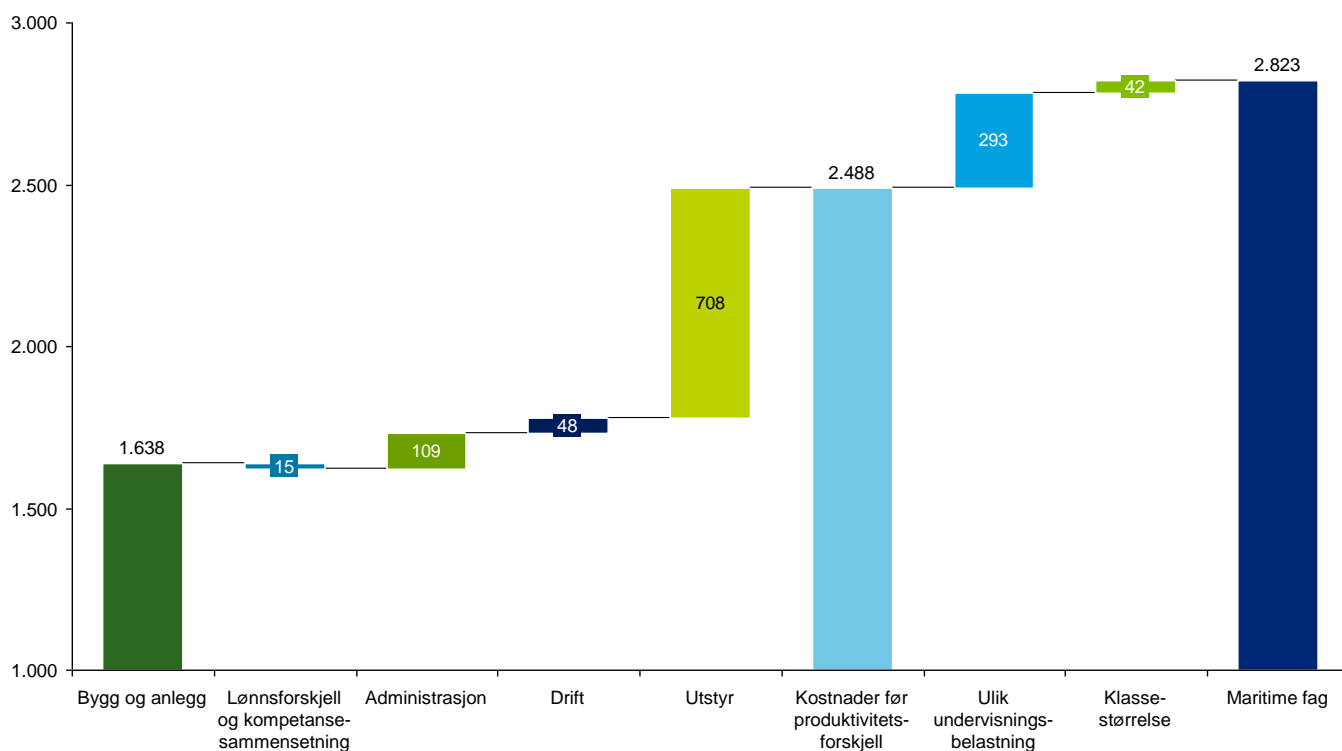
I diskusjonene ovenfor har vi av og til reflektert over årsakene til kostnadsvariasjon mellom skolene – og den kan variere fra tilfelle til tilfelle. Skal man komme videre i diskusjonen av slike forskjeller kan man igjen basere seg på broanalyser. I broanalysene er artskontoer klassifisert som «fullkost» (se vedlegg 9.6), samt estimerte utstyrskostnader basert på fagskolenes rapportering, inkludert i analysen. Areal er ekskludert.

Nedenfor har vi gjort analysen ved å sammenligne fagretninger på tvers av skoler. I korthet viser broene nedenfor at kostnadsvariasjonen mellom Bygg og anlegg og Kjemi i det alt vesentlige kan tilskrives varierende klassestørrelse (det gjennomsnittlige antallet studenter i hver klasse innenfor fagretningen kjemi er vesentlig større enn hva tilfellet er innenfor fagretningen bygg/anlegg). Altså, i dette tilfelle forklarer ulik klassestørrelse 771 kroner per fagskolepoeng mellom de to fagretningene.

Broanalyse – forskjell mellom fagretning innenfor samme fagfelt 2012-2014

Broanalyse – forskjell mellom fagretninger innenfor samme fagfelt 2012-2014

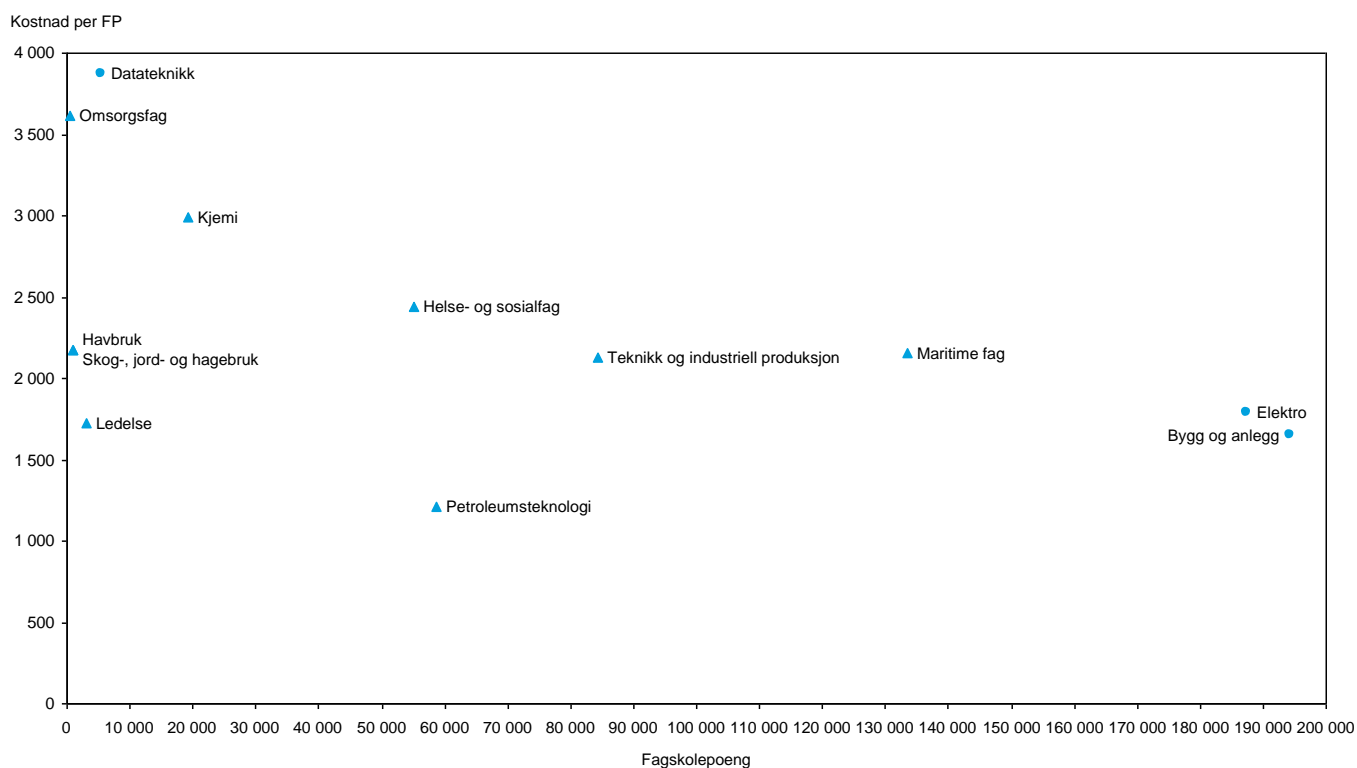

Hvis vi på samme måte som ovenfor skal forklare hvorfor maritime fag er mer kostnadskrevende enn bygg og anlegg, så er ikke lenger klassestørrelse noen vesentlig forklaring (se broen ovenfor). I stedet ser vi at maritime fag er i gjennomsnitt mer utstyrt. Forskjellen tilsvarer et gjennomsnitt på 708 kroner per fagskolepoeng. I tillegg er ulik undervisningsbelastning med på å gjøre maritime fag mer kostnadskrevende.

6.3 Stordriftsfordeler og stordriftsulemper ved hver utdanning

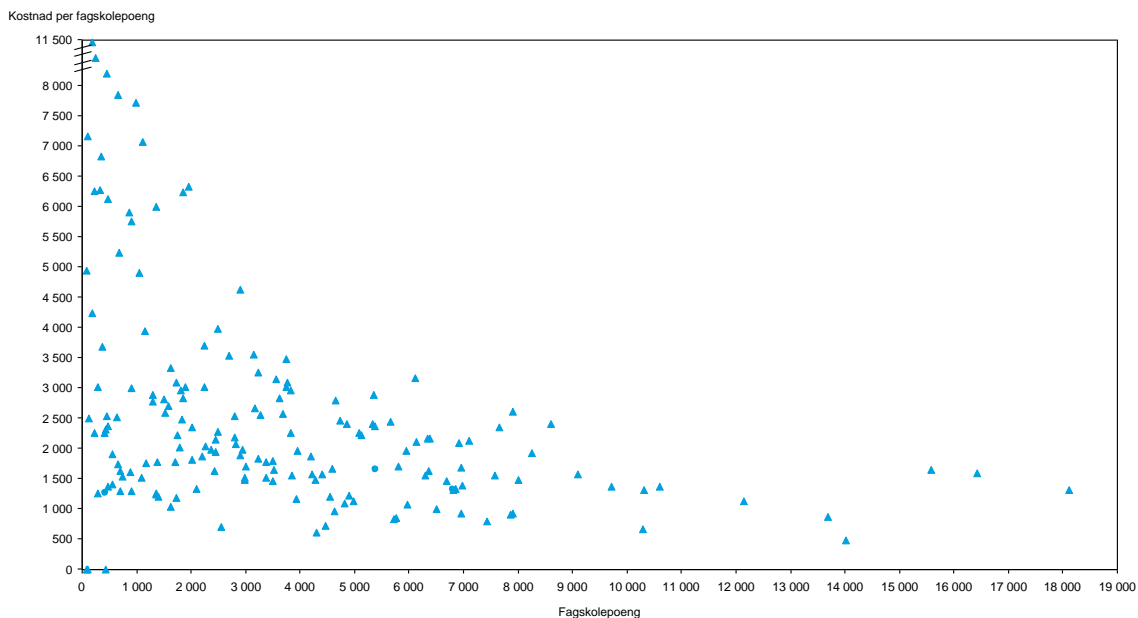
For de fleste former for næringsvirksomhet og tjenesteyting, vil det være mulig å se for seg stordriftsfordeler. Den første studenten er mer kostnadskrevende å undervise enn den femte studenten, når alt annet holdes likt. Vi forventer altså å se stordriftsfordeler der store fagretninger oppnår en lavere kostnad per fagskolepoeng levert enn en liten fagretning. Figuren under illustrerer denne sammenhengen.

Studieområdets totale størrelse vs. kostnad per fagskolepoeng

Som ventet er det en tendens til at store fagretninger (som elektro) er mindre kostnadskrevende enn små fagfelt som datateknikk eller omsorgsfag, men tendensen er ikke lineær. Særlig for de mindre fagretningene kan det være betydelig variasjon.

Det er lett å innvende at analysen ovenfor har feilkilder. Undervisningen på fagskolene blir levert distribuert på mange skoler, og det er ikke opplagt at ledelsesfag blir levert i små grupper eller at bygg og anlegg blir undervist i store grupper. Vi kan omgå denne utfordringen ved å se på hvordan hvert utdanningstilbud/fagretning innen det store fagområdet teknikk/teknologi blir levert på hver enkelt skole. Denne fremstillingen er vist nedenfor og den gjenspeiler på mange måter budskapet fra første figur: for undervisningstilbud med få studenter (få fagskolepoeng) er det svært stor variasjon, men variasjonen blir mindre og mindre etter hvert som fagene blir større. Vi kan kanskje også antyde at på et punkt blir stordriftsfordelen borte. Det ville ikke være unaturlig i en situasjon der undervisning leveres tradisjonelt i en klassesituasjon med betydelig innslag av veiledning. I en slik situasjon vil store grupper forutsette mer undervisningspersonell.

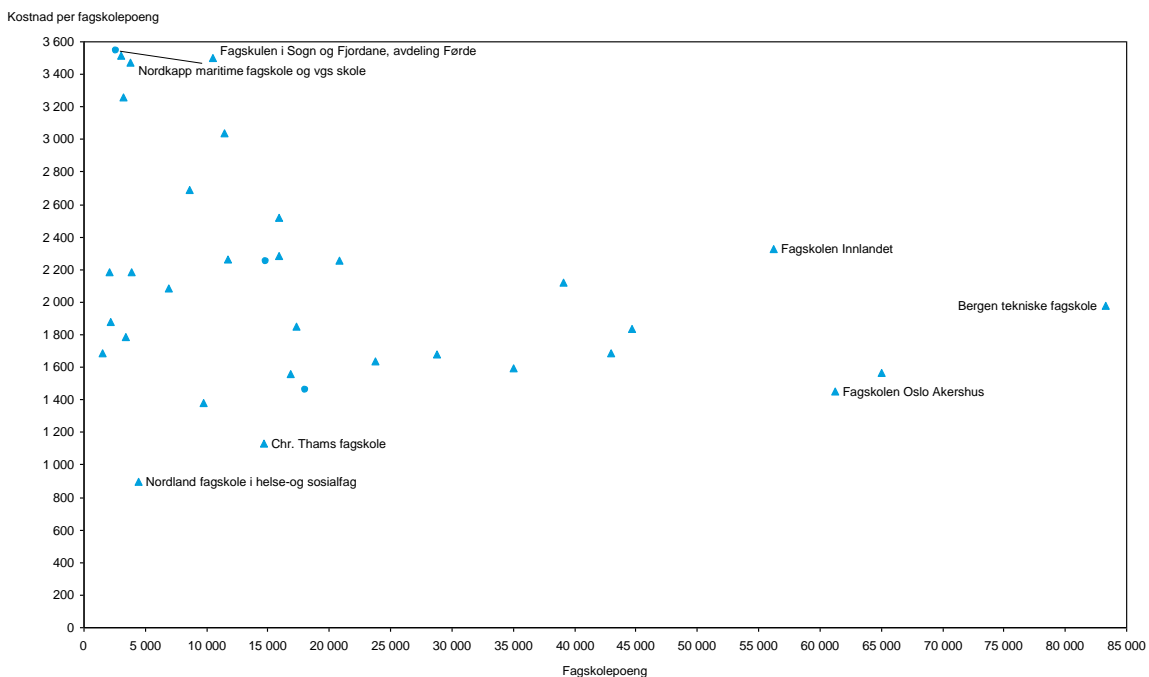
Kostnad per fagskolepoeng for hver enkelt fordypning på hver enkelt skole innen teknisk fagfelt

6.4 Skolestørrelse, stordriftsfordeler og stordriftsulemper

I gjennomgangen over var vi interessert i stordriftsfordeler innenfor et fag eller utdanningstilbud. Samme prinsipielle tilnærming kan man også benytte for fagskolene som institusjon. Figuren under holder skolestørrelse opp mot fagskolens gjennomsnittlige kostnad ved å levere et fagskolepoeng. Flere av de største skolene er organisert i flere «campuser» og hva som er det riktige uttrykket for størrelse kan diskuteres.

Det er verdt å merke seg at små skoler leverer både de dyreste og de rimeligste fagskolepoengene i sektoren. Etter hvert som skolene blir større, forsvinner noe av variasjonen. Det er isolert sett ikke overraskende at variasjonen er størst på små skoler – her kan effekten av en kostnadskrevende fagretning slå kraftig ut.

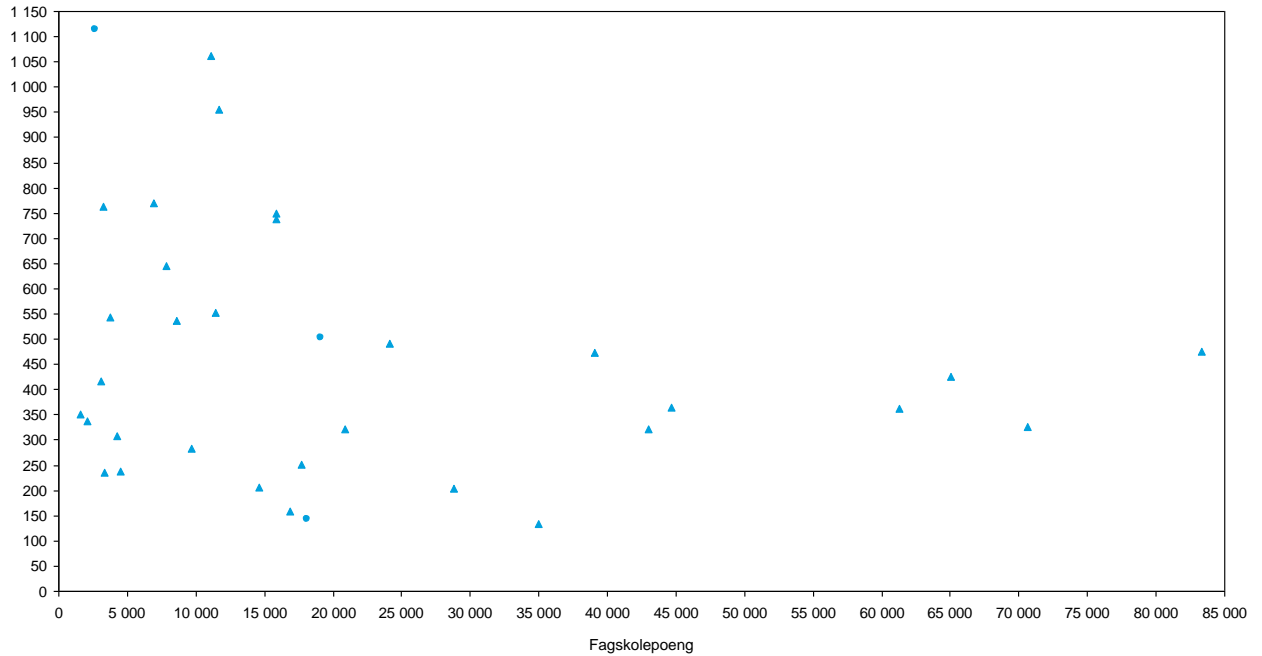
Skolestørrelse vs. kostnad per fagskolepoeng

I undervisningssituasjoner er det ikke uvanlig å se at kostnader er sprangvise. Det er antallet klasser eller grupper som driver kostnadene. Kanskje er bildet annerledes dersom vi kun ser på administrasjonskostnader, altså kostnader som ikke er direkte undervisningsrelaterte. Når vi gjør denne typen analyser (se figuren under) finner vi samme mønster som for alle kostnader. Det indikerer at fagskolenes administrasjon også støtter undervisningsaktivitet og at det ikke nødvendigvis er riktig å skille skarpt mellom undervisningsrelatert virksomhet og administrasjon.

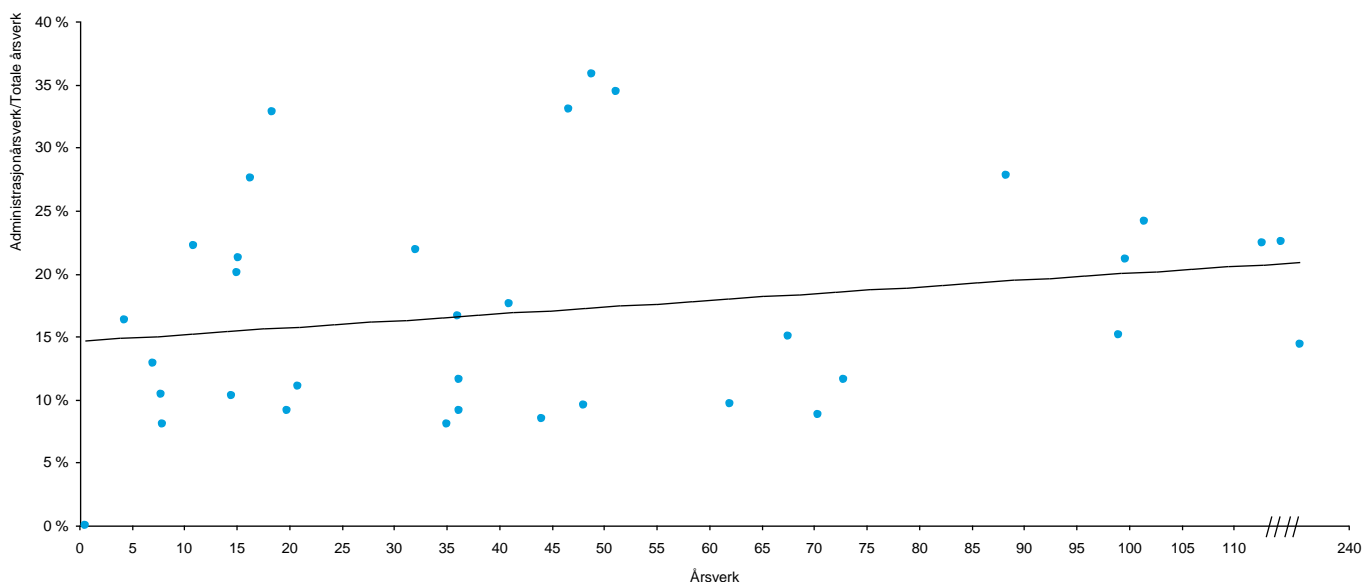
Skolestørrelse vs. kostnad per fagskolepoeng

Administrasjonskostnader per fagskolepoeng

I figuren under har vi nok en sammenstilling for å se etter mulige stordriftsfordeler. Figuren under holder antall årsverk opp mot administrasjonskostnader. Denne gangen ser vi ikke noe mønster – kanskje kan man til og med snakke om en ikke-intuitiv sammenheng der administrasjonen øker kraftigere enn antall ansatte etter hvert som skolene får flere ansatte. Dette inntrykket kan godt gjenspeile overgangen til en mer hensiktsmessig arbeidsdeling, for eksempel at studieadministrative arbeidsoppgaver samles etter hvert som skolene blir tilstrekkelig store til at en slik arbeidsdeling er mulig.

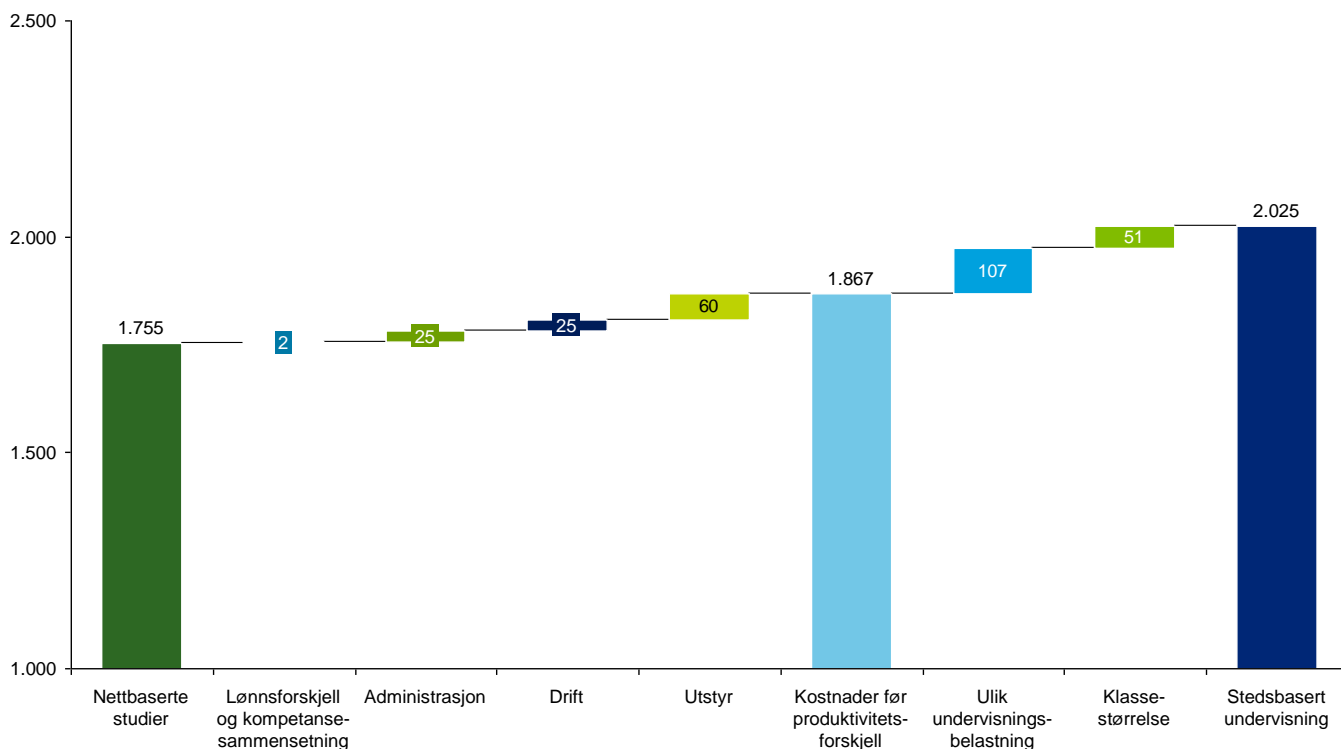
Administrasjonskostnader per årsverk

6.5 Undervisningsform – kostnadsforskjell mellom nettbaserte studier og stedsbaserte studier

I det materialet vi har skaffet til veie, er det svært små forskjeller mellom kostnadene ved nettbaserte studier og kostnadene ved stedsbaserte studier. Broen nedenfor illustrerer dette forholdet. Stedsbasert undervisning fremstår som noe mer kostnadskrevende. Broen antyder at undervisningspersonell i snitt klarer å levere noe flere kurs når det drives nettbasert undervisning. Ikke alle fagskoler kjenner seg igjen i dette bildet siden nettbasert undervisning ofte krever skriftlig, individuell tilbakemelding til hver enkelt deltager ut over det som man trenger i en ansikt-til-ansikt situasjon.

Kostnadene ved nettbaserte vs. stedsbaserte studier, 2014

6.6 Kostnadsvariasjon – utstyr som kostnadsdriver

Det er ingen stor overraskelse at enkelte fagretninger er utstyrstunge og andre er utstyrslette. Dette ser man når man lager fremstillinger med fullkostanalyse.

Variasjon innenfor de ulike fagfeltene 2012-2014

Kostnader per fagskolepoeng: 2012-2014			
Fagfelt	Kostnad per fagskolepoeng (fullkost)	Utstyrskostnad per fagskolepoeng	Utstyrskostnad som andel av kostnad per fagskolepoeng
Totalt	1 970	247	13 %
Primærnæring	3 396	121	4 %
Helse	2 355	16	1 %
Teknikk	1 981	272	14 %
Administrasjon, økonomi og ledelse	1 639	0	0 %

I fullkostbergingen er arealkostnader holdt utenfor, mens utstyrskostnader er tatt inn. De tekniske utdanningstilbudene har utstyrskostnader tilsvarende 14 prosent av kostnad per fagskolepoeng.

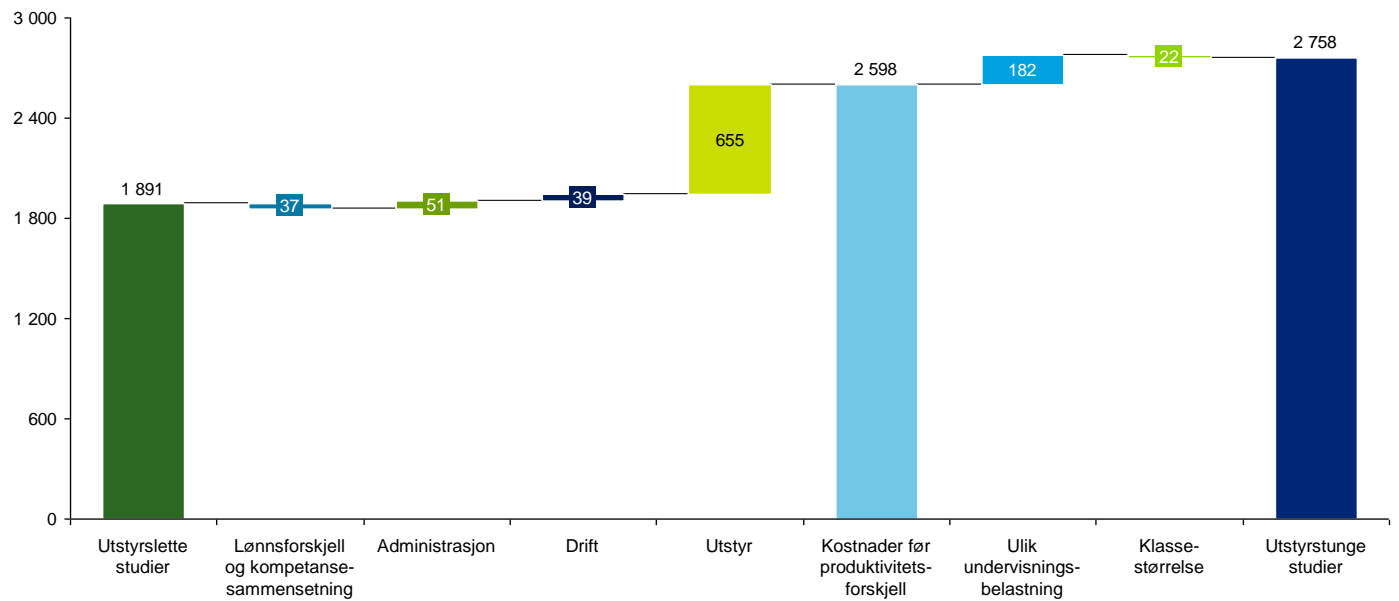
Variasjon innenfor fagfeltet Teknikk 2012-2014

Variasjon innenfor Teknikk 2012-2014			
Fagretning	Kostnad per fagskolepoeng (fullkost)	Utstyrskostnad per fagskolepoeng	Utstyrskostnad som andel av kostnad per fagskolepoeng
Datateknikk	3 251	353	11 %
Kjemi	2 911	216	7 %
Maritime fag	2 823	811	29 %
Teknikk og industriell produksjon	2 130	196	9 %
Elektro	1 759	140	8 %
Bygg og anlegg	1 638	103	6 %
Petroleumsteknologi	1 338	185	14 %

**Kun inkludert artskontoer kategorisert som «Fullkost» (Se vedlegg 9.6)*

Utstyrstunge og utstyrslette studier kan ganske enkelt identifiseres og, om ønskelig, benyttes som kriterium i et finansieringssystem. For et utvalg utstyrstunge studier, er det ikke uvanlig å se at utstyrskostnaden utgjør det all vesentlige av kostnadsvariasjonen i forhold til andre, utstyrslette studier. Som vedlegg til denne rapporten ligger en oversikt over utstyrstunge spesialiseringer (se vedlegg 9.5).

Broanalyse – forskjell mellom utstyrslette og utstyrstunge studier 2012-2014

7 På sporet av et finansieringssystem

Formålet med dette kapittelet er ikke i seg selv å lage et finansieringssystem, men å gi innspill til et slikt arbeid. Fra før ligger det en innstilling fra Grund-utvalget (fagskoleutvalget) som anbefaler en finansiering som i stor grad tar høyde for historiske kostnader og at store deler av fjorårets budsjett fremføres til påfølgende års budsjett. Utvalget, med støtte fra NIFU har diskutert hva slags incentiver som i tillegg kan bakes inn i et finansieringssystem slik at fagskolene også belønnes for å styrke sin innsats. En slik finansiering kan modelleres som en sats per kandidat eller en sats per produsert fagskolepoeng.

7.1 Basisbeløp

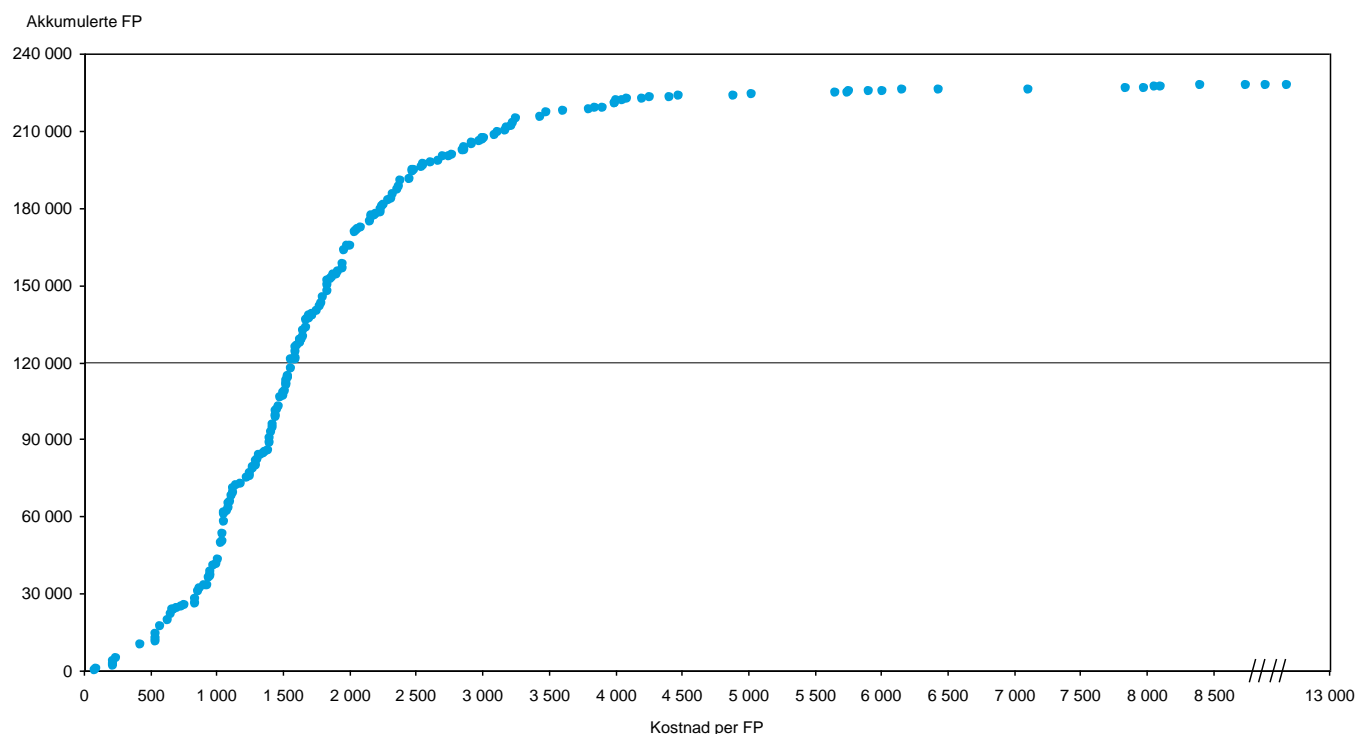
Fagskoleutvalget har selv ønsket et betydelig innslag av permanent finansiering. Slik finansiering gir forutsigbarhet, men også få insentiver. Alt annet likt, blir fagskolens økonomi bedre desto *mindre* den gjør. Grunnen til å legge inn en basisfinansiering kan dels være å håndtere smådriftsulemper (som ikke er veldig fremtredende i sektoren, se kapittel 6.3), men også å gi skolene et signal om at utviklingsarbeid, etablering av nye programmer og lignende også er forventet og har verdi. Ut fra sektorens kostnadsstruktur, og fraværet av betydelige smådriftsulemper, er det isolert sett ikke noen grunn til at faste bevilgninger skal være utgjøre noen svært stor andel av sektorens finansiering.

7.2 Finansiering gjennom kandidatsats eller sats per fagskolepoeng

I valget mellom en sats per kandidat og en sats per fagskolepoeng, vil det normalt være flere fordeler med en kandidatsats som i enda større grad belønner gjennomføring. Vi har ikke i vårt materiale informasjon om gjennomføring, men omfanget av deltidsstudier er betydelig, særlig i helsefag. For fagskolene kan det ha konsekvenser i den forstand at det kan gå flere år mellom det tidspunktet en student tas opp og kostnader påløper, frem til det tidspunktet en kandidat er ferdig på et helsestudium.

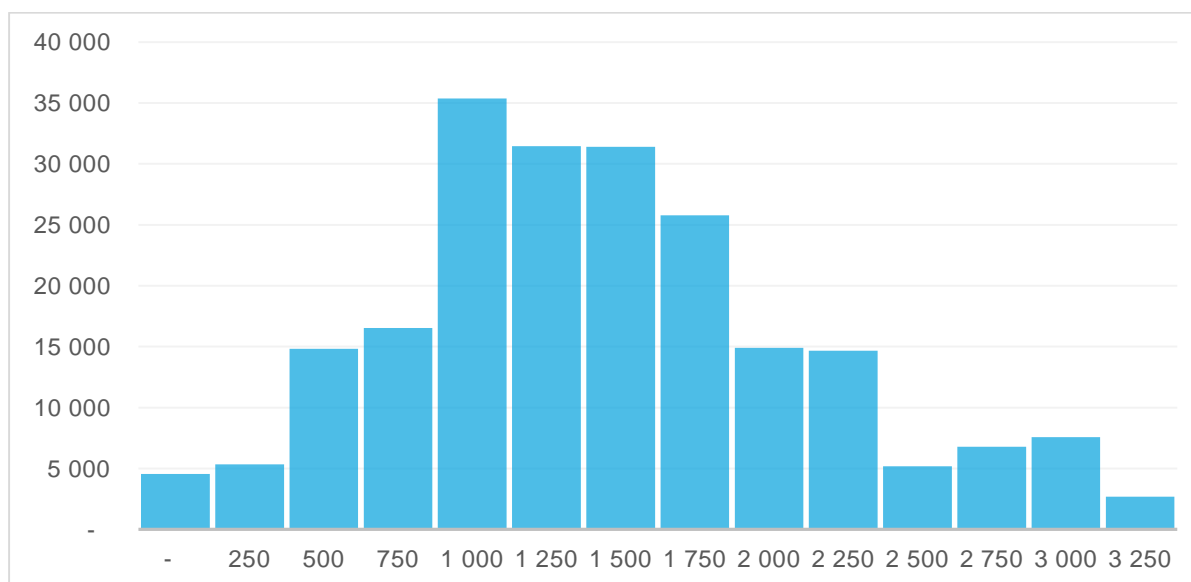
Når det gjelder de faktiske satsene for et fagskolepoeng eller en kandidat, så har vi i denne rapporten påvist at variasjonen kan være betydelig fra de rimeligste til de dyreste. Hvis man i stedet tenker praktisk og studentorientert, så er det også slik at de fleste studentene går på et fag der kostnaden per fagskolepoeng er innenfor et normalbånd. Figuren under viser at en svært stor andel av fagskolens studenter (uttrykt gjennom fagskolepoengene de genererer) tar utdanningstilbud med en kostnad på mellom 1000 og 2500 kroner per fagskolepoeng (regnskapets kostnader – ikke fullkostmodell).

Fordeling av samlet undervisningsutbytte til kurs holdt opp mot kursets kostnadsnivå 2012-2014

Figuren under gjentar samme budskap som figuren over, men i et mer kjent format. Under ser vi en frekvensfordeling der vi teller antall fagskolepoeng innenfor kategorier av studier for tre år samlet. Det som avgjør hvilken kategori (hvilken søyle) som studiet er gruppert til, er kostnaden per fagskolepoeng. Hver søyle representerer et bånd på 250 kroner. Søylene lengst til venstre representerer de utdanningene som har lavest tildelte kostnader per fagskolepoeng (inntil 250 kroner per fagskolepoeng), neste søyle representerer utdanninger der de tilknyttede kostnadene utgjør mellom 250 og 500 kroner, etc. Inntrykket er noenlunde det samme som for figuren over, at svært mye av undervisningen finner sted på utdanninger innenfor et ikke alt for bredt kostnadsbånd.

Sum fagpoeng (Y-aksen) for studier gruppert i 250-kroners bånd (kroner per fagskolepoeng), 2012-2014

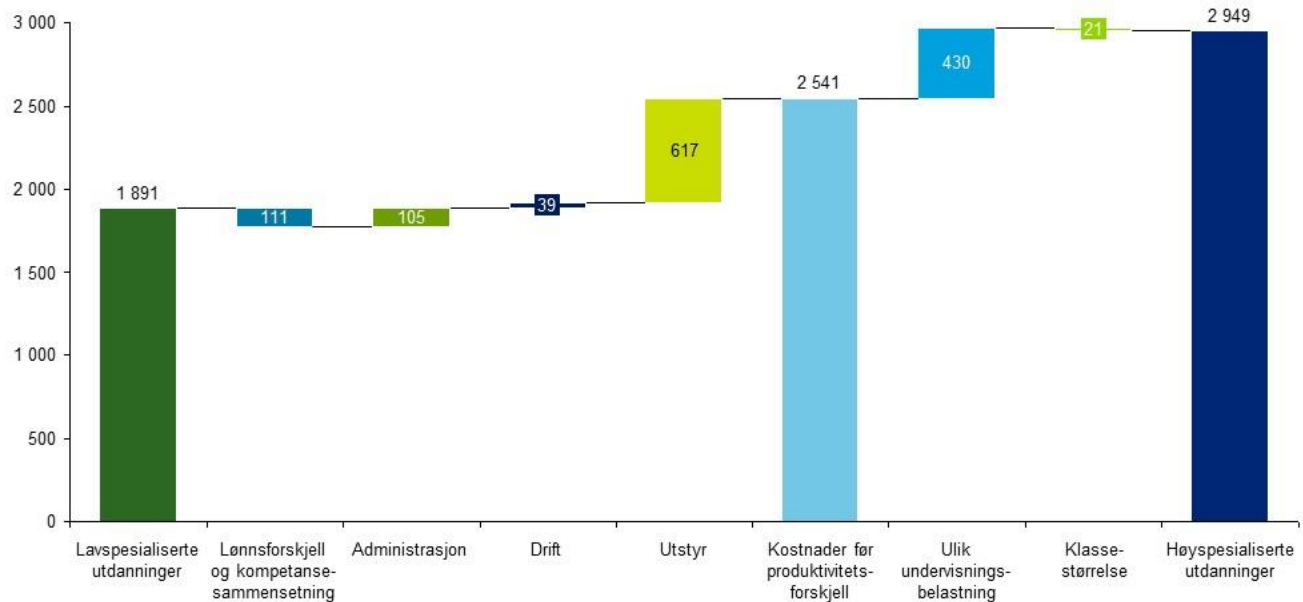

Selv om kostnaden ved en utdanning har en slags normalfordeling, vil et finansieringssystem fremstå som mer rettferdig dersom det suppleres med ulike satser per kandidat, heltidsstudent eller per fagskolepoeng. Analysene i denne rapporten antyder at den kategoriseringen som er benyttet i Grund-utvalget (NOU 2014:14 – tabell 10.1) og tilknyttede analyser ikke er egnet til å skille mellom studiene. Provenynøytrale satser per kandidat ble her beregnet til:

- A) Samferdsels-, og sikkerhetsfag og petroleumsfag. 287 100
- B) Naturvitenskapelige fag, håndverksfag og tekniske fag, estetiske fag, mediefag 215 325
- C) Økonomisk-administrative fag, helse- og oppvekstfag, primærnæringsfag, humanistiske fag, andre servicefag 143 550

De beregningene som ligger til grunn for denne rapporten viser ingen kostnadsforskjell på studiene i kategori A) og C). Hvis man skulle måtte lete etter en gruppering som fungerer, vil det kanskje være nødvendig å forlate fagets natur og i stedet vurdere i hvilken grad utdanningen er høyspesialisert, ordinær eller mindre spesialisert. For de mest spesialiserte studiene er det krevende å utnytte lærekreftene godt, som illustrert i brofiguren nedenfor. Vi skylder å gjøre oppmerksom på at kategoriseringen (se vedlegg 9.6) er svært skjønnsmessig og ikke uten videre enkel å forankre i miljøet.

Kostnadsvariasjon mellom svært spesialiserte og mindre spesialiserte utdanninger, 2012- 2014

8 Oppsummering

8.1 Noen særtrekk ved fagskolene

Fagskolene er et lite skoleslag målt i antall studenter og kandidater, med overveiende små skoler og mange små og spesialiserte fagtilbud. Denne rapporten omfatter kun de fylkeskommunale fagskolene, som teller over 30 skoler med mer enn 300 utdanningstilbud og nærmere 9000 kandidater. En rekke skoler har bare ett eller noen få utdanningstilbud, mens Fagskolen Innlandet har over 40 tilbud. Denne skolen har fra våren 2012 til og med høsten 2015 uteksaminert 1133 kandidater, mens de minste skolene har uteksaminert under 50 kandidater. Kandidattallene per utdanningstilbud varierer også mye, fra under ti i helse- og sosialfag til mer enn 40 i de tekniske fagene. I de siste årene har det vært en viss vekst i antall studenter, kandidater og kostnader.

8.2 Store variasjoner i kostnader ved å utdanne en kandidat

Fagskolene sett under ett drives med relativt lave kostnader. Dette skyldes dels at lønnskostnadene er moderate, men også at skolene mobiliserer ressurser som ikke fullt ut betales over fagskolenes budsjetter. De regnskapsførte kostnadene for de 35 skolene som inngår i analysene beløp seg i 2014 til vel 524 mill. kr., hvorav mer enn tre firedeler gikk til lønn. I tråd med variasjonene i sektoren er det også stor spredning i kostnader per fagskole. Når vi sammenlikner mellom fagfeltene finner vi ikke så store forskjeller, men forskjellene går i andre retninger enn det man kanskje ville ha forventet. Primærnæringsfag har høyest kostnader per fagskolepoeng, men dette er et lite fagfelt. Av de største fagfeltene har helse- og sosialfag nærmere 40 prosent høyere kostnader per fagskolepoeng enn teknikk. Innenfor fagområdene er det til dels store forskjeller i kostnader mellom utdanningstilbudene, men de aller fleste tilbudene befinner seg innenfor et relativt smalt variasjonsområde. Kostnadsforskjellene kan dels forklares utfra om de er utstyrskrevene eller ikke, men den viktigste faktoren er antall studenter per tilbud. Helsefagene har mange tilbud med få studenter, og dessuten mange studenter på deltid, dette bidrar til å trekke opp kostnadene per fagskolepoeng. Samtidig finner vi ingen klare tegn til stordriftsfordeler, men visse smådriftsulempere for de minste skolene. De minste skolene er dessuten sårbare for svingninger i studenttall. En beslutning om det kan forsvares å ha så mange små og spesialiserte tilbud kan neppe treffes utfra kostnadene alene, men må basere seg på vurderinger av tilbudenes relevans og kvalitet.

8.3 Implikasjoner for et nytt finansieringstilbud

Det ligger utenfor målsettingen med denne rapporten å komme opp med konkrete forslag til en ny finansieringsmodell, det avhenger av politiske prioriteringer. Men resultatene i rapporten gir oss likevel et grunnlag for å trekke fram noen viktige implikasjoner. Det synes å være viktig å foreta en balanse mellom å fremme stabilitet og nytenkning. Dersom myndighetene ønsker å opprettholde de små skolene, bør de i større grad enn i dag skjermes mot virkninger av sterke svingninger i studenttallene gjennom en basisbevilgning på for eksempel 10 prosent. Men samtidig er det uttrykt et behov for å i større grad å stimulere til utvikling av nye tilbud. Dersom det er et viktig mål å fremme økt effektivitet, bør man overveie om skolene skal få et insentiv som belønner ekstra innsats ved å etablere en sats per produserte fagskolepoeng, og til å belønne gjennomføring og resultater, dette kan enkeltst gjøres ved å innføre en sats per kandidat som fullfører. Finansieringssystemet bør inneholde mekanismer som skiller mellom kostnadskrevende og mindre kostnadskrevende studier. Disse forskjellene følger ikke inndelingen i fagfelt, men følger en mer detaljert inndeling. Samtidig bør en sannsynligvis være varsomme med å utarbeide en modell som stimulerer til økte kostnader.

9 Vedlegg

9.1 Skjema utfyllt av fagskolene vedrørende utstyr, arealkostnad og praksis

Utstyr 2014 Som benyttes til undervisningsformål		Anskaffelseskostnad for PC eller annet personlig utstyr per student*		Hva ville det koste fagskolen å skaffe til veie nødvendig utstyr til undervisningsformål dersom studielinjen skulle etableres i dag? ** Dersom utstyr deles mellom flere utdanningstilbud (ref. kode), gjør en skjønnsmessig fordeling ut fra bruk.	Dersom fagskolen mottar gaver av betydelig verdi og/eller har utstyr med en anskaffelsesverdi på mer enn 1 million kroner, vennligst spesifiser hva slags utstyr som inngår		Slik fagskolen driftes i dag, hvor stor andel av utstyret (i verdi) skaffes til veie gjennom lån, leasing eller leie?	Slik fagskolen driftes i dag, hvor stor andel av utstyret (i verdi) eies av fagskolene?	Anslå kostnaden som er nødvendig i årlig oppgradering og vedlikehold for at utstyret skal ha en normal levetid	Historisk sett, hva er den omtrentlige levetiden til utstyret til utdanningstilbud et (ref. kode)?
Fagskole	Utdanningstilbud	Oppgi ca. verdi på utstyr per student	Hvor mye av dette betaler studenten selv?		Type utstyr	Hvem kan vi kontakte for å få mer informasjon om dette utstyret? Oppgi navn, tlf og mail				
Fagskole	Utdanningstilbud									
Fagskole	Utdanningstilbud									
Fagskole	Utdanningstilbud									
Fagskole	Utdanningstilbud									
Fagskole	Utdanningstilbud									
Fagskole	Utdanningstilbud									

Bygg og lokaler 2014 (per 31.12.2014)	Ca. m2 (inkludert lokaler som fagskolen ikke betaler for)	For areal som deles med andre, vennligst oppgi følgende:		For areal som fagskolen disponerer alene, vennligst oppgi følgende:		Kommentar
		Andel i prosent som deles med annen virksomhet	Hvilken kostnadsbrøk dekkes av fagskolen?	m2 som er eiet	m2 som leies	
Cirka hvor mange m2 disponerer fagskolen til følgende areal:						
1. Ordinære kontor, undervisningsrom og andre rom uten spesialisert tilpasning						
2. Spesialiserte rom (f eks verksted, lab, musikkrom etc)						

Arealkostnader	Beløp
Husleie (dersom fagskolen betaler dette)	
Egne driftskostnader (f.eks. strøm, vedlikehold osv utover det som evt inngår i husleien)	

Lønnskostnader knyttet til eiendomsforvaltning, utover det som inngår i regnskapet

Praksis i undervisningen 2014		Alternativ 1: Utfyll her for å oppgi informasjon per student			Alternativ 2: Utfyll her for å oppgi informasjon per utdanningstilbud (kode).			
Fagskole	Utdanningstilbud	Antall dager praksis hver student har i løpet av studieførløpet	Antall timer veiledning fra andre enn fagskolens egne ansatte for alle praksisforhold i løpet av studieførløpet *)	Kostnader til materialer, utstyr eller annet som dekkes av praksisstedet	Dersom det forekommer at fagskolen betaler praksisstedet for utgifter i forbindelse med praksisoppholdet til studentene, oppgi ca beløp her.	Antall timer veiledning fra andre enn fagskolens egne ansatte for alle praksisforhold i studieførløpet totalt for utdanningstilbudet (kode) **)	Kostnader til materialer, utstyr eller annet som dekkes av praksisstedet	Dersom det forekommer at fagskolen betaler praksisstedet for utgifter i forbindelse med praksisoppholdet til studentene, oppgi ca beløp her.
Fagskole	Utdanningstilbud							
Fagskole	Utdanningstilbud							
Fagskole	Utdanningstilbud							
Fagskole	Utdanningstilbud							
Fagskole	Utdanningstilbud							
Fagskole	Utdanningstilbud							

9.2 Fylkeskommunale fagskoler inkludert i prosjektet

Fagskole	Fylkeskommune	Antall studenter 2014	Fagskole	Fylkeskommune	Antall studenter 2014
Sørlandets fagskole	Aust-Agder	285	Fagskolen Innlandet	Oppland	1176
Fagskolen Tinius Olsen	Buskerud	315	Fagskolen Oslo Akershus	Oslo, Akershus, Buskerud	525
Fagskolen Kirkenes	Finnmark	-	Karmsund videregående skole	Rogaland	109
Nordkapp maritime fagskole og vgs skole	Finnmark	15	Stavanger offshore tekniske skole	Rogaland	514
Bergen maritime fagskole	Hordaland	621	Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	Sogn og Fjordane	90
Bergen tekniske fagskole	Hordaland	1282	Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	Sogn og Fjordane	68
Hordaland helsefagskole	Hordaland	65	Chr. Thams fagskole	Sør-Trøndelag	129
Fagskolen i Kristiansund	Møre og Romsdal	324	Gauldal fagskole	Sør-Trøndelag	19
Fagskolen i Ålesund	Møre og Romsdal	328	Trondheim fagskole	Sør-Trøndelag	220
Bodin videregående skole og maritime fagskole	Nordland	135	Fagskolen Telemark	Telemark	225
Hadsel videregående skole og fagskole	Nordland	41	Fagskolen Troms, avd. Breivang videregående skole	Troms	26
Nordland fagskole i helse og sosialfag	Nordland	70	Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	Troms	128
Lofoten maritime fagskole	Nordland	31	Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	Troms	41
Levanger Fagskole	Nord-Trøndelag	40	Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	Troms	10
Steinkjer fagskole	Nord-Trøndelag	49	Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	Troms	250
Stjørdal fagskole	Nord-Trøndelag	247	Fagskolen i Kristiansand	Vest-Agder	290
Ytre Namdal fagskole	Nord-Trøndelag	37	Fagskolen i Vestfold	Vestfold	185
			Fagskolen i Østfold	Østfold	374

9.3 Oversikt over fagskoler som er holdt utenfor

Av 46 skoler som DBH klassifiserer som "offentlig" er kun 35 egentlig i kategorien "fylkeskommunal".

Fagskole	Studenter 2014	Årsak/beskrivelse
AOF Haugaland	145	Ideell tilbyder. Finansieres i stor grad av Helsedirektoratet.
AOF Hordaland - Sogn og Fjordane	44	Ideell tilbyder. Finansieres i stor grad av Helsedirektoratet.
AOF Telemark og Vestfold	81	Ideell tilbyder. Finansieres i stor grad av Helsedirektoratet.
AOF Østfold	40	Ideell tilbyder. Finansieres i stor grad av Helsedirektoratet.
Fagskole Helse og miljø	226	En del av Folkeuniversitetet, finansiert av Helsedirektoratet
NKI AS	249	Eid av en privat aktør, Anthon B Nilsen Utdanning AS, men delfinansiert av Helsedirektoratet
NKS Nettstudier	310	Privat aktør. En del av Høgskolen Campus Kristiania, eid av Ernst G Mortensen Stiftelse.
Stiftelsen Rogaland Kurs og Kompetansesenter	192	Privat. Helsefagene finansieres av Helsedirektoratet.
Folkeuniversitetets helsefagskole	242	Ideell tilbyder. Finansieres av Helsedirektoratet og studentbetaling
Lukas fagskole og kurscenter	55	Privat aktør. Finansieres i stor grad av Helsedirektoratet.
Fagskolen Aldring og helse	67	Statlig finansiert og eid av Helse Sør-Øst. Finansiert av Helsedirektoratet.
Norsk jernbaneskole	119	Statlig, driftet av Jernbaneverket
Dykkerutdanningen ved Høgskolen i Bergen	24	Driftes av Høgskolen i Bergen

9.4 Hvordan fullkostberegninger påvirker kostnaden ved å tilby utdanninger på de ulike fagskolene

Fagskole	Fagskolepoeng	Kostnad ekskl. utstyr	Utstyrskostnad	Samlet kostnad per fagskolepoeng	Utstyrskostnad som andel av totalen
Nordkapp maritime fagskole og vgs skole	891	3 074 191	2 200 000	5 919	42 %
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	3 580	11 221 556	6 366 667	4 913	36 %
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	3 598	10 303 676	7 000 000	4 809	40 %
Ytre Namdal fagskole	2 201	3 678 576	5 333 333	4 094	59 %
Lofoten maritime fagskole	1 922	4 607 623	1 949 167	3 411	30 %
Karmsund videregående skole	5 315	10 845 131	6 940 000	3 346	39 %
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	1 370	3 504 605	1 040 000	3 317	23 %
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	2 772	5 864 477	2 966 667	3 186	34 %
Bodin videregående skole og maritime fagskole	4 230	9 999 311	3 055 000	3 086	23 %
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	573	1 426 644	200 000	2 839	12 %
Fagskolen Tinius Olsen	7 267	16 092 565	1 628 333	2 439	9 %
Trondheim fagskole	9 338	17 012 733	5 416 667	2 402	24 %
Gauldal fagskole	991	1 670 541	675 000	2 367	29 %
Stjørdal fagskole	6 314	12 166 379	2 565 000	2 333	17 %
Fagskolen i Kristiansund	6 033	13 638 961	-	2 261	* ikke utstyrsinfo
Hadsel videregående skole og fagskole	2 340	4 525 734	600 000	2 190	12 %
Fagskolen i Ålesund	15 171	27 742 405	4 180 000	2 104	13 %
Bergen maritime fagskole	14 694	26 016 555	4 133 333	2 052	14 %
Bergen tekniske fagskole	31 265	58 707 558	3 400 000	1 986	5 %
Fagskolen Innlandet	13 612	25 136 679	1 700 000	1 972	6 %
Stavanger offshore tekniske skole	19 554	33 137 303	3 930 000	1 896	11 %
Fagskolen Oslo Akershus	17 802	31 995 845	1 200 000	1 865	4 %
Fagskolen i Kristiansand	11 993	18 329 292	2 638 333	1 748	13 %
Fagskolen Telemark	8 522	14 068 726	540 000	1 714	4 %
Fagskolen i Vestfold	5 196	8 850 193	-	1 703	*ikke utstyrsinfo
Steinkjer fagskole	2 982	3 881 075	600 000	1 503	13 %
Fagskolen i Østfold	8 875	13 035 931	12 408	1 470	0 %
Sørlandets fagskole	5 987	7 941 514	780 000	1 457	9 %
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	6 818	8 903 712	560 000	1 388	6 %
Chr. Thams fagskole	5 365	6 385 761	108 000	1 210	2 %

Variasjon innenfor fagskoler uavhengig av Fagfelt 2014					
Fagskole	Fagskolepoeng totalt	Tilfordelte kostnader	Utstyrs-kostnader	Kostnad per FP inkl utstyr	Endring
Sørlandets fagskole	6 981	10 475 288	780 000	1 612	7 %
Fagskolen Tinius Olsen	7 267	18 158 595	1 628 333	2 723	8 %
Nordkapp maritime fagskole og vgs skole	891	3 074 191	2 200 000	5 919	42 %
Bergen maritime fagskole	14 694	27 563 555	4 133 333	2 157	13 %
Bergen tekniske fagskole	31 925	64 538 626	3 480 000	2 131	5 %
Hordaland helsefagskole	1 878	4 688 528	65 150	2 531	1 %
Fagskolen i Kristiansund	6 751	15 358 207	*ikke oppgitt utstyr	2 275	0 %
Fagskolen i Ålesund	15 171	28 865 977	4 180 000	2 178	13 %
Bodin videregående skole og maritime fagskole	4 230	9 865 574	3 055 000	3 055	24 %
Hadsel videregående skole og fagskole	2 340	4 624 144	600 000	2 233	11 %
Lofoten maritime fagskole	1 922	4 784 770	1 949 167	3 504	29 %
Levanger Fagskole	1 222	2 945 682	154 286	2 537	5 %
Steinkjer fagskole	2 982	4 627 761	600 000	1 753	11 %
Stjørdal fagskole	6 314	12 346 329	2 565 000	2 362	17 %
Ytre Namdal fagskole	2 201	4 131 686	5 333 333	4 300	56 %
Fagskolen Innlandet	18 237	46 881 104	1 700 000	2 664	3 %
Fagskolen Oslo Akershus	20 458	35 317 950	1 200 000	1 785	3 %
Karmsund videregående skole	5 736	12 070 111	6 940 000	3 314	37 %
Stavanger offshore tekniske skole	19 554	33 391 897	3 930 000	1 909	11 %
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Førde	3 598	12 335 701	7 000 000	5 374	36 %
Fagskolen i Sogn og Fjordane, avdeling Måløy	2 772	7 156 574	2 966 667	3 652	29 %
Chr. Thams fagskole	6 168	6 661 631	136 000	1 102	2 %
Gauldal fagskole	991	1 994 008	675 000	2 693	25 %
Trondheim fagskole	9 338	17 709 069	5 416 667	2 477	23 %
Fagskolen Telemark	9 405	15 915 706	540 000	1 750	3 %
Fagskolen Troms, avd. Breivang videregående skole	549	878 913	180 000	1 929	17 %
Fagskolen Troms, avd. Breivika tekniske fagskole	6 818	9 631 456	560 000	1 495	5 %
Fagskolen Troms, avd. Harstad tekniske fagskole	1 370	3 591 605	1 040 000	3 381	22 %
Fagskolen Troms, avd. Skjervøy videregående skole	573	1 440 794	240 000	2 933	14 %
Fagskolen Troms, avdeling Tromsø maritime skole	3 580	11 485 765	6 366 667	4 987	36 %
Fagskolen i Kristiansand	12 077	19 705 410	2 638 333	1 850	12 %
Fagskolen i Vestfold	5 716	13 461 987	*ikke oppgitt utstyr	2 355	0 %
Fagskolen i Østfold	12 913	29 315 028	19 324	2 272	0 %
Nordland fagskole i helse- og sosialfag	1 431	1 043 847	* ikke oppgitt utstyr	729	0 %

9.5 Utstyrstunge og utstyrslette studier

Utdanningstilbudets kode	Utdanningstilbudets navn	Produserte fagskolepoeng	Spesialisert/dyrt	Utstyrstunge eller lett
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	776	Lav	Lett
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	736	Lav	Lett
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	938	Høy	Tung
FTM01H	Dekks-offiser ledelsesnivå (H)	1283	Høy	Tung
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	803	Lav	Lett

FTP01N	Boring (N)	5339	Lav	Middels
FTE03D	Elkraft (D)	1062	Middels	Lett
FHH03D	Helseadministrasjon (D)	1206	Lav	Lett
FTE03D	Elkraft (D)	2071	Middels	Lett
FTB01H	Bygg (H)	2459	Lav	Lett
FTB08N	FDV-utdanning (N)	1905	Middels	Middels
FTB03N	KEM (N)	1848	Middels	Middels
FTT03N	Logistikk og transport (N)	366	Middels	Middels
FTE03D	Elkraft (D)	508	Middels	Lett
FHH04D	Rehabilitering (D)	422	Høy	Lett
FTB02N	Anlegg (N)	690	Lav	Lett
FAL01D	Økonomi og ledelse (D)	720	Lav	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	2483	Middels	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	1266	Middels	Lett
FTT07N	Møbel og trevare (N)	112	Middels	Middels
FTE03N	Elkraft (N)	3099	Middels	Lett
FTT05D	Maskinteknisk drift (D)	558	Lav	Lett
FHH05D	Kreftomsorg og lindr.pleie (D)	660	Høy	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	2268	Middels	Lett
FTT04N	Maskinteknikk (N)	606	Middels	Middels
FTE03H	Elkraft (H)	1830	Middels	Lett
FTP01H	Boring (H)	6204	Lav	Middels
FTB01H	Bygg (H)	3138	Lav	Lett
FTT04H	Maskinteknikk (H)	4931	Middels	Middels
FTB03D	KEM (D)	2650	Middels	Middels
FTT05H	Maskinteknisk drift (H)	183	Lav	Lett
FTE03D	Elkraft (D)	1267	Middels	Lett
FTB01N	Bygg (N)	1772	Lav	Lett
FTT08D	Sveiseteknikk (D)	476	Middels	Middels
FTP04H	Havbunnsinstallasjoner (H)	2778	Middels	Tung
FTB02H	Anlegg (H)	870	Lav	Lett
FTP01D	Boring (D)	1923	Lav	Middels
FTB01N	Bygg (N)	1142	Lav	Lett
FTE01N	Automatisering (N)	444	Lav	Middels
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	2393	Høy	Tung
FTE03H	Elkraft (H)	986	Middels	Lett
FTB03D	KEM (D)	879	Middels	Middels
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	478	Middels	Lett
FHH07D	Barsel og barnepleie (D)	768	Middels	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	1481	Middels	Lett
FTB02N	Anlegg (N)	716	Lav	Lett
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	1694	Høy	Tung
FTE51D	Energiledelse (D)	390	Lav	Lett
FTK01D	Prosess (D)	384	Lav	Lett
FHH09D	Tverrfaglig miljøarbeid (D)	692	Lav	Lett
FTT04H	Maskinteknikk (H)	776	Middels	Middels

FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	2938	Høy	Tung
FTE02H	Elektronikk (H)	1233	Lav	Lett
FTB01H	Bygg (H)	2728	Lav	Lett
FTB01H	Bygg (H)	1942	Lav	Lett
FHH08D	Rus- og avhengighetsproblematikk (D)	715	Lav	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	2982	Middels	Lett
FTB01D	Bygg (D)	995	Lav	Lett
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	1837	Høy	Tung
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	353	Middels	Lett
FTT06H	Mekatronikk (H)	1069	Lav	Lett
FTB01H	Bygg (H)	3338	Lav	Lett
FTD02H	Drift og sikkerhet (H)	962	Middels	Middels
FTB02N	Anlegg (N)	1234	Lav	Lett
FTB01D	Bygg (D)	342	Lav	Lett
FTB01H	Bygg (H)	2580	Lav	Lett
FHH10D	Spesialreinhald og sterilforsyning i helsetenesta (D)	600	Lav	Lett
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	1309	Høy	Tung
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	834	Lav	Lett
FTE02D	Elektronikk (D)	336	Lav	Lett
FTB04H	Bergteknikk (H)	276	Lav	Tung
FTE01N	Automatisering (N)	3158	Lav	Middels
FTE03H	Elkraft (H)	3156	Middels	Lett
FAL02N	Verkstedsledelse (N)	342	Lav	Lett
FTT05N	Maskinteknisk drift (N)	84	Lav	Lett
FTK03D	Prosessteknikk VA (D)	324	Lav	Lett
FTE03D	Elkraft (D)	2480	Middels	Lett
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	1922	Høy	Tung
FTB04N	Bergteknikk (N)	546	Lav	Tung
FTB03H	KEM (H)	820	Middels	Middels
FTB01D	Bygg (D)	210	Lav	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	930	Middels	Lett
4FELO	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	281	Middels	Lett
FTB02N	Anlegg (N)	984	Lav	Lett
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	2482	Høy	Tung
FHH09D	Tverrfaglig miljøarbeid (D)	1109	Lav	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	2916	Middels	Lett
FTP04D	Havbunnsinstallasjoner (D)	661	Middels	Tung
FTT04H	Maskinteknikk (H)	900	Middels	Middels
FHH14D	Psykisk helsearbeid og rusarbeid (D)	140	Lav	Lett
4FPH	Psykisk helsearbeid (D)	268	Lav	Lett
FTE01D	Automatisering (D)	299	Lav	Middels
FTT04D	Maskinteknikk (D)	933	Middels	Middels
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	1955	Høy	Tung
FTB01H	Bygg (H)	1234	Lav	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	2340	Middels	Lett

FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	2201	Høy	Tung
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	2833	Høy	Tung
FTB06H	BIM Konstruksjon (H)	1200	Middels	Lett
FTE01H	Automatisering (H)	1050	Lav	Middels
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	210	Middels	Lett
FTB01N	Bygg (N)	1154	Lav	Lett
FHO50D	Oppvekstfag (D)	294	Middels	Lett
FTB01N	Bygg (N)	1044	Lav	Lett
FTB07H	Kart- og oppmålingsfag (H)	991	Lav	Middels
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	1863	Høy	Tung
FTB01H	Bygg (H)	5236	Lav	Lett
FTT04H	Maskinteknikk (H)	1906	Middels	Middels
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	261	Middels	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	5016	Middels	Lett
FTE03D	Elkraft (D)	788	Middels	Lett
FTT06D	Mekatronikk (D)	624	Lav	Lett
FTB02H	Anlegg (H)	416	Lav	Lett
FTB03N	KEM (N)	2220	Middels	Middels
FTB03H	KEM (H)	1736	Middels	Middels
FTE01H	Automatisering (H)	941	Lav	Middels
FTE03D	Elkraft (D)	42	Middels	Lett
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	421	Lav	Lett
FTT04H	Maskinteknikk (H)	511	Middels	Middels
FTK02N	Matteknikk (N)	1266	Lav	Lett
FTB02H	Anlegg (H)	916	Lav	Lett
FTT04H	Maskinteknikk (H)	703	Middels	Middels
FTB01N	Bygg (N)	2070	Lav	Lett
FHH04D	Rehabilitering (D)	744	Høy	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	1615	Middels	Lett
FTT04N	Maskinteknikk (N)	1339	Middels	Middels
FTB01H	Bygg (H)	1236	Lav	Lett
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	2774	Høy	Tung
FTT11N	Maskinteknikk m/ISO-fag (N)	640	Lav	Lett
FTE01H	Automatisering (H)	2866	Lav	Middels
FTT04N	Maskinteknikk (N)	336	Middels	Middels
FTE01H	Automatisering (H)	335	Lav	Middels
FTE03H	Elkraft (H)	932	Middels	Lett
FTE04H	BIM Installasjon (H)	840	Middels	Lett
FTE01H	Automatisering (H)	618	Lav	Middels
FTK02N	Matteknikk (N)	573	Lav	Lett
FTT01H	Bilteknikk (H)	296	Middels	Lett
FTB02H	Anlegg (H)	1742	Lav	Lett
FTB02D	Anlegg (D)	185	Lav	Lett
FHH01D	Psykisk helsearbeid (D)	643	Lav	Lett
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	1482	Høy	Tung
FTT08N	Sveiseteknikk (N)	1370	Middels	Middels

FTB02H	Anlegg (H)	940	Lav	Lett
FTP02D	Brønnservice (D)	731	Høy	Middels
FTE03H	Elkraft (H)	725	Middels	Lett
FHH05D	Kreftomsorg og lindr.pleie (D)	207	Høy	Lett
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	520	Middels	Lett
FHH14D	Psykisk helsearbeid og rusarbeid (D)	302	Lav	Lett
FTT02H	Kulde- og varmpunmpeteknikk (H)	936	Høy	Middels
FTT04H	Maskinteknikk (H)	1331	Middels	Middels
FTT04D	Maskinteknikk (D)	305	Middels	Middels
FTT04H	Maskinteknikk (H)	1234	Middels	Middels
FTT06H	Mekatronikk (H)	735	Lav	Lett
FTK01N	Prosess (N)	1440	Lav	Lett
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	1290	Høy	Tung
FPS01D	Arborist (D)	660	Høy	Middels
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	2041	Høy	Tung
FTD02N	Drift og sikkerhet (N)	713	Middels	Middels
FTB01D	Bygg (D)	380	Lav	Lett
FTB02H	Anlegg (H)	408	Lav	Lett
FTM02H	Maskinoffiser ledelsesnivå (H)	1539	Høy	Tung
FTE01D	Automatisering (D)	382	Lav	Middels
FTM01H	Dekksoffiser ledelsesnivå (H)	891	Høy	Tung
FTT03H	Logistikk og transport (H)	206	Middels	Middels
FTE03N	Elkraft (N)	192	Middels	Lett
FHH06D	Veiledning for helse- og omsorgspersonell (D)	112	Middels	Lett
FTP03D	Petroleumsproduksjon (D)	500	Middels	Middels
FTE02D	Elektronikk (D)	345	Lav	Lett
FHH05D	Kreftomsorg og lindr.pleie (D)	503	Høy	Lett
FTT04N	Maskinteknikk (N)	456	Middels	Middels
FHH05D	Kreftomsorg og lindr.pleie (D)	168	Høy	Lett
FTE01H	Automatisering (H)	222	Lav	Middels
FTB01D	Bygg (D)	182	Lav	Lett
FHO50D	Oppvekstfag (D)	84	Middels	Lett
FTE03H	Elkraft (H)	418	Middels	Lett
FHH12D	Helse, aldring og aktiv omsorg (D)	84	Middels	Lett
FHH07D	Barsel og barnepleie (D)	152	Middels	Lett
FTE02N	Elektronikk (N)	465	Lav	Lett
FTT05H	Maskinteknisk drift (H)	128	Lav	Lett
FTE03N	Elkraft (N)	403	Middels	Lett
FTT06N	Mekatronikk (N)	96	Lav	Lett
FHH50D	Demens og alderspsykiatri (D)	493	Høy	Lett
FHH08D	Rus- og avhengighetsproblematikk (D)	75	Lav	Lett
FTB03D	KEM (D)	110	Middels	Middels
FTT04N	Maskinteknikk (N)	48	Middels	Middels
FTD02H	Drift og sikkerhet (H)	38	Middels	Middels

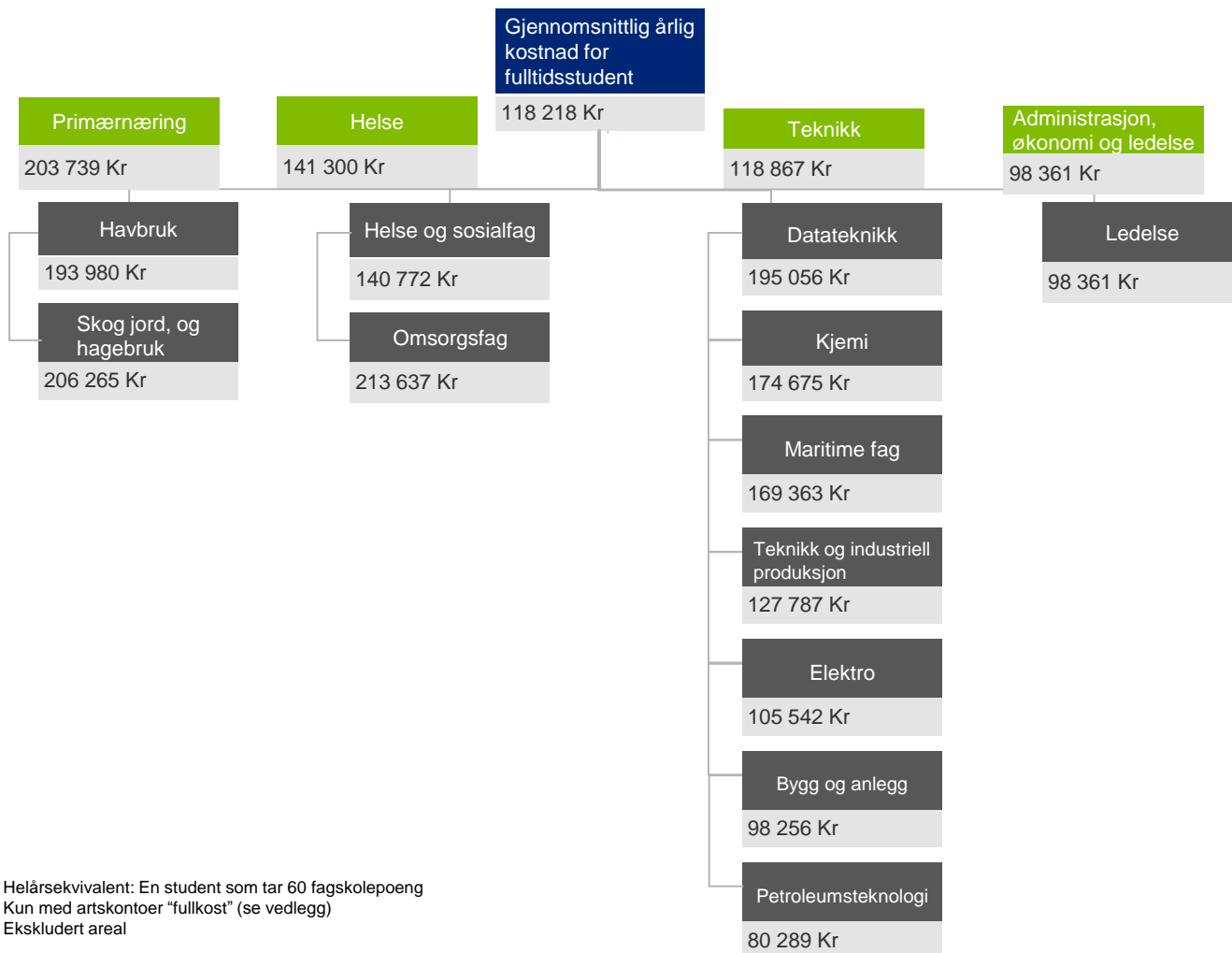
9.6 Gruppering av regnskapets kostnadsarter

Artskonto	Kategori	Fordelingsnøkkel	Regnskap	Fullkostmodell
010 Fastlønn	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
020 Lønn til vikarer	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
030 Lønn til ekstrahjelp	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
040 Overtidslønn	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
050 Annen lønn og trekkpliktige godtgjørelse	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
070 Lønn vedlikehold	Areal	Påslag	Ja	nei
075 Lønn renhold	Areal	Påslag	Ja	nei
080 Godtgjørelse folkevalgte	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
089 Trekkpliktige ikke agapligtig lønn	Annet	Årsverk	Ja	Ja
090 Pensjon	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
099 Arbeidsgiveravgift	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
100 Kontormateriell	Administrasjon	Årsverk	Ja	Ja
105 Undervisningsmaterieill	Undervisning	Fagskolepoeng	Ja	Ja
110 Medisinsk forbruksmaterieill	Administrasjon	Påslag	Ja	Ja
114 Medikamenter	Administrasjon	Påslag	Ja	Ja
115 Matvarer	Drift	Påslag	Ja	Ja
120 Samlepost annet forbruksmaterieill, råvarer og tjenester	Drift	Årsverk	Ja	Ja
130 Post, banktjenester, telefon, internett/bredbånd	Administrasjon	Påslag	Ja	Ja
140 Annonse, reklame, informasjon	Administrasjon	Påslag	Ja	Ja
150 Opplæring, kurs	Undervisning	Fagskolepoeng	Ja	Ja
160 Utgifter og godtgjørelser for reiser, diett, bil mv	Administrasjon	Årsverk	Ja	Ja
165 Andre opplysningspliktige godtgjørelser	Administrasjon	Årsverk	Ja	Ja
170 Transportutgifter og drift av egne og leide transportmidler	Drift	Årsverk	Ja	Ja
180 Strøm	Drift	Påslag	Ja	nei
181 Fjernvarme / fjernkjøling	Drift	Påslag	Ja	nei
182 Fyringsolje og prafin	Drift	Påslag	Ja	nei
183 Naturgass og andre fossile gasser	Drift	Påslag	Ja	nei
184 Bioenergi	Drift	Påslag	Ja	nei
185 Forsikringer og utgifter til vakthold og sikring	Drift	Påslag	Ja	nei
190 Leie av lokaler og grunn	Areal	Påslag	Ja	nei
195 Avgifter, gebyrer, lisenser o.l.	Drift	Fagskolepoeng	Ja	Ja
200 Kjøp og finansiell leasing av driftsmidler	Drift	Påslag	Ja	nei
209 Medisinsk utstyr	Drift	Påslag	Ja	nei
210 Kjøp, leie og leasing av transportmidler	Drift	Påslag	Ja	nei
220 Leie av driftsmidler	Drift	Påslag	Ja	nei
230 Vedlikehold bygg/anleggstjenester og nybygg/nyanlegg	Areal	Påslag	Ja	nei
240 Serviceavtaler, reparasjoner og vaktmestertjenester	Areal	Påslag	Ja	nei
250 Materialer til vedlikehold, påkostning og	Areal	Påslag	Ja	nei

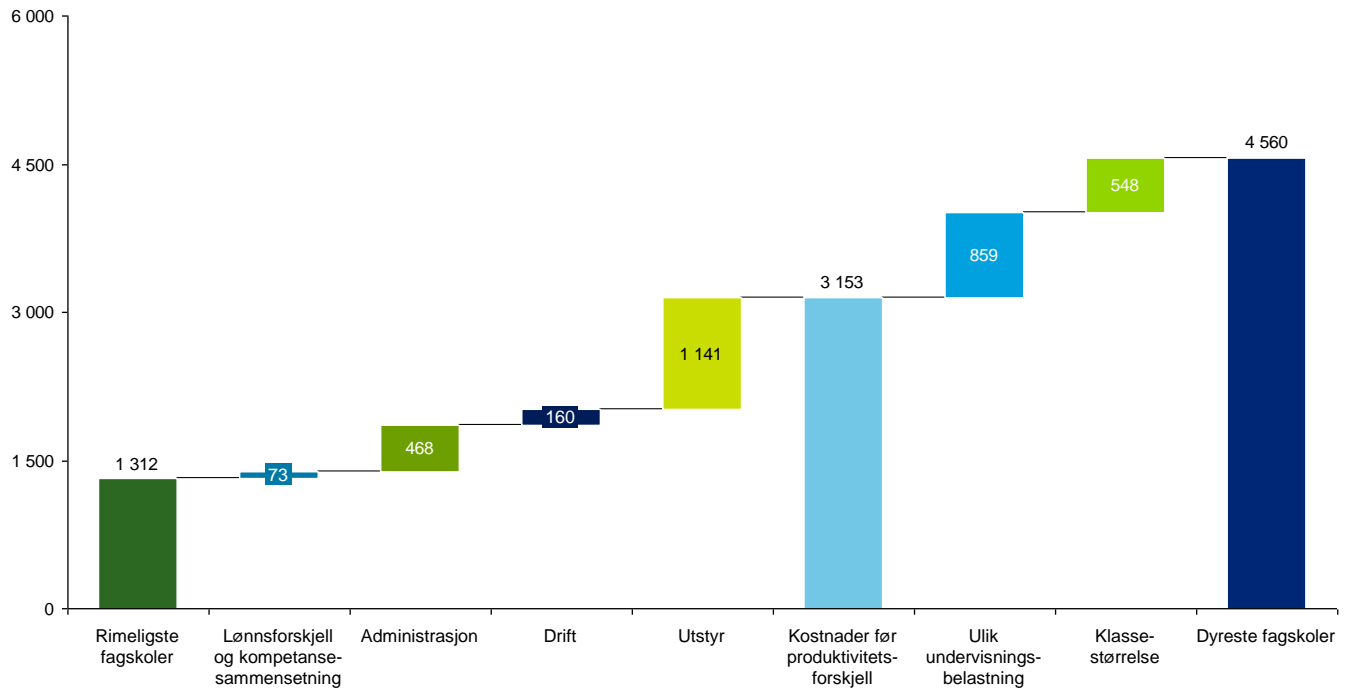
nybygg				
260 Renholds og vaskeritjenester	Areal	Påslag	Ja	nei
270 Andre tjenester (som inngår i tjenesteproduksjon)	Drift	Fagskolepoeng	Ja	Ja
280 Grunnerverv	Areal	Påslag	Ja	nei
285 Kjøp av eksisterende bygg/anlegg	Areal	Påslag	Ja	nei
290 intern kjøp	Drift	Fjernes	Nei	nei
300 Kjøp fra staten	Drift	Påslag	Ja	Ja
330 Kjøp fra fylkeskommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
350 Kjøp fra kommuner	Drift	Påslag	Ja	Ja
370 Kjøp fra andre (private)	Annet	Fjernes	Nei	nei
375 Kjøp fra IKS der kommunen/fylkeskommunen selv er deltager	Drift	Påslag	Ja	Ja
380 Kjøp fra (fylkes)kommunalt foretak i egen kommune/fylkeskommune	Drift	Påslag	Ja	Ja
400 Overføring til staten	Annet	Fjernes	Nei	nei
429 Merverdiavgift som gir rett itl mvakompensasjon	Annet	Fjernes	Nei	nei
430 Overføring til fylkeskommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
450 Overføring til kommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
470 Overføring til andre (private)	Annet	Fjernes	Nei	nei
475 Overføring til IKS der fylkeskommunen selv er deltaker	Annet	Fjernes	Nei	nei
480 Overføring til fylkeskommunalt foretak i egen fylkeskommune	Annet	Fjernes	Nei	nei
500 Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	Annet	Fjernes	Nei	nei
501 Konserninterne renteutgifter	Annet	Fjernes	Nei	nei
509 Tap finansielle renteutgifter	Annet	Fjernes	Nei	nei
510 Avdrag	Annet	Fjernes	Nei	nei
511 Konserntinterne avdrag	Annet	Fjernes	Nei	nei
520 Utlån	Annet	Fjernes	Nei	nei
521 Konserninterne utlån	Annet	Fjernes	Nei	nei
529 Kjøp av aksjer og andeler	Annet	Fjernes	Nei	nei
530 Dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk/dekning av tidligere års udekket	Annet	Fjernes	Nei	nei
540 Avsetninger til disposisjonsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
548 Avsetninger til ubundne investeringsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
550 Avsetninger til bundne fond	Annet	Fjernes	Nei	nei
570 Overføring til investeringsregnskapet	Annet	Fjernes	Nei	nei
580 Regnskapsmessig midnreforbruk/udisponert	Annet	Fjernes	Nei	nei
590 Avskrivinger	Annet	Fjernes	Nei	nei
600 Brukerbetaling for kommunale tjenester	Annet	Fjernes	Nei	nei
620 Annet salg av varer og tjenester, gebyrer o.l utenfor avgiftsområdet	Annet	Fjernes	Nei	nei
629 Billettinntekter	Annet	Fjernes	Nei	nei
630 Husleieinntekter, festeavgifter, utleie av lokaler	Areal	Påslag	Ja	nei
640 Avgiftspliktige gebyrer	Annet	Fjernes	Nei	nei

650 Annet avgiftspliktig salg av varer og tjenester	Annet	Fjernes	Nei	nei
660 Salg av driftsmidler	Annet	Fjernes	Nei	nei
670 Salg av fast eiendom	Annet	Fjernes	Nei	nei
690 Fordelte utgifter / Internsalg	Annet	Fjernes	Nei	nei
700 Refusjon fra staten	Annet	Fjernes	Nei	nei
710 Sykelønnsrefusjon	Lønn	Årsverk	Ja	Ja
729 Kompensasjon for merverdiavgift	Annet	Fjernes	Nei	nei
730 Refusjon fra fylkeskommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
750 Refusjon fra kommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
770 Refusjon fra andre (private)	Annet	Fjernes	Nei	nei
775 Salg til IKS der fylkeskommunen selv er deltaker	Annet	Fjernes	Nei	nei
780 Salg til (fylkes)kommunalt foretak i egen fylkeskommune	Annet	Fjernes	Nei	nei
790 Internsalg	Annet	Fjernes	Nei	nei
800 Rammetilskudd	Annet	Fjernes	Nei	nei
810 Andre statlige overføringer	Annet	Fjernes	Nei	nei
830 Overføring fra fylkeskommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
850 Overføring fra kommuner	Annet	Fjernes	Nei	nei
870 Skatt på inntekt og formue	Annet	Fjernes	Nei	nei
874 Eiendomsskatt annen eiendom	Annet	Fjernes	Nei	nei
875 Eiendomsskatt boliger og frittidseiendommer	Annet	Fjernes	Nei	nei
877 Andre direkte og indirekte skatter	Annet	Fjernes	Nei	nei
880 Overføringer fra (fylkes) kommunalt foretak i egen kommune/fylkeskommune	Annet	Fjernes	Nei	nei
890 Overføring fra andre (private)	Annet	Fjernes	Nei	nei
895 Overføring fra IKS der fylkeskommunen selv er deltaker	Annet	Fjernes	Nei	nei
900 Renteinntekter	Annet	Fjernes	Nei	nei
901 Konserninterne renteinntekter	Annet	Fjernes	Nei	nei
905 Utbytte og eieruttak	Annet	Fjernes	Nei	nei
909 Gevinst finansielle instrumenter	Annet	Fjernes	Nei	nei
910 Bruk av lån	Annet	Fjernes	Nei	nei
911 Bruk av konserninterne lån	Annet	Fjernes	Nei	nei
920 Mottatte avdrag på utlån	Annet	Fjernes	Nei	nei
921 Mottatte avdrag på konserninterne utlån	Annet	Fjernes	Nei	nei
929 Salg av aksjer og andeler	Annet	Fjernes	Nei	nei
930 Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk/bruk av tidligere års udisponert	Annet	Fjernes	Nei	nei
940 Bruk av disposisjonsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
948 Bruk av ubundne investeringsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
950 Bruk av bundne driftsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
958 Bruk av bundne investeringsfond	Annet	Fjernes	Nei	nei
970 Overføringer fra driftsregnskapet	Annet	Fjernes	Nei	nei
980 Regnskapsmessig merforbruk / udekket	Annet	Fjernes	Nei	nei
990 Motpost avskrivinger	Annet	Fjernes	Nei	nei

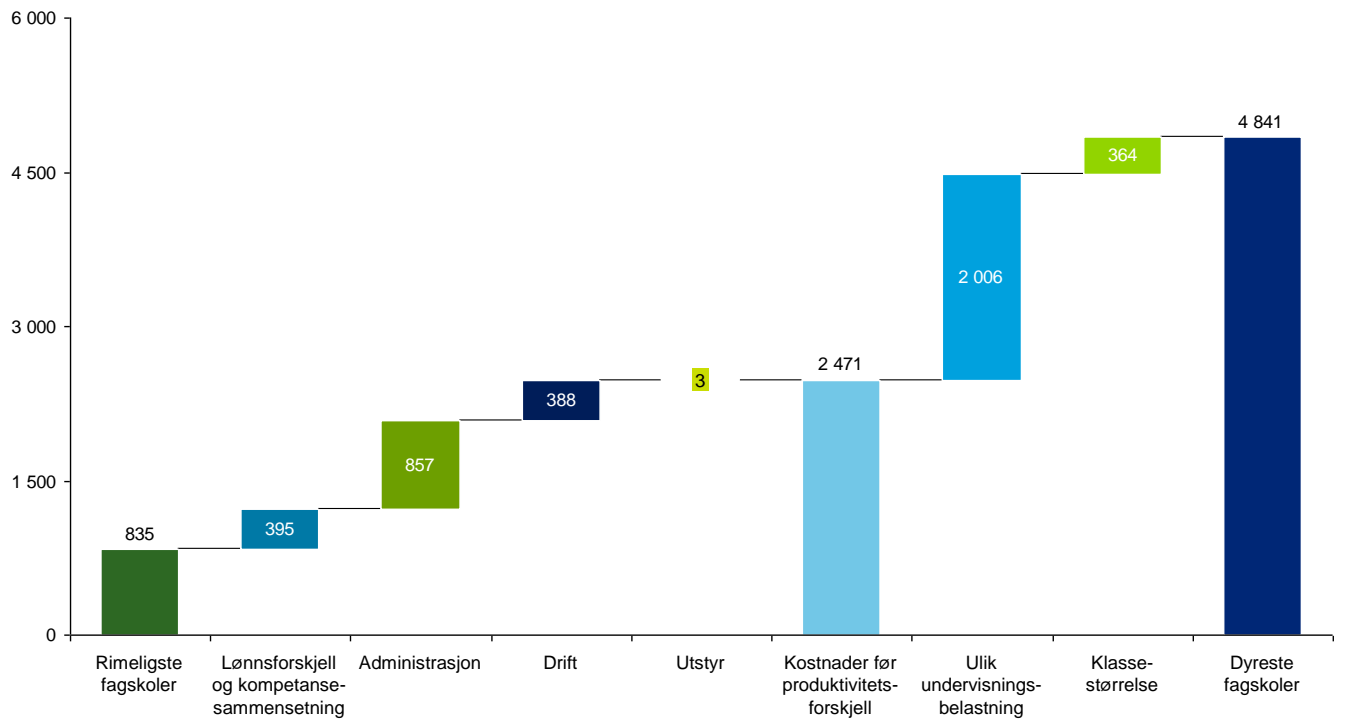
9.7 Kostnader for fagfelt og fordypning per helårsvekvivalent* 2012-2014 (fullkostmodell).

9.8 Broanalyse – de tre rimeligste og de dyreste fagskolene innenfor Teknikk

9.9 Broanalyse – de tre rimeligste og de dyreste fagskolene innenfor Helse

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee, and its network of member firms, each of which is a legally separate and independent entity. Please see www.deloitte.no for a detailed description of the legal structure of Deloitte Touche Tohmatsu Limited and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

© 2016 Deloitte AS